

506/1026-

Inštitut za geografijo univerze v Ljubljani

**PREOBRAZBA GORSKEGA SEZONSKO PASTIRSKO POSELJENEGA
PODROČJA SLOVENIJE**

Metod VOJVODA in Ludvik TONČIČ

Ljubljana 1975

SJ 33

Inštitut za geografijo univerze v Ljubljani

Dr. Metod Vojvoda in Ludvik Tončič

**PREOBRAZBA GORSKEGA SEZONSKO PASTIRSKO POSELJENEGA
PODROČJA SLOVENIJE**

**Naročnik: Raziskovalna skupnost Slovenije
Sklad Borisa Kidriča - Ljubljana**

Nosilec naloge:

**Dr. Metod Vojvoda,
prof. na višji šoli**

Metod Vojvoda

Direktor:

**Dr. Vladimir Klemenčič,
redni univ. prof.**

Vl. Klemenčič

Ljubljana 1975

V S E B I N A

Uved

PROUČEVANJE PROBLEMATIKE GORSKEGA PAŠNEGA SVETA	I
SPREMEMBE V OBSEGU PLANINSKEGA PAŠNIŠTVA PO L. 1966	1
Število živine na planinah	12
Struktura živine v planinah	14
Delež živine, ki odhaja v planine	18
Poprečno število GNŽ na planino	19
Izkoriščenost travne ruše	22
Lastništvo živine na planinah	24
Proizvodnja planin	25
Objekti na planinah	30
Osebe na planinah in njegoa problematika ...	32
KMETIJSKA VALORIZACIJA PLANIN	40
Število živine v GNŽ v planinah leta 1973	40
Gibanje števila živine v planinah med leti 1966 in 1973	42
Proizvodnja planin leta 1973	44
Delež živine, ki odhaja v planine	45
Število ha travne ruše na GNŽ	46
Planinski personal	47
TURISTIČNA VALORIZACIJA PLANIN	53
Travne površine	53
Počitniške hišice	54
Planinski domovi	55
Hoteli in počitniški domovi	56
Prometna dostopnost	56
Pastirski stanovi in hlevi	57
PERSPEKTIVE PLANINSKEGA GOSPODARSTVA IN VARSTVA PRI- RODNEGA OKOLJA	68
LITERATURA IN VIRI	73
SEZNAM PRILOG - TABELE IN KARTE	77

U V O D : To raziskovalno delo prikazuje in opredeljuje pomen in vlogo alpskega kmeta, ki se vzhodnoevropskega modela razvoja, ki temelji na družbeno-gospodarskem razvoju, razlikuje od zahodnega. Pričujoča raziskava ima namen preučiti gospodarsko pomembnost slovenskega alpskega pašnega sveta. Tradicionalna oblika živinorejskega pašništva doživlja preobrazbo na osnovi splošnega družbenega in gospodarskega razvoja, ki zajema delinske in kotlinske območja. Na stopnjo preobrazbe ali celo propada starega planšarstva vplivajo najrazličnejši priredni in družbeni faktorji.

Novo družbene strukture ne potrebujejo take organske povezave s pašnim svetom kot alpski kmet; vendar urbanizirana družba vedno bolj išče rekreacijska območja tudi v tem subekomenskem pasu. Alpski pašni svet je integralni del gorske regije, ki je bil gospodarsko močno pomemben gorskemu kmetu, v spremenjeni funkciji je lahko podobno pomemben industrijskemu delavcu. To je 3 % našega nacionalnega teritorija, ki mora najti v razvojnem procesu svoje ustrezno mesto. To je tisti del našega sveta, ki je v narodnoosvobodilni borbi ispričal izrazite pomembnost in je v novem konceptu vseljudske obrambe še obdržal.

Raziskava skuša ovrednotiti in predstaviti vsaj nekaj elementov, ki služijo lahko pri urejanju alpskega prestora ali pri sanacijskih ukrepih za ekonomske stabilizacije naših višinskih kmetov.

PREUČEVANJE PROBLEMATIKE GORSKEGA PAŠNEGA SVETA

Alpski prester predstavlja široko evropsko individualizirano regijo. To karakterizirajo prirodne in družbeno-geografske značilnosti, ki so mikroregionalno močno raznolike. Celotni družbeno gospodarski razvoj je različen, ustrezen družbenim strukturam in stopnji gospodarskega razvoja posameznih enot. Osnovna karakteristika pa je sorodna v vseh posameznih območjih alpskega prestera: Gorska pokrajina z vsemi regionalno presterakimi problemi in s tradicionalno oblike kmetovanja, ki v zadnjih sto letih doživlja izrazito preoblikovanje v organizaciji, dejavnosti in strukturah.

Literature, ki se ukvarja s problemi alpskih gorskih področij, je ogromno iz vseh držav, ki vključujejo Alpe. Bodisi da opredeljujejo prirodno geografske karakteristike ali družbene in gospodarske probleme celotne gorske regije. Casser-Stüger⁽¹⁾ opredeljuje posebni položaj gorskega gospodarstva v okviru celotne gospodarske strukture. Gorske pokrajine in problemi urejanja le-teh postajajo predmet raziskav več specialnih strok gozdarjev, agronomov, ekonomistov, geografov in drugih.

Kot posebna gospodarska oblika v alpskem prostoru se pojavlja tradicionalno planinsko gospodarstvo, ki je prav tako predmet številnih raziskav. Planinsko gospodarjenje doživlja korenite spremembe tako regionalno kot tudi časovno, zato je potek planinsko-gospodarskega razvoja nujen za osvetlitev celotne problematike gorskih pokrajin.

Interes geografov za gorske regije in planinsko gospodarstvo je že tradicionalno. Leta 1962 je bil posvečen geografski simpozij v Rottach - Egeru na Bavarskem prav problemom planinskega gospodarstva, kjer so strokovnjaki iz vseh alpskih držav osvetlili problematiko planinskega pašništva in gorskih regij.

Analize so zajele stanje po drugi svetovni vojni za planinska območja Nemčije (K. Ruppert)², Italije (G. Morandini)³, Švice (E. Winkler)⁴, Francije (J. Loup)⁵, Avstrije (H. Berger)⁶ in Jugoslavije (V. Klemenčič)⁷.

V zadnjem desetletju so bili problemi gorskih regij, gorskih kmetij in planinskega pašništva v raznih regijah intenzivno spremljani in raziskovani. Posebno na Bavarskem, Avstriji in Švici je bilo veliko storjenega v okviru prostorskega urejanja gorskih regij. Bavarsko planinsko gospodarstvo je z vidika regionalne diferencije in gospodarskega pomena osvetlil K. Ruppert⁸. Posebna regionalna monografija o problematiki gorskih kmetij in planinskega gospodarstva v Nemških Alpah (K. Ruppert, J. Maier, L. Deuringer)⁹, nam natančno opredeli in analizira gospodarsko in socialno pomembnost gorskega kmetijskega območja na Bavarskem.

V analizi so premetrene vse komponente gorskega prostora, prebivalstvene strukture, razvoj naselij, proučitev strukture in razvoja kmetijskih in gozdarskih obratov kot posledica splošno-družbene funkcije preobrazbe. Ekonomska obstojnost obratov na osnovi donosov in dohodkov je podrobno osvetljena, enako tudi pomembnost gozda in dodatnih dejavnosti za gorskega kmeta.

Studija navaja mere za saniranje gorskih območij na osnovi gospodarskih in socialnih stimulansov za prebivalstvo ter eventuelne splošneboljšave gorskih kmetijskih obratov. Studija vključuje tudi regionalne planske programe za prihodnost.

Posebne proučitev je namenjena strukturalnim spremembam planinskega gospodarstva, ki so posledica preorientiranosti dolinskih obratov. Kažejo se podobne tendence preobrazbe in upadanja kot pri nas.

Avstrijsko planinsko gospodarstvo problematiko osvetljuje monografija F. Zwittkovitsa, *Die Almen Österreichs*, kjer analizira obseg, oblike in preobrazbo planin in planinskih gospodarstev. Karte s planinsko problematiko so bile vključene v avstrijski šolski atlas.

Kompleksno obravnava probleme urejanja gorskega prostora študija W. Danza: *Aspekte einer Raumordnung in den Alpen*, kjer preučuje vse elemente in dejavnosti v gorskem prostoru Bavarske in njih pomen ter vlogo v prostorskem planiranju.

Podrobna analiza planin in njih orientiranost mu služi za perspektivno ocenjevanje nadaljnjega razvojnegaprocasa in za eventualne sanacijske predloge kmetij. Preučuje nadaljnje urejanje planinskega sveta, ki ga vidi v 4 oblikah: 1. v postopnem upadanju pašne funkcije in spontanem saraščanju, 2. v pogozdovanju, 3. v spreminjanju v lovišča in 4. v oživljanje s turizmom.

Temeljite analize vseh posameznih dejavnosti in metodologija preučitve ter sanacijski predlogi in razvojni programi so pomembni za proučevanje sorodne problematike tudi v ostalih gorskih regijah.

Proučevanje planinskega gospodarstva v naših Alpah je tudi že tradicionalno, začeli so ga geografi Melik¹¹, Fajgel¹², Jordan¹³, Ilešič¹⁴, Čerček¹⁵. Vzporedno je bil ta problem osvetlen še v številnih študijah. V sadnjem desetletju je bil opravljen pregled planinskega gospodarstva in razvojne tendence te dejavnosti v okviru Instituta za geografijo v Ljubljani in financiran od sklada Borisa Kidriča. Študije M. Vojvode: Spreminjanje gospodarskih funkcij in fiziognomije sezonske poseljenega pasu v Slovenskih Alpah¹⁶ iz leta 1966 je osnova za nadaljnje proučevanje razvojnega trenda v slovenskem gorskem prostoru. Metodologija raziskave temelji na preučitvi vseh elementov planinskega pašništva, ki se različno uveljavljajo v procesu splošne družbeno-gospodarske preobrazbe. Ti

SPREMEMBE V OBSEGU PLANINSKEGA PAŠNIŠTVA PO L. 1966

O spremembah v obsegu slovenskega planinskega pašništva v predvojnem in predvojnem času do l. 1966 je pisal že M. Vojvoda (Spreminjanje gospodarskih funkcij in fiziognomije sezonsko poseljenega pasu v slovenskih Alpah, str. 21-29) in nakazal vrste sprememb, ki jih je v planinskem pašništvu mnogo, pa največkrat vodijo k nasadovanju planinskega gospodarstva. Pozitivnih sprememb je zelo malo, saj se novosti, ki jih uvajajo v tujini, pri nas ne uveljavljajo.

O modernizaciji planin pri nas takorekoč ne moremo govoriti, čeprav obstajajo načrti sanje (npr. za planino Polog in Belske planine), ki pa doslej niso bili realizirani. Trdimo lahko, da gre pri planinskem gospodarstvu le za vzdrževanje obstoječega. V zadnjih desetih letih je bil v slovenskih planinah zgrajen en sam nov hlev (na planini Fungrat, ker je starega prizadel snežni plaz). Edina izjema pri modernizaciji planin sta dva vlekovoda na Tolminskem.

Planine so v zadnjih letih še bolj prepuščene pašnim odborom ali celo same sebi, ker kmetijske zdruge niso več edini upravljalci pašnih območij, ampak so postale občine, ki imajo še manj razumevanja in posluha za intenziviranje planinskega pašništva. V letu 1973 sta npr. dotacije dodeljevale le še občina Tržič in MZ Bled.

Ker je planinsko gospodarstvo sestavni del dolinskega gospodarstva so planine odvisne od agrarnih in socialnih razmer v dolini. Čeprav je izoliranost slovenskih alpskih dolin in avtarkija kmetijskih obratov v marsičem smanjšana, je kmetija še vedno več ali manj samostojna proizvodna enota, ki sama ni sposobna investiranja v planine. Zato je toliko zasebnih planin opuščenih. Le primer za to je Savinjsko pašno območje, kjer je od 33 opuščenih planin 23 privatnih. Pred letom 1966 je bilo tukaj opuščenih 17 planin, od tega 13 privatnih.

Nekaj podobnega, čeprav v manjši meri, je s vzdrževanjem planin, ki so v družbenih rokah, oziroma se po vojni prešle v upravo kmetijskih zadrug. Neustrezna kmetijska politika je privedla do stanja, kakršno je danes. Zlasti je planine prizadela in jih še prizadeva prepoved gozdne paše in sprememba lastništva v korist gozdnih gospodarstev. Sicer to ni povsod primer, vendar lahko trdimo, da je planina brez gozdnih površin v močno zapostavljenem položaju. Prepoved gozdne paše danes ni več v tolikšni meri negativna, ker se je število živine zmanjšalo zaradi drugih vzrokov v tolikšni meri, da površina travne ruše skoraj povsod zadostuje. Danes je v večini primerov kapaciteta planin večja, kot je živine na planinah. Odvzem gozdnih površin v korist gozdnih gospodarstev in nova razmejitev med pašniki in gozdom v letih 1958-1962 pa je nekatere planine tako prizadel, da se še ali pa bodo v bližnji prihodnosti opuščene. Sekanje lesa v gozdu, ki je pripadalo planini, je prinašalo dohodek, s katerim so vaške skupnosti lahko vzdrževale planino.

Ukinjene planinske agrarne skupnosti so po drugi svetovni vojni nadomestili pašni odbori, ki so se formirali na pobudo kmetijskih zadrug iz vrst zainteresiranih kmetov. Pospeševalna služba pri kmetijskih zadrugah danes le še malokje sodeluje s pašnimi odbori. Tako je v večini primerov skrb za planine do danes le povsem prešla na dejanske koristnike.

S konstantnim manjšanjem števila živine v slovenskih planinah se je potreba po obsežni in redno očiščeni travni ruši zmanjšala. Tako je bila marsikatera planina nezadnje očiščena pred ali po drugi svetovni vojni. Redno čiščenje in gnojenje planin je danes redko. V tem oziru lahko ločimo planine po nadmorski višini oziroma po vegetacijskih pasovih:

1. Iredplanine, nižje ležeče planine in senošetne planine se nahajajo v nižjih predelih sredi mešanega gozda (npr. Kisovec) ali na njegovi zgornji meji. Tu je zaraščanje vsekakor

najhitrejše in je potrebno čiščenje vsaj enkrat v treh do petih letih.

2. Planine, ki ležijo sredi iglastega gozda ni potrebno tolikokrat čistiti, ker je intenzivnost saraščanja znatno manjša.

3. Planine, ki ležijo nad zgornjo gozdno mejo, sahtevajo najmanj dela in najmanj čiščenja, ker je saraščanje s visokogorskim ruševjem izredno počasno. Te planine so primerne za pašo ovc in jih čistijo na 20 ali 30 let ali pa sploh ne.

Čeden od varokov za opuščanje planin je tudi deagrarisacija v dolini, ki je posledica odhajanja aktivne kmečke delovne sile v druge poklice. O intenzivnosti deagrarisacije v področjih, od koder šenejo ali se gnali živino v planino, na tem mestu ne bomo govorili, kar niti ni namen naloge. Za aplikacijo lahko navedemo le nekaj dejstev, ki so privedla do zmanjšane interesa za planinsko pašništvo. Prvo dejstvo je, da je mlade aktivne kmečke delovne sile zelo malo, zato se število živine v dolini nenehoma zmanjšuje. Drug faktor je opuščanje obdelovalnih površin oziroma njivskega sveta, ki se spreminja v travnike in pašnike zlasti v obsočju samotnih kmetij in raztresenih naselij v obsočju Baške grape, Selške doline, Zgornjega Savinskega in v Zgornjem Posočju. Povečan areal pašnega sveta v bližini kmetij in naselij omogoča dnevno pašo s pomočjo električnega pastirja, povečan areal travnatoga sveta pa omogoča večje količine krme, ki jo je nekdanj vedno prisankovale.

Tako se je vezanost na planino, ki je nekdanj vdrčevala pravilno razmerje med produkcijo krme v dolini in izrabo pašnikov v planinah, nečeno zmanjšalo. Zato marsikdo ne daje več vse živine v planino, ampak le nekaj glav ali pa v skupni paši sploh ni več udeležen.

Tako je v zgoraj navedenih območjih opuščen največji odstotek planin - na Bovškem planinskem območju 45,5 % planin, na Kočariškem planinskem območju 30,0 % planin, na Savinjskem planinskem območju 42,3 % planin, na planinskem območju Belaške doline 62,5 % planin in na planinskem območju Baške grape kar 81,8 % planin. Podobno je s upadom števila živine med leti 1966-1975. Število živine na planinah se je v vseh teh petih območjih povsod zmanjšalo za nad 50 %, v planinskem območju Baške grape celo za 90 %.

Sklenjena dolinska naseljenost v drugih planinskih območjih je v primerjavi z višje ležečimi kvaselki in samotnimi kmetijami manj depopularizirana in se kmetijstvo tudi bolj drži. Zato je interes za planinsko pašništvo v dolini močnejši. To nam dokazuje manjši upad števila planin in števila živine npr. v planinah v Bohinjskem planinskem območju, v planinskem območju Blejskega kota in Dobrav, v Karentanah, Kamniških Alpah in na Menini.

Pomemben faktor, zaradi katerega se prav tako zmanjšuje obseg planinskega pašništva, je pomanjkanje planinskega osebja. Pomanjkanje planinskega osebja pa ne povzroča le spremembe v obsegu planinskega pašništva, ampak tudi način planinskega gospodarstva. Najtežje je dobiti dobrega sirarja (ki je tudi dosti bolj plačan kot pastir), majerja in majerico, zato je število mlečne živine v planinah precej upadlo.

Kmetje si pomagajo na ta način, da dajejo v planino krave s telatom vred ali pa mlečna živina ostaja doma, v planino pa gre le jalova živina. Kljub temu ostaja delež krav preračunano v GŽ daleč pred vsami drugimi (45,0 % vse živine), v absolutnem številu pa ta odstotek znaša le 25,4 %. O problemih s planinskim personalom pa bo govora v posebnem poglavju.

V slovenskem alpskem območju je okoli 58.000 ha površin, ki so vodene kot planinska pašna območja (Vojveda, str. 22). To predstavlja skoraj 3 % slovenskega ozemlja. Ta podatek pa vključuje tudi neploden svet in gozd. Dejansko je travne ruše, kot najpomembnejše kulturne kategorije za prepašo živine približno 27.312 ha ali 47,1 %. Od teh površin je bilo leta 1966 obremenjenih s planinsko pašo samo 18.761 ha ali 68,6 %, leta 1973 pa le še 14.782 ha ali 54,1 % pašnikov.. Število živine na nekaterih planinah je tako majhno, da o planinski izrabi ponekod ni vredno več govoriti (npr. planina Košutna-Zavrata meri 639 ha in je imela 15 glav goveje živine).

Pašni svet v slovenskem alpskem prostoru ni enakomerno zastopan in se tudi ni povsod enako zmanjšal. Največ pašnega sveta je na Bovškem planinskem območju (34,8 %), sledi mu Bohinjsko planinsko območje (13,7 %), Dolinsko planinsko območje (9,9 %), Tolminsko planinsko območje (7,7 %), planinsko območje Srednjih Karavank (7,3 %), Kobaridsko planinsko območje (5,9 %), Savinjsko planinsko območje (5,3 %), planinsko območje Jezerskega in Kamniških Alp (4,8 %), planinsko območje Blejskega kota in Dobrav (3,3 %), planinsko območje Menine (2,3 %), planinsko območje Baške grape (2,5 %), planinsko območje Selške doline (1,7 %) in planinsko območje Severovzhodnih Karavank (0,7 %).

Pri deležu travne ruše je slika nekoliko drugačna, na prvem mestu je še vedno Bovško planinsko območje (35,4 %), sledi mu Tolminsko planinsko območje (10,1 %), Bohinjsko planinsko območje (10,0 %), Kobaridsko planinsko območje (8,7 %), Savinjsko planinsko območje (7,3 %), planinsko območje Jezerskega in Kamniških Alp (6,5 %), Dolinsko planinsko območje (5,7 %), planinsko območje Srednjih Karavank (5,6 %), planinsko območje Menine (4,3 %), planinsko območje Selške doline (2,0 %), planinsko območje Blejskega kota in Dobrav (1,8 %), planinsko območje Baške grape (1,5 %), na zadnjem

nestu pa je planinsko območje Severovzhodnih Karavank (1,4 %).

Pa razmerja nam ne povedo skoraj ničesar, če ne poznamo kvalitete travne ruše. O kvaliteti (boniteti) travne ruše pa ni mogoče nikjer dobiti podatkov in o njej lahko le sklepano. Vsekakor se npr. bovške planine, ki so v povprečju zelo velike, nikakor ne morejo meriti s npr. Gorenjskem na Pokljuki, ki meri komaj 20 ha in se na njen prepase vsako leto ekoli 140 GNZ (poleg tega se nahajajo tukaj še senošteti, ki jih kmetje še vedno kosijo), na vseh šestih bovških planinah, ki merijo 1904 ha, pa se je leta 1973 prepasalo komaj 188 GNZ. Velikanske diference lahko utemeljimo le s prirodnimi pogoji. Visokogorska spniška tla na Bovškem s tanko preperlino (rendzina s A in C horisontom) in bomo travniško vegetacijo so kaj malo primerna za intenzivno planinsko gospodarjenje.

Površine, katere so še vedno obremenjene s planinsko pašo, imajo seveda znatno manjši obseg. V Sloveniji je bilo leta 1975 s pašo obremenjenih površin 54,1 % vseh pašnikov, od skupne površine planin pa je obremenjenih le 25,5 % površin. Na Bovškem, ki ima največ pašnega sveta, paseje le še na 19,7% površin. Po vrsti mu sledijo: planinsko območje Baške grupe (25,1 %), planinsko območje Selške doline (49,5 %), Kobaridsko planinsko območje (59,0 %), Dolinsko planinsko območje (59,9 %), Savinjsko planinsko območje (62,2 %), planinsko območje severovzhodnih Karavank (62,2 %), planinsko območje Blejskega kota in Dobrav (76,3 %), Tolminsko planinsko območje (78,1 %), Bohinjsko planinsko območje (79,1 %), planinsko območje Srednjih Karavank (83,9 %), planinsko območje Jezerskega in Kamniških Alp (93,2 %), največ pašnih površin pa je obremenjenih na planinskem območju Menine (93,5%).

Od vseh 532 planin jih je leta 1966 obratovalo še 405 ali 76,1 % leta 1973 pa jih je obratovalo 325 ali 61,1 % glede na predvojno stanje in 80,2 % glede na stanje leta 1966. Samo med leti 1966 in 1973 je bilo opuščenih 85 planin, medtem ko se na petih planinah (Ovčarijs, Poljana, Storeč raven, Spodnja in Zgornja Konjščica v Kravankah) ponovno pasli, tako da se je število obratujočih planin zmanjšalo za 80. Pripomniti je treba, da nikjer v slovenskem Alpskem prostoru ni bila urejena niti ena nova planina, če ne upoštevamo nekaterih na novo urejenih nižinskih pašnikov, ki služijo skupni paši živine. Trend nazadovanja števila planin in planinskega gospodarstva nasploh je tako močan, da čez 27 let ali leta 2001 ne bo v Sloveniji niti ene planine več, če se bo obdržala sedanja stopnja nazadovanja. Med leti 1966 - 1973 je bilo namreč opuščeno vsakoletno povprečno 12 planin.

Vzroke za tolikšno opuščanje planin v tako kratkem obdobju moremo iskati predvsem v spremembah v dolini. Planina, ki je sestavni del dolinskega gospodarstva, beleži vsako spremembo v dolini. Kot posledica deagrarizacije v dolini je manjšanje živinskega fonda v planinah ali pa gre celo za opuščanje planin.

Deagrarizacija in odhajanje aktivne kmečke delovne sile v druge poklice, preusmerjanje v hlevsko živinorejo (pašno-košni sistem), težave s planinskim osebjem, pomanjkanje investicij za vzdrževanje obstoječih planin in ne nazadnje pomanjkanje družbenega interesa za planinsko gospodarstvo so vzroki, ki se v marsičem pripomogli k zmanjšanju števila živine na planinah in k opuščanju planin.

Največje število planin (le absolutno, ne pa tudi relativno) je bilo opuščenih na avinjskem planinskem območju, kjer je bilo med leti 1966 - 1973 opuščenih kar 33 planin od 78 ob-

ratujočih leta 1966. Savinjčani še vedno pasejo na 57,7 % planin v odnosu na leto 1966. Ta podatek je vprašljiv, ker gre na Savinjskem za precejšnje število privatnih planin, ki so sploh značilne za rastresano naselitev in področja samotnih kmetij in se ne iskoriščajo vsako leto. Res je tudi da kmet svoje planine težje vzdržuje. Zaradi močne deagracije na Savinjskem, prihaja slasti v višje ležečih predelih do sprememb kulturnih kategorij. Opušča se slabo produktiven njivski svet in tako je v bližini naselij in samotnih kmetij čedalje več pašnega in travnega sveta, ki omogoča hlevske živinoreje in dnevno prepašo živine s pomočjo električnega pastirja.

V drugih planinskih območjih je opuščeno znatno manjše število planin, kar pa še ne pomeni, da se je število živine v planinah za toliko manj zmanjšalo. Relativno se je najbolj zmanjšalo število planin v območju Baške grape, kjer pasejo le še na 18,2 % planinah. Na tem planinskem območju, ki sodi med najmanj pomembna pašna območja v Sloveniji, je leta 1966 obratovalo 11 planin, danes pa le dve. Opuščene so bile Rutarke planine (skupaj 6 čredink), Stržiška planina, Ponikve in Otavnik. Tu je zabeležen tudi največji padec števila živine, ki se prepase na planinah (indeks 1966 - 1973 znaša le 10,0 %).

Na Bohinjskem planinskem območju se planinsko pašništvo še vedno dobro drži, saj pasejo na 93,1 % planinah. Leta 1966 je tukaj obratovalo 29 planin, leta 1973 pa še vedno 27. Opuščenih je bilo pet planin: Za Savnikom, Vele polje, Mišeljka planina, Pri Jezeru in Spodnji Tosec; na treh planinah pa ponovno pasejo: Ovčarija, Poljana in Stroč raven.

Na Tolminskem planinskem območju je leta 1966 obratovalo 31 planin, leta 1973 pa 27, ker so bile opuščene 4 planine: Kolvrat, Javerica, Upala in Na Griču. Tolminci še vedno pasejo na 87,1 % planin.

TABELA 1.

Površina planinskih območij

Planinsko območje	Skupna površina	Površina pašnika	Iskorišče- ne pašne po- vrš. l. 1973	% od skupne površ.	% od povr- šine paš- nika
Bohinjsko	7983,21 13,7	2745,25 10,0	2172,35 14,7	27,2	79,1
Tolminske	4456,74 7,7	2755,79 10,1	2152,75 14,6	48,3	78,1
Kobarško	3439,76 5,9	2378,53 8,7	1402,57 9,5	40,8	59,0
Bovško	20209,40 34,8	9674,46 35,4	1904,16 12,9	9,4	19,7
Baška grapa	1452,87 2,5	515,66 1,5	129,50 0,9	8,9	25,1
Dolinsko	5727,04 9,9	1472,09 5,7	882,20 6,0	15,4	59,9
Blejski kot in Dobrave	1918,25 3,3	490,23 1,8	374,58 2,5	19,5	76,3
Selška dolina	987,90 1,7	545,84 2,0	269,84 1,8	27,2	49,5
Srednje Karavanke	4260,08 7,3	1526,97 5,6	1281,97 8,7	30,1	83,9
Jezersko in Kamniške Alpe	2774,01 4,8	1768,27 6,5	1648,27 11,1	59,4	93,2
Menina	1359,41 2,3	1163,97 4,3	1087,05 7,4	80,0	93,5
Sevinjsko	3054,47 5,3	1999,92 7,3	1242,92 8,4	40,7	62,2
Severovzhodne Karavanke	407,00 0,7	376,00 1,4	234,00 1,6	57,5	62,2
SKUPAJ	58.030,14 100,0%	27.312,98 100,0%	14.782,16 100,0%	25,5	54,1

Na Koberiškem planinskem območju so bile od 10 obratujočih planin leta 1966 opuščene 3 planine: Slapnik, Idrska in Svinška planina. Vse tri planine niso ravno najhne (Slapnik seri celo 166 ha) in na njih se je leta 1966 prepaslo 250 GNŽ. Opuščitev teh treh planin je razumljiva šele tedaj, če primerjamo stanje živine na drugih koberiških planinah, ki se je močno zmanjšalo (za 2/3).

Na Bovškem planinskem območju, ki je znano kot področje največjih planin po površini v Sloveniji s velikanskimi pašniki (35,4 % slovenskih planinskih pašnikov), prevladujejo ovčje planine. Leta 1966 je tu obratovalo 11 planin, do leta 1973 pa je bilo opuščenih 5 planin: Drnchla, Globoka, Babanj, Balca in Trebiščina. Vse opuščene planine so ovčje planine. Na sploh je na slovenskih planinah najbolj nasadovalo število ovc, saj znaša indeks gibanja števila ovc med leti 1966-1973 35,4 %. Samo na Bovškem se prepase 1400 ovc manj, kot se jih je leta 1966.

Na planinskem območju Selške doline, je bilo po letu 1966 od 8 obstoječih planin opuščenih kar pet: Forezen, Blegoš, Klom, Spodnja in Zgornja Danjarska planina, tako da danes obratujejo le še tri planine ali 37,5 % planin. Na Foreznu, ki je bil še leta 1966 najpomembnejša planina v tem planinskem območju, so Seričani pašo opustili, ker je s Cerkljanskega pa tudi, ki se tu pasli samo vole. Blegoš je opuščen zato, ker je pogorel skupni hlev. Iz Golice živine ne čenejo več na Klom, tako da je tudi ta planina opuščena. Spodnja in Zgornja Danjarska planina pa še leta 1966 nista pomenili veliko in se danes zaraščata z gozdom.

V Dolinskem planinskem območju je leta 1966 obratovalo 24 planin, do leta 1973 so bile opuščene tri planine: Na Kotlu, Ulbingova planina in Mikulica. Planina na Kotlu je bila ovčja planina, ker pa je število ovc padlo v sedmih letih

od 650 na 150 so Matečani planino opustili in pasejo le še na Planici in Slemenu. Ulbingova planina je ena redkih v Sloveniji, kjer se je pasla živina iz koroške strani. Ta 2 ha velika planina se leta 1966 ni pomenila veliko in jo je 1969 Gosdno gospodarstvo sled pogodilo, ker so Korošci pašo opustili. Isto se je leta 1969 zgodilo s planino Mikuhica, na kateri se je leta 1966 paslo nekaj glav živine iz Srednjega vrha.

Planinsko območje Blejskega kote in Dobrav je leta 1966 zajemalo 26 obratujočih planin na Kožakli, Fokljuki in Jelovici. Do leta 1973 je bilo opuščeni pet planin: Dežmanova planina, Grajska planina, Brezovec, Brdo in Možakla. Vseh pet planin se opustili zaradi zmanjšane števila živine.

V planinskem območju Srednjih Karavank je leta 1966 obratovale 35 planin, do leta 1973 pa je bilo opuščeni pet planin: Pod Stolem, Poljska planina, Planinca, Šija pri Zelenici in Dolga njiva pod Košuto. Danes še vedno obratuje 30 planin, ker na dveh planinah (Spodnja in Zgornja Konjščica SV od Tržiča) ponovno pasejo. Planini sta v lasti šestih lastnikov iz Slapa, Lona, Grahevc in Petarij. Obe planini sta enoten kompleks, razdeljen na dve pašnika. Ovčja planina pod Stolem je opuščena zaradi zmanjšane števila ovc, ki jih danes dajejo na druge planine, katere so sicer namenjene prepaši goveje živine. Planinca je bila opuščena leta 1971 in je močno saraščena s gozdom. Je v lasti 42 delničarjev iz Begunj, ki so pašo raje opustili, zato ker sekanje lesa prinaša več dohodka. Iz istega razloga je opuščena sosednja Poljska planina, ki ima 80 do 90 % gozda. Na planini Šija pri Zelenici tudi ne pasejo več, ker Zelenica povsem zadoštuje za zmanjšano število živine. Dolga njiva pod Košuto je bila opuščena leta 1966 in se je živina porazdelila na Kofce, Pungart in Tegošče, največ pa na Šijo, kjer se je leta 1973 prepaslo več živine kot leta 1966 (indeks znaša 121,0 %).

V planinskem območju Jezerskega in Kamniških Alp je leta 1966 obratovalo 22 planin, do leta 1973 pa je bilo opuščeni pet planin: Skubrov vrh, Štularjeva planina, Zavrtnik, Dolga njiva nad Kokro in Kamniško sedlo. Vseh pet planin je propadlo zaradi manjšega števila živine v dolini. Če leta 1966 se je na teh planinah paslo zelo kajno število živine, še najpomembnejša med njimi - Kamniško sedlo - je leta 1966 imela le 17,00 GHZ.

Planinsko območje Severovzhodnih Karavank je edino območje v Sloveniji, kjer po letu 1966 ni opuščena niti ena planina.

Kot je razvidno iz tabele "Število planin po planinskih območjih", le še na severovzhodnem karavanškem področju pasejo na vseh planinah. Daleč nad slovenskim povprečkom, ki znaša 80,2 % obratujočih planin ali 325 od 405 je planinsko območje Menine (94,1 %), Bohinjsko planinsko območje (93,1 %) in srednje karavanško planinsko območje (90,9 %). Sledi Dolinske (87,5 %), in Tolminske planinsko območje (87,1 %), najbližje slovenskemu povprečju opuščeni planin je planinsko območje Blejskega Kota in Dobrav (80,8 %), malo pod povprečkom je planinsko območje Jezerskega in Kamniških Alp (77,3 %), sledi mu Kobariške planinsko območje s 70,0 %, daleč pod povprečjem sta Savinske planinsko območje (57,7 %) in Bovške planinsko območje (54,5 %), planinsko območje Selške doline je na predzadnjem mestu s 37,5 %, na zadnjem mestu pa je planinsko območje Baške grape s 18,2 %, kjer je bil zabeležen tudi največji padec števila živine (indeks 1966 - 1973 znaša 10,0 %).

TABELA 2.

Število planin po planinskih območjih

Planinsko območje	Obratujejo planine l. 1966	Obratujejo planine l. 1975	%
Bohinjske	29 7,1	27 8,3	93,1
Tolminsko	31 7,6	27 8,3	87,1
Keberiške	10 2,4	7 2,2	70,0
Bovško	11 2,7	6 1,8	54,5
Baška grapa	11 2,7	2 0,6	18,2
Salška dolina	8 2,0	3 0,9	37,5
Dolinsko	24 5,9	21 6,5	87,5
Bled in Dobrave	26 6,4	21 6,5	80,8
Srednje Karavanke	33 8,1	30 9,2	90,9
Jezerske in Kamniške Alpe	22 5,4	17 5,2	77,3
Menina	118 28,9	111 34,2	94,1
Savinjske	78 18,8	45 13,8	57,7
SV Karavanke	8 2,0	8 2,5	100,0
SKUPAJ	405 100,0 %	325 100,0 %	80,2

ŠTEVILLO ŽIVINE NA PLANINAH In karavanskih Alp je ostalo na prvem mestu, število živine pa je upadlo od 945,50 GNŽ

Obenem s teritorialnim krčenjem pašnega sveta v slovenskih planinah, se je skrčilo tudi število živine, ki odhaja na pašo v planine.

Na Bohinjsko planinsko območje se je s petega mestopanska mla na četrto mesto. Na Tolminskih planinah se je leta 1966 pre- Po podatkih, ki smo jih zbrali s anketiranjem, se je obremenjen pašni svet med leti 1966 - 1973 v planinah zmanjšal za 21,2 %, število obstoječih planin za 19,8 %, število živine v planinah pa kar za 37,9 %. De teh rezultatov smo prili na osnovi primerjave podatkov iz študije dr. K. Vojvode: Spreminjanje, IGV Ljubljana 1967, tipkopis, in podatkov zbranih s anketiranjem, ker statistike o številčnem stanju živine na planinah razen KE v Medovljici nihče ne vodi. (GNŽ), ki je leta 1966 prepasslo 1180,25 GNŽ, leta 1973 pa le

Padec števila živine, ki se prepasa v slovenskih planinah, za 37,9 % je ogromen, alasti če vemo, da se je število živine do l. 1966 v primerjavi s predvojnim stanjem zmanjšalo za 33 % (obdobje dolgo nad 30 let). V absolutnih številkah je število živine sicer manj upadlo, kar pa nevede ne more biti merilo. Vsekakor pa je stopnja letnega upada števila živine med leti 1966-1973 dosti večja, kot v prejšnjem obdobju. Vzroki za tolikšen padec števila živine pa so opisani že v prejšnjem poglavju.

Je s četrtega mesta pomaknilo na četrto mesto zaradi velikega upada števila živine. Leta 1966 se je Kot pred leti, je Bohinjsko planinsko območje še vedno na prvem mestu s 894,10 GNŽ, pri čemer je bil zabeležen padec števila živine v obdobju 1966 - 1973 za 26,7 %, torej manj kot v ostali Sloveniji.

Na desetem mestu je Bohinjsko planinsko območje (prej na 8. S četrtega na drugo mesto se je pomaknilo planinsko območje Srednjih Karavank, ki je leta 1966 prepasslo 840,15 GNŽ, leta 1973 pa 708,55 GNŽ. Padec števila živine je razmeroma najhujši (15,7 %).

območje je ostalo na desetem mestu s 187,75 GNŽ. Leta 1966 se je tu prepasslo 450,25 GNŽ. Padec števila živine upada 50,3 %.

Planinsko območje Jezerskega in Karniških Alp je ostalo na tretjem mestu, število živine pa je upadlo od 945,50 GNŽ na 705,35 GNŽ ali za 26,9 %.

Tolminsko planinsko območje se je s petega mestapomaknilo na četrto mesto. Na Tolminskih planinah se je leta 1966 prepaslo 925,90 GNŽ, leta 1973 pa 633,65 GNŽ, padec znaša 31,6 %.

Na sedmega se je na peto mesto pomaknilo planinsko območje Menine, ki je leta 1966 imele v planinah 742,00 GNŽ, leta 1973 pa 565,20 GNŽ. Padec števila živine znaša 23,8 %.

Na šestem mestu je Savinjsko planinsko območje (prej na drugem), ki je leta 1966 prepaslo 1180,25 GNŽ, leta 1973 pa le 517,80 GNŽ. Padec števila živine znaša mnogo več kot je slovenski povpreček 52,1 %.

Planinsko območje Blejskega kot in Dobrav, ki je bilo leta 1966 na repu lestvice se je z 11 mesta pomaknilo na sedmo. Leta 1966 se je tu prepaslo 597,25 GNŽ, leta 1973 pa 499,65 GNŽ ali za 16,3 % manj.

Kobariško planinsko območje se je s četrtega mesta pomaknilo na osmo zaradi velikega padca števila živine. Leta 1966 se je na Kobariških planinah prepaslo 958,80 GNŽ, leta 1973 pa le 359,75 GNŽ, pri čemer znaša padec 62,5 %, kar je skoraj še enkrat več kot znaša povpreček v ostali Sloveniji.

Na desetem mestu je Dolinsko planinsko območje (prej na osmem), kjer je zabeležen padec števila živine za 41,8 %. Leta 1966 se je tu prepaslo 598,50 GNŽ, leta 1973 pa 348,30 GNŽ.

Bovško planinsko območje je ostalo na desetem mestu s 187,75 GNŽ. Leta 1966 se je tu prepaslo 450,25 GNŽ. Padec števila živine znaša 58,3 %.

Planinsko območje Severovzhodnih Karavank se je iz 12. mesta pomaknilo na 11. Število živine je v obdobju 1966 - 1973 upadlo od 215,00 GNŽ na 144,75 GNŽ ali za 32,7 %. Na predzadnjem mestu (prej na enajstem) je planinsko območje Solške doline s 93,90 GNŽ. Leta 1966 se je tu prepaslo 284,30 GNŽ, padec torej znaša 66,9 %.

Na 13. ali sedmjem mestu je še vedno planinsko območje Baške grupe, ki s 19,80 GNŽ v slovenskem merilu ne pomeni ničesar. Leta 1966 se je tu paslo 197,55 GNŽ, padec pa znaša kar 90,0 %.

STRUKTURA ŽIVINE V PLANINAH

Vzporedno s opuščanjem planin in padca števila živine v planinah se je spremenila tudi struktura živine v planinah, ki ima zato spet specifične vzroke.

Gospodarski kriterij deločenja tipov planin se nanaša predvsem na vrsto živine. V tem oziru ločimo 4 osnovne tipe planin:

1. mlečne planine,
2. kombinirane planine ali planine s mešano strukturo,
3. brezmlčne ali jalovne planine,
4. ovčje planine
 - a) mlečne,
 - b) brezmlčne.

Nekdaj so bile posebej ločene tudi planine s določeno strukturo goveje živine, naprimer volovske (Velika Raven, Špodnji Tosec, Gpspodnji stan, Kašna planina, Stari stan, Sarekovec in Krumpaška planina), in konjske planine, po katerih imajo

planine tudi ime) Konjščice, Konjska dolina itd.).

Danes je stanje drugačno, od teh tipov planin se edino Ovčje planine ostale čiste, druge pa so v veliki večini planine z mešano strukturo. Danes bi planine po vrsti živine lahko ločili le po prevladujoči vrsti živine.

Vzroki za spremembo strukture živine v planinah so predvsem družbenega izvora. Najpomembnejši vzrok je pomanjkanje planinskega personala. Tako je danes vedno več breslečnih planin, ker mlečna živina zahteva več delovne sile, še več pa je planin, kjer se živina pase brez stalnega nadzorstva, lastniki pa izmenično hodijo ogledovat živino nekajkrat tedensko. Takih planin je v Sloveniji 184 ali 56,6 % vseh planin. Največ jih je na planinskem območju Menine (101 planina ali 91,0 %). Le na planinskem območju Selške doline in Kobarškega je vsa živina nadzorovana stalno. Akutno pomanjkanje planinskega personala je tudi povzročilo, da je število živine na marsikateri planini mnogo manjše kot bi sicer bilo.

Na osnovi zbranih podatkov je bilo ugotovljeno, da obstaja v Sloveniji le še 8 čistih mlečnih planin (2,5 % vseh planin; ovčje planine tu niso vštete). Planin, kjer mlečna živina prevladuje je 32 (9,8 %), skupaj torej 40 planin, ki bi jih lahko šteli kot mlečne (12,3 % vseh obratujočih planin). Poleg tega je še devetnajst planin, kjer sicer še molzejo in sirijo, vendar jih moramo uvrstiti k planinam z mešano strukturo, ker prevladuje jalova živina. Vsega skupaj pa je planin z mešano strukturo 127 ali 39,1 % obstoječih planin.

Največ je planin z izključno jalovo živino - 145 ali 44,6 % vseh obstoječih planin. Čistih ovčjih planin je v Sloveniji le še 13 ali 4,0 % vseh planin - od tega so tri mlečne, najajo pa se na Bovškem planinskem območju.

Tabela št. 4

Gibanje števila živine 1966 - 1973 po planinskih območjih

Planinske območje	Krave	GNŽ	%	Felice	GNŽ	%	Teleta	GNŽ	%	Volci	GNŽ	%	Konji	GNŽ	%	Ovce	GNŽ	%	Skupaj GNŽ	
Bohinjsko	1. 1966	713	713,00	38,4	425	297,50	24,4	167	25,05	2,0	139	166,80	12,7	14	18,20	1,5			1220,55	
	1. 1973	464	464,00	31,9	324	226,80	25,4	170	25,50	2,8	136	163,20	18,3	9	11,70	1,3	29	2,90	0,3	894,10
	Indeks	65,1			76,2			101,8			97,8			64,3						73,3%
Tolminske	1. 1966	771	771,00	33,3	178	124,60	13,5	106	15,90	1,7	12	14,40	1,5	-					925,90	
	1. 1973	514	514,00	31,1	110	77,00	12,2	99	14,85	2,3	19	22,80	3,6	-		50	5,00	0,8	633,65	
	Indeks	66,7			61,8			93,4			158,3			-		-			68,4%	
Kobaridsko	1. 1966	752	752,00	28,4	216	151,20	15,8	64	9,60	1,0	13	15,60	1,6	8	10,40	1,1	200	20,00	2,1	958,80
	1. 1973	278	278,00	27,3	71	49,70	13,8	67	10,05	2,8	10	12,00	3,3	-		100	10,00	2,8	359,75	
	Indeks	37,0			32,9			104,7			76,9			-		50,0			37,5%	
Bovško	1. 1966	205	205,00	15,5	37	25,90	5,8	45	6,75	1,5	7	8,40	1,9	-		2042	204,20	45,3	450,25	
	1. 1973	112	112,00	11,7	15	10,50	5	13	1,95	1,0	1	1,20	0,6	-		621	62,10	33,1	187,75	
	Indeks	54,6			40,5			28,9			14,3			-		30,4			41,7%	
Baška grapa	1. 1966	59	59,00	29,9	58	40,6	20,6	19	2,85	1,4	56	67,20	34,0	12	15,60	7,9	123	12,30	6,2	197,55
	1. 1973	10	10,00	10,5	14	9,80	49,5	-			-								19,80	
	Indeks	17,0			24,1			-			-								10,0%	
Dolinsko	1. 1966	101	101,00	14,9	291	203,70	34,0	66	9,90	1,7	97	116,40	19,4	15	19,50	3,3	1480	148,0	24,7	598,50
	1. 1973	110	110,00	31,6	105	73,50	21,1	92	13,80	4,0	52	62,40	17,9	2	2,60	0,7	860	86,00	24,7	348,30
	Indeks	108,9			36,1			139,4			53,6			13,3		58,1			58,2%	
Bled in Dobrave	1. 1966	187	187,00	31,3	290	203,00	34,0	137	20,55	4,3	56	67,20	11,3	27	35,10	5,9	790	79,00	13,2	597,25
	1. 1973	228	228,00	43,6	234	163,80	32,8	149	22,35	4,5	28	33,60	6,7	39	50,70	10,1	12	1,20	0,2	499,65
	Indeks	121,9			80,7			108,8			50,0			144,4		1,5			83,7%	
Selška dol.	1. 1966	32	32,00	11,2	205	143,50	50,5	-			62	74,40	26,2	16	20,80	7,3	136	13,60	4,8	284,30
	1. 1973	8	8,00	8,5	63	44,10	47,0	34	5,10	5,4	23	27,60	29,4	7	9,10	9,7	-		93,90	
	Indeks	25,0			30,8			-			37,1			43,8		-			33,1%	
Srednje Karavanke	1. 1966	158	158,00	18,8	461	322,70	38,4	175	26,25	3,1	129	154,80	18,5	52	67,60	8,0	1108	110,80	13,2	840,15
	1. 1973	226	226,00	31,9	331	231,70	32,7	205	30,75	4,3	79	94,80	13,4	40	52,00	7,3	733	73,30	10,4	708,55
	Indeks	143,0			71,8			117,1			61,2			76,9		66,2			84,3%	

Tabela št.

Gibanje števila živin 1966 - 1973 po planinskih območjih

Planinsko območje		Krave	GNŽ	%	Police	GNŽ	%	Teleta	GNŽ	%	Volci	GNŽ	%	Konji	GNŽ	%	Ovce	GNŽ	%	SKUPAJ	GNŽ
Jezersko in Kamniške Alpe	1. 1966	415	415,00	43,0	469	328,30	34,0	268	40,20	4,2	100	120,00	12,4	-	-	-	620	62,00	6,4	965,50	
	1. 1973	361	361,00	51,2	270	189,00	26,80	219	32,85	4,7	91	109,20	15,4	-	-	-	133	13,30	1,9	705,35	
	Indeks	87,0			57,6			81,7			91,0			-	-	-	21,4			73,1 %	
Munina	1. 1966	123	123,00	16,6	436	305,20	41,1	142	21,30	2,9	214	256,80	34,6	5	6,50	0,9	292	29,20	3,9	742,00	
	1. 1973	152	152,00	26,9	341	238,70	42,2	134	20,10	3,6	113	135,60	24,0	11	14,30	2,5	45	4,50	0,8	565,20	
	Indeks	123,6			78,2			94,4			52,8			220,0			15,4			76,2 %	
Bavinsko	1. 1966	128	128,00	10,8	302	351,40	29,8	17	2,55	0,2	375	450,00	38,1	40	52,00	4,5	1963	196,30	16,6	1180,25	
	1. 1973	87	87,00	16,8	281	196,70	38,0	48	7,20	1,4	126	151,20	29,2	28	36,40	7,0	393	39,30	7,6	517,80	
	Indeks	68,0			96,0			282,40			33,6			70			20,0			43,9	
Severovsh. Karavanke	1. 1966	13	13,00	6,1	283	198,10	92,1	2	0,30	0,1	3	3,60	1,7	-	-	-	-	-	-	215,00	
	1. 1973	4	4,00	2,8	173	121,10	83,7	27	4,05	2,7	3	3,60	2,5	-	-	-	120	12,00	8,3	144,75	
	Indeks	30,8			61,1			1350,0		100,0				-	-	-				67,3	
SKUPAJ	1. 1966	3645	3645,00	39,8	3841	2688,70	29,4	1250	187,50	2,0	1258	1509,60	16,5	189	245,70	2,7	8754	845,40	9,6	9151,90	
	1. 1973	2554	2554,00	45,0	2332	1632,40	28,7	1257	183,55	3,3	681	817,20	14,4	136	176,80	3,1	3096	309,60	5,5	5678,55	
	Indeks	70,1			60,7			100,6			54,1			72,0			35,4			62,1 %	

Goveja živina v planinah nedvoumno prevladuje, v odstotkih jo je celo več kot leta 1966. Leta 1966 je bilo v slovenskih planinah od skupno 9151,90 GNŽ, 8060,80 GNŽ goveje živine ali 87,7 %, leta 1973 pa je bilo od 5678,55 GNŽ 5192,15 GNŽ goveje živine ali 91,4 % vse živine. Najmočnejše so zastopane krave, katerih delež se je celo povečal od 39,8 % na 45,0 % vse živine, čeprav je njihovo število upadlo za 29,9 %. Delež telic je za malenkost zmanjšan (od 29,4 % na 28,7 %) njihovo število pa se je zmanjšalo za 39,3 %. Delež volov je zmanjšan od 16,5 % na 14,4 %, njihovo število pa se je zmanjšalo od 16,5 % na 14,4 %, njihovo število pa se je zmanjšalo za 45,9 %. Delež konj se je povečal od 2,7 % na 3,1 %, število pa se je zmanjšalo za 28,0. Delež ovc se je zmanjšal od 9,6 % na 5,5 %, njihovo število pa je od vse živine najbolj upadlo - za 64,6 %. Teleta so med vsemi vrstami živine izjema, njihovo število se je v zadnjih 7 letih povečalo, pa čeprav le za 0,6 %. Delež se je dvignil od 2,0 % na 3,3 %. Število krav se je povečalo v planinskih območjih dolinskega (za 8,9 %), Blejskega Kota in Dobrav (21,9 %), Srednjih Karavank (za 43,0 %), in Menine (za 23,6%). Povsod drugod je število krav upadlo, najbolj v planinskem območju Baške grape (za 83,0 %). Po deležu krav od vse živine v planinah izstopa Tolminsko planinsko območje (81,1 %) in Kobaridsko planinsko območje (77,3 %), najmanjši delež krav pa je v planinskem območju Selške doline (8,5 % in Severovzhodnih Karavank (2,8 %).

Število telic je upadlo v vseh planinskih območjih, najmanj v planinskem območju Blejskega Kota in Dobrav (za 19,3 %), najbolj pa v planinskem območju Baške grape (za 75,9 %). Po deležu telic v planinah izstopa planinsko območje severovzhodnih Karavank (83,7 % vse živine), na zadnjem mestu pa je Bovško (5,6 % vse živine).

Število telet se je povečalo kar v sedmih planinskih območjih, na planinskem območju Severovzhodnih Karavank celo za 1350 % (za 25 glav), največji padec pa je v planinskem območju Baške grape, kjer telet ne pasejo več. Delež telet v vseh planinskih območjih ni velik (če računamo VGNŽ). Še največji je v planinskem območju Selške doline (5,4 %).

Število volov se je povečalo samo na Tolminskem planinskem območju (za 58,3 %), na področju Severovzhodnih Karavank je ostalo isto, na planinskem območju Baške grape pa so leta 1966 pasli 56 volov, danes pa nič več. Delež volov je največji v planinskem območju Selške doline (29,4 % vse živine), najmanjši pa na Bovškem (0,6 % vse živine).

Konj še leta 1966 niso pasli na Tolminskem, Bovškem in Severovzhodnem kravanškem planinskem območju ter na območju Jezerskega in Kamniških Alp, danes pa konj ne ženejo v planine tudi planinskem območju Baške grape in na Kobarškiem. Število konj je poraslo v planinskem območju Menine za 120 %, v planinskem območju Blejskega kota in Dobrav pa za 44,4 %. Povsod drugod je število konj manjše kot je bilo leta 1966.

Največji delež konj je v območju Blejskega kota in Dobrav (10,1 %), najmanjši pa v Tolminskem planinskem območju (0,7 %).

Število ovc, ki je v Sloveniji najbolj upadlo (za 64,6 %), je še najmanj upadlo v planinskem območju Srednjih Karavank (za 33,8 %), najbolj pa v planinskem območju Blejskega kota in Dobrav, kjer se od 790 ovc pase le še 12 ali 1,5 %. Pašo ovc se povsem opustili v planinskem območju Baške grape in Selške doline. Na Bohinjskem in Tolminskem planinskem območju ovc leta 1966 niso pasli leta 1973 pa se je tu prepaslo 79 ovc. Tudi na planinskem območju severovzhodnih Karavank leta 1966 ovc niso pasli, danes pa se tu pase 120 muflonov (na Flešivcu in Jesenevem), katerih lastnik je lovska družina iz slovenj Gradca. Muflone so uvozili iz Male Azije

in so v najbližjem sorodstvu z domačo ovco, zato smo jih šteli k ovcom.

Delež živine, ki odhaja v planino
po območjih

DELEŽ ŽIVINE, KI ODHAJA V PLANINO

Vsporedno z ostalimi spremembami se spreminja tudi delež živine, ki odhaja v planino. Za osnovo so nam služili podatki o številu živine za leto 1971 po naseljih (izdal Zavod za statistiko SRS) in številčno stanje živine v planinah leta 1975. Čeprav podatki po letih ne ustrezajo, lahko domnevamo, da se število živine po naseljih v dveh letih ni bistveno spremenilo.

Na splošno se delež živine, ki odhaja v planino manjša. Dr. M. Vojvoda (Spreminjanje, IGU 1967) navaja podatke le za tri planinska območja - Bohinjsko, Tolminsko in Bovško. Pred vojno so ta področja dajala okoli 90 % živine v planine. Ko je bila leta 1958 gozdna paša prepovedana, se je delež živine v planinah pričel občutno manjšati. Leta 1963 je iz Bohinja šlo v planine le še 50,3 % vse živine, leta 1973 pa 41,1%. Na Tolminskem je ta upad nekoliko manjši, leta 1966 se je prepaslo v planinah še vedno 74,9 % živine, leta 1973 pa 50,3 %.

Bovško planinsko območje, ki je bilo še od nekdaj usmerjeno v ovčerejo, je leta 1966 pošiljalo v planine 54,4 % vseh ovac (31,3 % vse živine), leta 1973 pa 48,4 % vseh ovac (28,2 % vse živine).

Za ostala planinska območja starejših podatkov nimamo, vendar lahko domnevamo, da velja za vsa območja podoben proces. Zato pa lahko naredimo primerjavo med območji za leto 1973. Ugotovljeno je bilo, da je iz vasi, ki še dajejo živino v planine, odšlo v planine 32,5 % vse živine. Nad povprečjem

TABELA 3.

Delež živine, ki odhaja v planine
 pe območjih

Planinske območje	Delež leta 1973
BŠhinjsko	41,4 %
Tolminske	50,3 %
Kobariško	21,4 %
Bovško	28,2 %
Baška grapa	10,5 %
Selška dolina	9,2 %
Dolinske	50,6 %
Elejski Kot in Dobrave	28,9 %
Srednje Karavanke	38,3 %
Jezersko in Kamniške Alpe	40,8 %
Menina	57,4 %
Savinjsko	25,1 %
Severovzhodne Karavanke	19,9 %
Skupaj:	32,5 %

OP.: Upeštevane so le tiste vasi, ki še dajejo živino v planine.

so naslednja planinska območja: planinsko območje Menine (57,4 %), Dolinsko planinsko območje (50,6 %), Tolminsko planinsko območje (50,3 %), Bohinjsko planinsko območje (41,4 %), planinsko območje Jezerskega in Kamniških Alp (40,8 %), in planinsko območje Srednjih Karavank (38,3 %).

V povprečju ni nobenega območja, pod povprečjem pa so naslednja planinska območja: planinsko območje Blejskega Kota in Dobrav (28,9 %), Bovško planinsko območje (28,2 %), Ševinjsko planinsko območje (25,1 %), Koberiško planinsko območje (21,4 %), planinsko območje Severovzhodnih Karavank (19,9 %), planinsko območje Baške grape (10,5 %), najmanjši delež živine pa ženejo v planine v planinskem območju Belške doline (9,2 %).

POVPREČNO ŠTEVILLO GNŽ NA PLANINO

Za primerjavo med številom obratujočih planin leta 1966 in leta 1973 in med številom GNŽ leta 1966 in 1973 smo izdelali posebno tabelo "Število GNŽ na planino po planinskih območjih leta 1966 in 1973". Primerjava naj bi pokazala kateri proces je intenzivnejši, ali se hitreje opušča planine ali se hitreje manjša število živine na planinah. Ugotovili smo, da število živine v planinah hitreje upada, kot pa je bilo planin opuščeni. Kot dokaz nam služi podatek, da je kljub 80 opuščeni planinam število GNŽ na planino v Sloveniji manjše za 5,13 GNŽ kot leta 1966. Povprečno je leta 1966 odpadlo na obstoječe planino 22,60 GNŽ, leta 1973 pa le 17,47 GNŽ, kar pomeni, da je bilo povprečno 22,7 živine na obratujoče planine manj. Seveda pa obstajajo velike difference po območjih. Na prvem mestu je treba poudariti, da je samo v planinskem območju Blejskega Kota in Dobrav

večje povprečno število GNŽ na planino kot leta 1966 (indeks znaša 103,6 %). Povsod drugod pa se je število GNŽ na planino zmanjšalo.

Najbolj se je zmanjšalo na Koberiškem planinskem območju, saj je tukaj kar 46,4 % GNŽ manj na planino kot leta 1966. Vendar je to območje imelo in še ima najvišje povprečno število GNŽ na planino v Sloveniji (leta 1966 95,88 GNŽ in leta 1973 51,39 GNŽ). To je razumljivo če vemo, da je planšarska tradicija še vedno močna, planine so razmeroma velike, povsod je organizirana molka in predelava mleka, planinskega osebja pa je relativno še dovolj.

Občutno se je znižalo število GNŽ na planino tudi v planinskem območju Baške grape (za 44,9 %), ki ima vsrok v silno močni deagrarizaciji in depopulaciji Baške grape kot eni od najbolj zastalih področij v Sloveniji.

V Dolinskem planinskem območju je za 33,5 % GNŽ manj na planino, v Severovzhodnem Karavanškem za 32,7 %, na Savinjskem planinskem območju za 23,9 %, na Bovškem planinskem območju za 23,6 %, na Tolminskem planinskem območju za 21,4 %, na Bohinjskem planinskem območju za 21,3 %, na planinskem območju Menine za 19,1 %, na planinskem območju Selške doline za 11,9 %, v planinskem območju Srednjih Karavank za 7,3 %, najmanj pa se je znižalo povprečno število GNŽ na planino v planinskem območju Jezerskega in Kamniških Alp (za 5,5 %).

Drugačna slika je pri pregledu povprečnega števila GNŽ na planino. Koberiške planinske območje, ki je bilo prej na zadnjem mestu, je tu na prvem z 51,39 GNŽ na planino. Druga planinska področja z velikimi in sočnimi planinami so: planinske območje Jezerskega in Kamniških Alp, kjer odpade povprečno 41,49 GNŽ na obratujočo planino; Bohinjske planinske območje z 33,12 GNŽ na planino; planinske območje Selške doline (31,30 GNŽ) in Bovške planinske območje (31,29 GNŽ).

TABELA ŠT. 4a Število GNŽ na planino po območjih l. 1966 in 1973

Planinsko območje		Število GNŽ na planino	Indeks (v %)
Bohinjsko	1966	42,09	78,7
	1973	33,12	
Tolminsko	1966	29,87	78,6
	1973	23,47	
Kobariško	1966	95,88	53,6
	1973	51,39	
Bovško	1966	40,93	76,4
	1973	31,29	
Baška grapa	1966	17,96	55,1
	1973	9,90	
Dolinsko	1966	24,94	66,5
	1973	16,59	
Bled in Dobrave	1966	22,97	103,6
	1973	23,97	
Selška dolina	1966	35,54	88,1
	1973	31,30	
Srednje Kravankanke	1966	25,46	92,7
	1973	23,61	
Jezersko in Kamniške Alpe	1966	43,89	94,5
	1973	41,49	
Menina	1966	6,29	80,9
	1973	5,09	
Bavinsko	1966	15,13	76,1
	1973	11,51	
Severovzhodne Karavanke	1966	26,87	67,3
	1973	18,09	
SKUPAJ	1966	22,60	77,3
	1973	17,47	

Kalo nad povprečjem je planinsko območje Blejskega Kota in Dobrav (23,79 GNŽ na planino), planinsko območje Brednjih Karavank (23,61 GNŽ) in Tolminske planinske območje (23,47 GNŽ). V povprečju sta planinsko območje Severovzhodnih Karavank (18,09 GNŽ) in Dolinske planinske območje (16,59 GNŽ). Precej pod povprečjem sta planinsko območje Čavinskega s 11,51 GNŽ na obratujočo planino (številne najhne privatne planine!) in planinsko območje Baške grape (9,90 GNŽ na planino). Daleč pod povprečjem je planinsko območje Menine, kjer je le nekaj velikih skupnih planin, večinoma pa se tu najhne čredinke, ki v gospodarskem oziru ne pomenijo ničesar. Tu odpeče povprečno le 5,09 GNŽ na planino.

IZKORIŠČENOST TRAVNE RUŠE

Pri valorizaciji planin iz živinorejskega vidika smo kot enega od kriterijev upoštevali tudi izkoriščenost travne ruše ali z drugimi besedami obremenjenost posameznih planin, ki smo jo izračunali na podlagi površine travne ruše in števila šivine, ki se je prepasla na planinah. Pri tem smo se zavedali, da rezultati ne morejo biti povsem realni, ker nismo upoštevali kvalitete travne ruše, ki je na različnih planinah nedvomno različna, ampak le kvantiteto. Drugi moment, ki bi ga bilo potrebno upoštevati, je zaraščencost planinskih pašnikov, ki je od planine do planine različna. Ker je skrb za planine do danes v večini primerov prešla na dejanske koristnike, ki pa sami največkrat ne zmorejo vsega dela, ki je potrebno za vzdrževanje planine.

Ocena kvalitete travne ruše za planinska pašna območja doslej ni bila izvedena, bila bi pa nujna, če bi hoteli določiti pravo vrednost posameznih planinam. Na splošno pa vendarle lahko naredimo nekaj zaključkov iz rezultatov, ki nam jih je dalo ugotavljanje obremenjenosti travne ruše. Najbolj nazoren primer je Bovško planinsko območje, kjer

se planine nehajajo v sredogorskem in visokegorskem apniškem svetu, kjer je travne ruše dovolj, vendar je produkcija na ha najhna. Pastirji vedo povedati, da je paša tem bolj sočna, čim višje je. Mleko na tej paši vsebuje večje količine sirnine (kaseina) in tudi maščob. 1 GNŽ pa potrebuje 8,15 kg sena dnevno, zato so na Bovškem planinskem območju potrebne ogromne površine za prepašo razmeroma skromnega števila živine. Na teh planinah se pasejo ovce, saj goveda v slabe planine nikoli niso gnali. Na Bovškem planinskem območju odpade na 1 GNŽ 10,18 ha travnih površin, kar je daleč nad slovenskim povprečkom, ki znaša 2,60 ha na 1 GNŽ. Daleč nad slovenskim povprečkom je tudi planinsko območje Baške gripe, kjer odpade na 1 GNŽ 6,45 ha. Takšno razmerje je nastalo zgolj zaradi velikega upada števila živine na planinah, saj je še leta 1966 odpadlo na 1 GNŽ 1,70 ha.

Razmeroma najhna obremenjenost planin je tudi na Tolminskem planinskem območju (3,40 ha na 1 GNŽ) in Kobarliškem planinskem območju (3,90 ha na 1 GNŽ). Malo večje, vendar v povprečju, je obremenjenost planin v planinskem območju Selške doline (2,87 ha na 1 GNŽ), v Dolinskem planinskem območju (2,53 ha na 1 GNŽ), Bohinjskem planinskem območju (2,43 ha na 1 GNŽ), v Savinjskem planinskem območju (2,40 ha na 1 GNŽ), v planinskem območju Jezerskega in Kamniških Alp (2,34 ha na 1 GNŽ). Precej pod slovenskim povprečkom so planinska območja Menine (1,92 ha na 1 GNŽ), Srednjih Karavank (1,81 ha na 1 GNŽ) in Severovzhodnih Karavank (1,62 ha na 1 GNŽ). Izjema je planinsko območje Blejskega Kota in Dobrav, kjer se planine daleč najbolj obremenjene. Tukaj odpade na 1 GNŽ komaj 0,75 ha.

Med posameznimi planinami izstopata Košuta-Zavrata v Kamniških Alpah in Velika Raven na Pokljuki. Košuta-Zavrata

TABELA 5

Število ha na 1 GNŽ po območjih
leta 1966 in 1973

Planinsko območje	L. 1966	L. 1973	Indeks 1966/1973
Bohinjsko	2,01	2,43	120,9
Tolminsko	2,50	3,40	136,0
Kobariško	1,77	3,90	220,3
Bovško	8,46	10,14	119,8
Baška grapa	1,70	6,54	384,7
Selška dolina	1,86	2,87	154,3
Dolinsko	1,61	2,53	151,1
Blejski Kot in Dobrave	0,71	0,75	105,6
Srednje Karavanke	1,79	1,81	101,1
Jezersko in Kamn. Alpe	1,78	2,34	131,4
Menina	1,52	1,92	126,3
Savinjsko	1,56	2,40	153,8
Severovsh. Karavanke	1,09	1,62	148,6
Skupaj:	2,05	2,60	126,8

je najmanj obremenjena planina v Sloveniji, saj se na 628,71 ha prepaše komaj 9,45 GNŽ. Tukahj odpade na 1 GNŽ kar 66,53 ha. Na planini Velika Keven, ki meri komaj 3,00 ha, pa se je prepašlo 39,20 GNŽ in je najbolj obremenjena planina v Sloveniji. Na 1 GNŽ odpade tukaj le 765 m².

Če upoštevamo, da se je med leti 1966-1973 obremenjen pašni svet v slovenskih planinah zmanjšal za 21,2 %, število živine pa za 37,9 %, je bila obremenjenost planin leta 1966 večja kot leta 1973. To predpostavko nam potrjuje dejstvo, da je bila povprečna obremenjenost slovenskih planin leta 1966 1 GNŽ na 2,05 ha, leta 1973 pa le 1 GNŽ na 2,60 ha. Pri obeh podatkih se upoštevane seveda le obratujoče planine.

Iskoriščenost travne ruše je v primerjavi z letom 1966 večja le na tistih planinah, kjer se je povečalo število živine. Teh pa je malo, vsega skupaj 45 ali 13,8 %.

Ti podatki nas opozarjajo na to, da planine še zdaleč niso maksimalno izkoriščene. Če zanemarimo neugodne družbene pogoje bi se na slovenskih planinah lahko prepašlo vsaj dvakrat večje število živine. Če pa upoštevamo stanje kakršno je, bi bilo najracionalneje slabše planine opustiti in urediti večje in boljše planine.

LASTNIŠTVO ŽIVINE NA PLANINAH

Ogromna večina živine v planinah je v zasebni lasti (98,4 % vse živine). Zadrufna živina se pase le na štirih planinah: na Fredelinu, Golobarju, Jenkovih tretah in na Ancloven. Delež zadrufne živine v slovenskih planinah znaša le 1,6 % ali 92,20 GNŽ.

Leta 1966 je na Bovškem imela Kmetijska zadruga Bovec urejene tri planine: Božico, Predolino in Golobar, kjer se je skupno pasla privatna živina in živina s kmetijskega posestva KZ Tolmin. KZ Tolmin je pašo na Božici opustila in danes daje del svoje živine le še na Predolino in Golobar. Predolina je mlečna planina, od 49 volnic je bilo 38 krav last KZ Tolmin. Golobar je jalovna planina in tu so se pasle poleg ostale živine dve telici, last zadruga.

Nad zgornjim Jezerskim je v dolini nastala na mestu propadle kmetije planina Anelovo, kjer se pase samo zadruga živina (leta 1973 6o telic in 1 bik), ki je v lasti Kmetijsko-živilskega kombinata Kranj. K&K Kranj ima nad Jezerskim urejeno še eno planino, namenjeno prepaši jalove živine - Jenkove trate. Na tej planini se je leta 1973 prepasle 6 bikov in 2 vola. Živino pripeljejo na obe planini iz Cerklj z kamionom. Obe planini sta brez vsakega objekta in sta opremljeni z električnim pastirjem. Obe planini redno čistijo in gnojijo.

Zgoraj navedeni podatki nam samo potrjujejo dejstvo, da je interes sadrug za planinsko pašništvo zelo majhen, saj bi lahko bile kmetijske zadruga v vsem slovenskem alpskem prostoru udeležene v planinskem pašništvu v mnogo večji meri. Število združne živine v planinah je mlenkostno, pa še to iz leta v leto manjša. Če kmetijske zadruga niso zainteresirane za prepašo lastne živine, boče za intenziviranje privatnega planinskega pašništva še manj. Tako se je planinsko pašništvo snašlo v slepi ulici, ki ne pomeni nič drugega kot vesplošno nezadovoljanje.

PROIZVODNJA PLANIN

Pri proizvodnji planin moramo ločiti direktno in indirektno proizvodnjo. Pod direktno proizvodnjo, ki je izmerljiva, razumemo proizvodnjo mleka in mlečnih izdelkov na planinah. In-

direktna proizvodnja pa je prodibitev živine na teži.

Od 325 obratujočih planin je v Sloveniji 59 planin, kjer obstaja kakršnakoli oblika in način direktne proizvodnje. V tem poglavju bo govora le o direktni proizvodnji, ker obstajajo podatki le o tej vrsti proizvodnje. Teh 59 planin predstavlja 18,2 % vseh planin. Pri tem moramo razšleniti regionalno razporeditev teh planin, obseg in vrednost proizvodnje in osnačiti namen proizvodnje. Namen proizvodnje pa ni nič drugega kot (ne)komercialnost proizvodnje.

Skupna vrednost proizvodnje mleka in mlečnih izdelkov vseh 59 planin znaša 255e.000,00 din.

Na prvem mestu po proizvodnji je Tolminske, kjer še vedno na 15 planinah (55,6 % vseh obratujočih planin) molzejo in sirijo. Vrednost proizvodnje znaša 836000,00 din ali 32,8 % vsega dohodka. Sirarjenje na tolminskih planinah ima povsem komercialen značaj. Na drugem mestu je Kobarjsko planinsko območje, kjer na sedmih (70,0 % vseh obratujočih planin) še vedno molzejo in sirijo. Ustvarjen dohodek znaša 497.000,00 din ali 19,5 % vsega dohodka. Tudi tu ima proizvodnja komercialen značaj. Tretje pomembno območje je območje Jezerskega in Kamniških Alp, kjer na šestih planinah (35,5 % vseh obratujočih planin) še vedno molzejo. Vrednost proizvodnje znaša 437.000,00 din, kar predstavlja 17,1 % vsega dohodka. Proizvodnja je namenjena prvenstveno domačim potrebam.

Na četrtem mestu po vrednosti proizvodnje je Bovško planinsko območje, kjer na petih od skupno šestih planinah še vedno molzejo in sirijo. Na treh planinah izdelujejo izključno ovčji sir in skute (Mangartska planina, Za Skalo in Duplje), kar je edini primer v Sloveniji. Vrednost proizvodnje znaša 349.000,00 din, kar predstavlja 13,7 % vse proizvodnje. Proizvodnja ima tu izključno komercialen značaj.

TABELA 6

Proizvodnja planin po območjih leta 1973

Planinsko območje	Mleko v l	Sir v kg	Skuta v kg	Vrednost v N din	%
Bohinjske (15 planin)	71.779	2.240	-	217.478,00	8,5
Tolminske (15 planin)	50.000	22.322	-	836.626,00	32,8
Kobariško (7 planin)	107.000	7.297	1.400	496.801,00	19,5
Bovško (5 planin)	-	8.664	2.100	348.945,00	13,7
Baška grapa (1 planina)	4.200	-	-	8.400,00	0,3
Bled in Dobrave (3 planine)	60.000	-	-	120.000,00	4,7
Srednje Karavanke (8 planin)	33.200	-	-	66.400,00	2,6
Jezersko in Kamn. Alpe (6 planin)	210.600	-	-	437.200,00	17,1
Bavinske (1 planina)	8.000	-	-	16.000,00	0,6
Skupaj:	544.779 l	40.523 kg	3.500 kg	2547.850,00	100,0

Na petem mestu po vrednosti proizvodnje je Bohinjsko planinsko območje, kjer je od 27 planin le še 12 mlečnih. Na treh planinah izključno molzejo, na desetih pa tudi sirarje. Vendar ima molža mleka na prvih treh planinah večji pomen, kot sirarjenje na vseh desetih planinah skupaj, saj prinaša 66,0 % vsega dohodka na Bohinjskih planinah. Skupen dohodek znaša 217.000,00 din, kar predstavlja 5,5 % vsega dohodka v slovenskih planinah. Proizvodnja ima predvsem komercialen značaj.

Komercialen značaj ima tudi molža mleka na planinskem območju Blejskega Kota in Dobrav, ki je po vrednosti proizvodnje na šestem mestu. Tukaj se na treh planinah leta 1973 ustvarili 120.000,00 din dohodka, kar predstavlja 4,7 % vsega dohodka.

Mlekarstvo na ostalih treh planinskih območjih (Srednje Karavanke, Baška grapa in Savinjsko) nima komercialnega značaja, ampak služi domačim potrebam. V kolikor pastirjen ne uspe prodati mleka bližnjim planinskim postojankam ali mimoidočim planinceem, izdelujejo dnevni sir, skute ali meslo, ki ga največkrat na hrbtu znosijo v dolino.

Kar na štirih planinskih območjih pa ne obstaja nikakršna oblika proizvodnje mleka in mlečnih izdelkov, ker beneje v planine le jaleve živine. Sem sodijo: planinsko območje Selške doline, Dolinsko planinsko območje, planinsko območje Menine in planinsko območje Severovzhodnih Karavank.

V planinskem območju Srednjih Karavank molzejo na osmih planinah (od 30), vrednost proizvodnje pa znaša 66.000,00 din, kar predstavlja 2,6 % vsega dohodka. Na planinskem območju Baške grape molzejo le še na eni planini (Zakotel), seveda za domače potrebe. Vrednost proizvodnje znaša 8400,00 din, kar predstavlja le 0,3 % vsega dohodka. Na Savinjskem planinskem območju molzejo le na Kobenevi planini. Večina mleka

gre za domače potrebe, vrednost proizvodnje pa znaša 16.000,00 din ali 0,6 % vrednosti celotne proizvodnje.

Razen redkih izjem, mlečne planine pri nas životarijo. Vzrokov za to je več. Mlečna planina zahteva več delovne sile kot jalovna, ki mora biti poleg tega izkušena. Tudi ugodna prometna dostopnost je neizbežna, tretji pogoj pa je nujnost modernizacije (strojna moka in mlekovodi).

Problemi planinskega personala je v tem primeru akuten, strojne moke pa se doslej ni uveljavila niti na eni planini. Zlasti težko je dobiti kvalificiranega sirarja, ki je nujno potreben na prometno nedostopnih planinah, saj vsakodnevni odvoz mleka v tem primeru ni mogoč. Na marsikatero planino prav zaradi tega mlečne živine ne dajejo več. Poleg sirarja morajo biti na planini vsaj še trije izkušeni majerji ali majerice. Na Tolminskem, pa tudi drugod, si pomagajo tako, da se gospodarji, ki se udeleženi v skupni paši, po določenem vrstnem redu na planini izmenjavajo.

Drugi velik problem je dobra prometna dostopnost. Od 59 planin, kjer se še pase mlečna živina, ima urejen dostop le 25 planin. Od tega je le 16 planin, ki v proizvodnji nekaj pomenijo (nad 2 milijona S din dohodka). Med prometno nedostopnimi planinami pa je kar 19 planin, ki imajo nad 2 milijona S din dohodkov. To pomeni, da je treba vse mlečne produkte znesti v dolino na hrbtnu. To je vsekakor najlepši primer ekstenzivnosti slovenskega planinskega gospodarstva.

Prometna dostopnost, ki igra pomembno vlogo le pri mlečnih planinah, je za jalovne (brazmlečne) planine skoraj brez pomena.

Urejen vsakodnevni odvoz mleka ima v Sloveniji le devet planin: Polog na Tolminskem, Zaslav, Rašina in Kuhinja na Ko-

bariškem (iz Zaslapa in Kašine vodita do Kuhinje mlekovoda, ki sta edina na Slovenskem), ter Goreljek, Javornik, Belska planina, Kranjska dolina in Repečnikov rovt na Fokljuki. Kaj pomeni urejen odvoz mleka, nam lahko pove podatek, da se je med leti 1966-1973 število mlečne živine na Belski planini dvignilo za 53 %, na Pologu za 124 % in Kranjski dolini za 133 %.

Vse mlečne planine, ki so brez ugodne prometne dostopnosti, so nedvomno v zapostavljenem položaju. Na teh planinah sirijsko, delajo skute ali maslo, za domače potrebe v kolikor mleka in mlečnih proizvodov ne prodajajo planincem in turistom.

OBJEKTI NA PLANINAH

Med najpomembnejše faktorje pri funkcioniranju planin brez dvoma sodijo tudi planinski objekti: hlevi, pastirski stanovi, sirarne in staje. Njihovo število in kapaciteta pa je različno od planine do planine glede na velikost planine, njeno lastništvo, število in vrsto živine, tradicije itd. Pričakovali bi na primer, da so na velikih planinah veliki skupni hlevi in stanovanja za pastirje, pa je ravno obratno. Na Veliki planini, na kateri se prepase daleč največ živine (257 GEŽ) ni niti enega skupnega hleva, ampak je tukaj pravecato pastirsko naselje, sestavljeno iz 56 objektov, ki imajo vsi dvojno funkcijo. V isti etaži je hlev in pastirsko stanovanje. Isto je na Mali (24 objektov) in Gojški planini (22 objektov), na Kisovcu pa je še različno velik skupen hlev. Tudi na Goreljeku, ki je najpomembnejša bohinjka planina, ni niti enega skupnega hleva. Na planini je 24 pastirskih stenov, 41 hlevov in 8 senikov.

Številni a majhni objekti so spleh značilni za tri planinske območja v Sloveniji: Bohinjsko, Tolminsko in Kobaridsko planinske območje. Izjemoma je večje število planinskih objektov na še sgoraj omenjenih planinah (Velika, Mala in Gojška planina) ter na Kravcu (Kriška planina in Jesera), vendar je tu od 12 planinskih objektov obdržalo prvotno funkcije le šest, drugi pa so transformirani v počitniške hišice.

V vseh drugih planinskih območjih je zunanja podoba planinskih objektov več ali manj podobna. Na planinah so veliki skupni hlevi s pripadajočim stanovanjem za pastirja. Na mlačnih planinah so posebej grejene sirarne, ki so še izven funkcije kolikor sirarjenja ni več. Ponekod je nad sirarno stanovanje za planinski personal (npr. Zadnji Vogel, Duplje, Za Skalo,

Mangartska planina, Predolina in Božica). Na jalovnih planinah pa je število objektov omejeno na eden do največ dva objekta. Ponekod je nad velikim skupnim hlevom urejeno stanovanje za pastirje, ali pa stojita hlev in pastirski stan posebej.

Planine, ki so skrušene po kraju lastnikov so pogostejše na Škotski, tako da vsek gospodarsko vse pogostejši, a svojstven pojav, so planine brez vsakega objekta, kjer se pase jalovna živina brez stalnega nadzorstva. Taka planina je skoraj vedno skrušena ograjena, lastniki živine pa hodijo na ogled enkrat ali dvakrat tedensko. Taka planina se včasih skupne, največkrat pa zasebne, vedno pa slabe. S tem pa še ni rečeno, da jih bodo koristniki v najbližji prihodnosti opustili.

Spodnja Škotska planina, V. Polje, Blševa, Arta planina,

Od 325 obratujočih planin leta 1973 je kar 150 planin (ali 46,0 % vseh planin) brez objektov. Na Tolminskem je pet planin brez planinskih objektov. Vse so prve planine in majhne po površini (Na Steni, Srednica, Mala Črča, Zavrhom I. in Zavrhom II). Domačini sami jih ne štejejo k planinam, ampak k pašnikom, ker se živina dnevno vrača domov.

Na Dolinskem planinskem območju je takih planin 10 (Planica, Slome, Črni vrh, Police, Vrata, Blekove planina, Grajščica, Trčarica, Rošca in Pod Golico), od tega je pet ovčjih.

Na planinskem območju Brečjih Karavank so tri planine brez vsakega objekta (Svečica, Breška planina in Zgornja Konjščica). Te planine sodijo med pomožne planine, ker živino prišenejo sem iz glavnih planin.

PLANINE NA PLANINAH IN NA GOVA PRONILNASTKA

Na planinskem območju Jezerskega in Karniških Alp so štiri planine brez objektov (Jenkove trate, Kokrško sedlo, Grinovec in Robec), od tega sta dve ovčji.

Meninsko planinsko območje je v tem pogledu izjemno, saj je ravno tu najmanj planinskih objektov. Če upoštevamo planine združene po kraju lastnikov, so le štiri planine brez vsakega objekta (Ravenska planina, Ovčji stan, Girkuške planine in Kosji hrbet). Planine, ki so združene po kraju lastnikov so pregrajene na čredinke, tako da vsak gospodar pase sam sase. Na tem območju je 98 čredink, kjer še pasejo in od tega jih je kar 90 brez vsakega objekta. Ker so čredinke vodene kot planine, je na Meninskem planinskem območju vsega skupaj 93 planin brez vsakega objekta ali 85,8 % obratujočih planin v tem območju.

Na Savinjskem je planin brez objektov 12 (Seliška planina, Spodnja Špehova planina, V. Polje, Olševa, Arta planina, Zelnarica, Loka, Mršiče, Grmadska planina, Zagradiška planina, Zaleška planina in Sarekovec), od tega dve ovčji. Vse te planine so najhujša pomena za planinsko gospodarstvo.

Na planinskem območju Severovzhodnih Koroških so tri planine brez objektov (Riška gora, Olševa in Frosenc-Jež), ki v slovenskem ozirju tudi ne pomenijo velike.

Na šestih planinskih območjih so vse planine opremljene z objekti. To so: Bohinjsko planinsko območje, Kobaridsko planinsko območje, Bovško planinsko območje, planinsko območje Beške grepe, planinsko območje Solške doline in planinsko območje Blejskega kota in Dobrav.

OSEBJE NA PLANINAH IN NJEGOVA PROBLEMATIKA

Sodobne družbenoekonomske spremembe so ravno v pogledu planinskega osebja povzročile največ sprememb v planinskem gospodarstvu. Razvoj sekundarnih, terciarnih in kvartarnih dejavnosti je povzročil velike spremembe v zaposlitveni struk-

turi prebivalstva. Številna delovna sila, ki je bila v neken oziru celo odvečna, se je zaposlila izven primarne dejavnosti. Pa tudi struktura družin se je močno spremenila. Kmečkih družin z večjim številom otrok in pripadajočimi širšimi člani družine danes skoraj ni več. Številčno močne družine so se zreducirale na najožje člane gospodinjstva. Poleg tega so se ljudje, ki so bili nekdanj najbolj socialno ogroženi - kajžarji, preužitkarji, bajtarji in dninarji (kmečki polproletariat) - preusmerili v neagrarne poklice. Takšna struktura prebivalstva je omogočala, da vprašanje pastirjev, sirarjev in majeric sploh ni bil pereč in je skrb nad skupano živino povsročala celo spoštovanje.

Vprašanje planinskega personala je do danes postalo akutno, ker ta dejavnost postaja nekako manj vredno delo ob boljših možnostih zaposlitve. Nekdanj častno opravilo - vzdrževanje črede - je danes postalo zaposlitev za ljudi, ki si v dolini niso znali ali hoteli pridobiti boljše zaposlitev. Zato danes najdemo na planinah ljudi vseh mogočih poklicev, ki poprej niso nikdar pasli. To so upokojeni delavci, železarji, oficirji, miličniki, bučođeristi, gozdarji, mesarji, gasilci, gospodnje, brezposelneži, ostareli kmetje, invalidi itd.

Stari planšarji in majerice, ki opravljajo to delo že od otroških let in jim je to delo pravi poklic, so v slovenskih planinah že izjema. Takega osebja je danes največ v območjih Julijskih Alp in Srednjih Kerevank.

Tudi starostna in socialna struktura pastirjev, majerjev, sirarjev in majeric je bila nekdanj drugačna. Predvsem je bilo planinsko osebje mlajše, prihajalo pa je izključno iz kmečkih in kajžarskih družin. Vsekakor v večjem delu alpskega območja

v planinah niso nikoli normalno planšarili gospodarji, to je bila navada samo v Kamniških planinah.

Leta 1966 je planinski personal že kazal močno ostarelo strukturo, saj je bilo 56,9 % vsega personala stare nad 50 let in od tega 7,5 % nad 70 let. Leta 1973 je bila starostna struktura planinskega personala še manj ugodna, od najetega planinskega personala je bilo kar 85,5 % vsega osebja starega nad 50 let, nad 70 let pa 13,0 %. Opozoriti moramo, da smo pri starostni strukturi planinskega personala za leto 1973 upoštevali le najet (plačen) planinski personal. Starostno strukturo nenajetega (neplačanega) planinskega osebja je bilo nemogoče ugotoviti iz naslednjih razlogov. Na nekaterih planinskih območjih, slasti na Tolminskem, Dovškem in Kobarjskem so pasli poleg najetih pastirjev tudi gospodarji sami, ki so odpašavali. To pomeni, da so gospodarji, ki so bili udeleženi v skupni paši, pasli določeno število dni, odvisno pač od tega koliko živine so imeli na planini. Kdor je imel več živine v planini je pasel tudi več dni. Npr. na planini Žaga je pašni odbor imel najetega sirarja, pastir pa se je menjaval. Skupno je bilo v paši udeleženi 7 gospodarjev, ki so odpašavali po 6 dni na vsako kravo. Na drugih večjih planinah pa je paslo tudi po več gospodarjev hkrati.

Nenajet planinski personal se drugod pojavlja tudi na planinskem območju Srednjih Karavank (le na Žirovniški in Zatreški planini, kjer je bilo leta 1973 udeleženi v skupni paši 18 gospodarjev in so pasli po vrstnem redu glede na to, koliko je kdo imel živine v planini) in Menine (tu gre na planini Lipcevo za isti sistem odpašavanja kot na Žirovniški in Zatreški planini).

Izrazitejše planinsko območje, kjer se pojavlja nenajet planinski personal, je planinsko območje Jezerskega in Kamniških

Alp, oziroma na Veliki, Mali in Gojski planini ter Kisevcu in Konjščici. Na prvih štirih planinah je opravljalo neplačano funkcije kar 71 ljudi. Točne starostno in socialno strukture je bilo nemogoče ugotoviti, ker vse osebe ni bilo vse pašne dobe na planini, pač pa se je v nekaterih primerih tudi menjavalo. Vendar so bile vse osebe izključno lastniki živine ali njihovi najbližji sorodniki. Nekako je bilo ugotovljeno, da je bilo leta 1973 na planinah 51 moških in 31 žensk, od tega 9 šolsobveznih otrok pod 15 let (od tega 3 dekleta). Pravih gospodarjev je bilo približno 1/3, ostale pa so bili ožji člani družine (ostareli kmetje, gospodinje, strosi in ljudje, ki teh njih kmečkih opravil v dolini ne morejo). Na planini Konjščica pa so pasli gospodarji sami po vrstnem redu, vendar ne več kot eden naenkrat.

Tudi v Bohinjskem planinskem območju se pojavlja nenajat (neplačan) planinski personal, ki šteje 40 ljudi (od tega 14 žensk). Med njimi nahajamo ostarele kmete in ožje člane družine raznih starosti, prevladujejo pa seveda starejši ljudje. Nekateri pasejo že od mladih nog in se vedno s veseljem hodijo v planino, drugi, zlasti gospodarji, ki prej niso nikdar pasli, pa so sedaj prisiljeni pasti, ker pastirja ni mogoče dobiti.

Po obranih podatkih je bilo leta 1973 v slovenskih planinah vsega skupaj 294 oseb. Pred vojno je to število znašalo 1050 oseb (Vojvoda: Spreminjanje ...), leta 1967 pa komaj 485 oseb ali za 53,8 % manj. Do leta 1973 se je to število zmanjšalo še za nadaljnjih 191 oseb ali za 39,4 %.

Seveda je po posameznih planinskih območjih padec števila planinskega personala močno različen. Število planinskega osebja ni naraslo nikjer, presenetljivo pa je, da je ostalo isto kar na dveh območjih. Na planinskem območju Menine še vedno pase sedem pastirjev, v Dolinskem pa trije. Precej pod

po povprečju je upadlo število planinskega personala v planinskem območju Jeserskega in Kamniških Alp (od 109 na 79 oseb ali za 27,5 %). Na planinskem območju (vključno s pastirjev in vajerji) pa je bilo 196 ali 53,1 %. Še posebej se je ukvarjalo Najvažnejša planinska območja s razvito predelavo mleka se različno nasadovala: Tolminsko planinsko območje od 71 na 43 oseb ali za 39,4 %, Bovške planinsko območje od 30 na 19 oseb ali za 40,0 %, Koberiške planinsko območje od 53 na 21 oseb ali za 60,4 %, Bohinjsko planinsko območje pa od 123 oseb na 76 oseb ali za 38,2 %. To pade si je mogoče razlagati le v spremembah v dolini (desgrerizacija in depopulacija) ter opuščanje predelave mleka na planinah, ki je v danih razmerah največkrat neracionalno. Npr. v Bohinjskem planinskem območju sta bili leta 1966 od 29 obratujočih planin le dve javni (Govnjaš in Egornji Tosec) in je bila povsod organizirana predelava mleka. Leta 1973 pa je bilo od 27 obratujočih planin le Goreljek, kjer je bilo ustvarjenega 96.976,00 din dohodka. Od 12 mlečnih planin pa je 6 takih, kjer dohodek od predelave mleka še zdaleč ni pokrival vseh izdatkov. Sprememba v strukturi živine, ki odhaja v planine je imela za posledico, da se je število planinskega personala zmanjšalo, saj jalova živina zahteva znatno manj osebja kot mlečna. Drugod pa je pomanjkanje planinskega personala imelo za posledico, da se je struktura živine spremenila. Na planinskem območju (vključno s pastirjev in vajerji) pa je bilo 196 ali 53,1 %. Še posebej se je ukvarjalo V planinskem območju Selške doline se je število pastirjev znižalo od 5 na 3 osebe ali za 40,0 %. Na Savinjskem planinskem območju so planine izgubile 47,8 % pastirjev (11 od 23-ih), vendar tu obratuje še precej privatnih planin, ki nikdar niso imele pastirjev. Na planinskem območju Blejskega Kote in Dobrav se je to število znižalo od 25 na 13 oseb ali za 48,0 %, na področju Srednjih in Severovzhodnih Karavank pa za 50,0 % (od 34 na 17 oseb). Izrazit primer nasadovanja - Baška grapa - ne premore niti enega pastirja več. V planinskem območju (vključno s pastirjev in vajerji) pa je bilo 196 ali 53,1 %.

Število živine, ki ljub vsem planinarjem, se od udaljenosti planin

Pe zbranih podatkih je bilo v slovenskih planinah 133 najetih (plačanih) pastirjev, majerjev, sirarjev in majeric ali 46,9 % vsega planinskega personala. Nenajetih (neplačanih) pastirjev in majeric pa je bilo 156 ali 53,1 %. S pašo se je ukvarjalo še več ljudi, če upoštevamo menjajoče se gospodarje, ki se odpaševali.

Spolna struktura planinskega osebja se močno nagiba v korist moških, saj je bilo žensk le 20,9 %.

Starostno strukturo po spolih je bilo mogoče izračunati le za najet planinski personal. Izkazalo se je, da je moško osebje v povprečju starejše. V starostno skupino do 50 let sodi 14,9% moških in 13,5 % žensk, v starostno skupino do 60 let pa 31,7 % moških in 45,9 % žensk. V starostno skupino nad 50 let sodi 65,1 % moških in 86,5 % žensk, v starostno skupino nad 60 let pa 68,3 % moških in 54,1 % žensk. V starostni skupini nad 70 let sodi 13,9 % moških in 10,8 % žensk.

Če pogledamo še socialno strukturo najetega planinskega personala, ugotovimo, da so na prvem mestu upokojenci (43 ali 31,2 %), slede jim mali kmetje in preužitkarji (40 ali 29,0 %), na tretjem mestu so gospodarji in gospodinje (36 ali 26,1 %), ki so udeleženi v skupni paši in jim drugi udeleženci plačujejo pašnino. Bresposelnežev je 10 ali 7,2 %, invalidov je 5 ali 3,6 %, ljudi s drugimi poklici pa 1,5 % (2 oskrbnika planinske koče).

Trije sadružni pastirji predstavljajo 2,2 % vsega plačanega planinskega personala.

Nenajet planinski personal (156 oseb) je sestavljen iz gospodarjev, gospodinj in ožjih družinskih članov. Od tega je lastnikov šivine ne glede na spol približno polovico, kar pomeni, da je od 294 oseb približno 120 ali 40,8 % takih, ki so lastniki šivine. Kljub vsem prizadevanjem, da bi udeleženci skupne

paše dobili pastirje, pa imajo s prepašo živine čedalje več opravka. Leta 1967 je bilo v slovenskih planinah 75 lastnikov živine (od tega 34 žensk) ali 15,5 % vsa planinskega osebja. V nadaljnjih šestih letih pa se je njihovo število povečalo za 55 oseb, njihov delež pa se je dvignil še za več kot enkrat (na 40,8 %).

Zaradi pomanjkanja planinskega personala se lastniki živine prisiljeni, da dajejo manj živine v planino, slasti mlečne, ki zahteva več delovne sile; ali pa po dogovoru sami pasejo po vrstnem redu ali pa se prešli na pašni sistem brez stalnega nadzorstva živine. V nekaterih primerih pa se kmetje paše enostavno opustili in dajejo svoje živine v druge planine, kjer še imajo pastirja.

Zanimiva je primerjava kolikšno število živine je prišlo na eno zaposleno osebo leta 1966 in kolikšno leta 1973. Razmerja seveda niso in ne morejo biti realna, ker bi morali upoštevati le stalno nadzorovano živino. Vendar nam pregled vseeno nekaj pove. Povsod, kjer je veliko planin brez stalnega nadzorstva živine (Menina, Dolinsko) je število GNŽ na zaposleno osebo izredno veliko.

V območjih, kjer je večina živine nadzorovana (Bohinjske, Tolminske, Bovške, Jezerske in Kamniške Alpe) število GNŽ na zaposleno osebo ni veliko. Najmanjše je seveda v območjih s organizirano predelavo mleka, med katerimi izstopa planinske območje Jezerskega in Kamniških Alp (8,92 GNŽ na eno osebo). Povsod drugod se ta razmerja znatno manj ugodna, zlasti v planinskem območju Menine (80,74 GNŽ na osebo) in v Dolinskem planinskem območju (116,10 GNŽ na osebo). V teh dveh območjih je tudi največji odstotek planin, kjer se živina pase brez stalnega nadzorstva (Menina 91,0; Dolinsko 73,9 %).

Tabela št. 7

Število GNŽ na zaposleno osebo leta 1966 in 1973 ter število planin po območjih, kjer se živina pase brez stalnega nadzorstva

Planinsko območje	Leto 1966	Leto 1973	Štev. planin	% od obstoječih planin
Bohinjske	9,92	11,80	5	18,5
Folninske	13,04	14,74	10	37,0
Kobariške	18,09	30,17	7	10,0
Bovško	14,01	10,43	1	16,7
Baška grapa	98,78	82	2	100,0
Selška dolina	56,86	31,30	0	0,0
Dolinske	199,50	116,10	17	73,9
Blejski Kot in Dobrave	23,69	38,43	5	23,8
Srednje Karavanke in SV Kravanke	31,03	44,91	3	10,0
Jezersko in Kamniške Alpe	8,86	8,92	5	29,4
Savinjsko	51,31	43,15	27	60,0
Menina	106,00	80,74	101	91,0
Skupaj območje	18,86	19,31	184	56,6

Vendar se slovenski povpreček od leta 1966 pa do leta 1973 ni bistveno dvignil (od 18,86 na 19,31 GNŽ na osebo), ker je vzporedno s upadom števila planinskega osebja upadlo tudi število živine. Število osebja se je znižalo za 39,4 %, število živine v GNŽ pa za 37,9 %.

V to kategorijo sodijo tudi planinske posesti in kuhinjske soline na Menini, vendar jih zaradi strukturnega spreminjanja in števila živine več vseh vrščene v višjo kategorijo (Tabela 3, karta 2).

II. kategorijo ima od 10 do 17 GNŽ (20 točk), skupaj 33 planin

KMETIJSKA VALORIZACIJA PLANIN

Po pregledu planinskega gospodarstva v slovenskih Alpah je najne poskusiti valorisirati kmetijsko pomembnost planin. Kot osnova za valorizacije nam služijo različni prirodni in živinorejski pokazatelji pašništva ter trend planinskega pašništva po drugi svetovni vojni. To je le poskus valorizacije, ker upošteva le one pokazatelje za katere smo lahko sbrali ustrezne podatke, brez dvoma bi morali upoštevati še več agrotehničnih in živinorejskih dejavnikov in značilnosti, da bi bil poskus bolj vsestranski. Upoštevali smo naslednje pokazatelje: število živine v planinah 1973, gibanje števila živine v planinah 1966/73, delež živine, ki odhaja v planine, proizvodnja v planinah, delež pašne površine na GNŽ ter planinski personal. Vse navedene pokazatelje smo ovrednotili po izbranih točkovnih lestvicah, vsota vseh točk nam opredeljuje kmetijsko vrednost planine, čim večje je število točk, večja je pašna pomembnost planine.

Število živine v GNŽ v planinah leta 1973.

Glede na prepašo GNŽ smo oblikovali sedem kategorij, ki smo jih ocenili s 5 do 35 točkami. V I. skupino uvrščamo one planine, kjer prepasejo še od 1 do 9 GNŽ (5 točk). Te so v glavnem male privatne planine, nekatere urejene iz rovov. Na njih se prepase glavna živina brez nadzorstva. Prihodnje izkoriščanje je v veliki meri odvisno od starostne in dejavnostne strukture družine. V tej kategoriji je 30 planin (9,2 %), nahajamo jih na Savinjskem, Kamniških Alpah z Jezerakim in na Tolminskem. V to kategorijo sodijo tudi planine posestnikov iz Tuhinjske doline na Menini, vendar jih zaradi združenega areala in števila živine vse vasi uvrščamo v višjo kategorijo (Tabela 8, karta 2).

II. kategorija ima od 10 do 17 GNŽ (30 točk), draga 53 planin

(16,3 %), razporejene so po vseh planinskih območjih. To so še privatne planine v Karavankah, Jeserskem, tudi dolinske ovčje planine v Julijskih Alpah, planinski sadrušni obrati v slovenjgraški občini urejeni iz nekdanjih samotnih kmetij. Večina so planine za jalevo živino, le Zajamniki je mlečna planina v tej kategoriji.

Najštevilnejša je III. kategorija planin, kjer prepaseje 18 do 36 GNŽ (15 točk). Takih planin je 94 ali 28,9 %, te so večje planine, nekdanje ovčjske, kjer pasejo danes vaški pašni odbori jalevo ali tudi mlečno živino. Predelavo mleka organizira kmečka zadruga, le redke privatniki sami. Mlečno predelovalne planine srečujemo na Tolminskem in Bohinju, mnoge planin je izključno za prepašo jalevo živine v Srednjih Karavankah, večje privatne planine na Savinjskem in celo nekaj ovčjih planin Mangarteka planina in Mali Tamar in Vrščič se uvrstene v to kategorijo.

V IV. kategorijo spadajo še trdne planine s 37 do 50 GNŽ (20 točk) teh je manj 51 ali 9,6 %, razporejene so po vseh planinskih svetih, več jih je na blejskem pašnem območju. Bohinjske in tolminske planine te kategorije so mlečne, vse ostale so izključno za jalevo živino. Med njimi ni več privatnih planin, so v glavnem planine vaških pašnih skupnosti, edino planina Anclovo na Jeserskem pripada kmetijski zadrugi Kranj (Tabela 8, karta 2).

V. kategorija planin prepase od 52 do 69 GNŽ (25 točk) in obsega 46 planin (14,2 %). Več mlečnih planin na Tolminskem in Bohinjskem je v tej kategoriji, največ teh planin je v Srednjih Karavankah, toč je nemlečna živina. Štedilo živine se je toč povečalo na osnovi združitve živine iz več vasi, združena čreda pa se pase po nekaj časa na dveh ali treh planinah. Več teh planin je tudi na Menini, edino Češnjanske planine bi sodile v

nišjo kategorije, ker so te združene male privatne planine in je paša organizirana individualno, vendar nimamo sanje detailnih podatkov, zato so združene v eno enoto. Tudi dve sadrušni planini iz Severnih Karavank se uvrščata v to kategorijo, sta pa novejši urejeni na opuščeni samotnih kmetijah (Tabela 8, karta 2).

VI. kategorija vključuje planine z 77 do 100 GNŽ (30 točk), to je 67 planin (20,6 %), dejansko pa je le 15 večjih planin in 52 majhnih privatnih Tuhinjskih planin za katere imamo samo združene podatke in bi individualno te planine sodile v I. kategorijo. Tudi ostalih 15 velikih planin je več povezanih med seboj v enoten pašni obrat, kjer se združena čreda pase nekaj časa na eni nekaj časa na drugi planini. Bohinjske in Tolminske planine te kategorije so mlečne, pravtako tudi Mala in Gojska planina. Na teh planinah se pase živina več vasi, organizacijo paše vodi kmečka sadruga ali pašni odbor koristnikov.

V VII. kategorijo spadajo le 4 (ali 1,2 %) največje planine s številom živine od 115 do 257 GNŽ (35 točk). To so trdne planine vse s živo mlečno-predelovalno produkcijo. (Tabela 8, karta 2).

GIBANJE ŠTEVILA ŽIVINE V PLANINAH MED LETI 1966 in 1973

Gibanje števila živine na planinah v letih 1966-73 je samo časovno omejen proces, ki ga planinsko gospodarstvo doživlja že od začetka našega stoletja. Gibanje se kaže v močnem opuščanju planin, v zmanjševanju števila živine v planinah, v posameznih primerih pa prihaja celo do intenzifikacije pašništva in zvišanju števila živine. Celotna družbene gospodarska preobrazba v povojni dobi je spročila proces deagrarisacije, ki se v alpskem svetu kaže z okrnitvijo planinskega pašništva. Zato po-

kazatelj o zmanjševanju planinskega pašništva bistveno ilustrira družbeno-socialno in gospodarsko preobrazbo v povejni dobi.

Od nekdanjih 530 planin jih je bilo do 1966 leta opuščeni 125 ali 23,9 %. Večina je bila opuščeni po 1950. letu, vendar se opuščanje planinskega pašništva še nadaljuje, samo po 1966. letu je bilo opuščeni nadaljnjih 80 planin (19,8 %). V letu 1973 so pasli le še na 325 planinah. V celotnem povejnem razdobju je bilo izločeni iz obratovanja 205 ali 39,6 % planin. Neizdatno upadanje števila živine na planinah kaže, da proces še ni zaključen in nam pokazatelj gibanja števila živine opredeljuje trend gospodarskega preobražanja v Alpski regiji. Za ovrednotenje tega pokazatelja smo uporabili točkovno lestvico od - 30 točk pa do plus 20. Planine, ki izgubljajo delež živine na planini so negativno točkovane, one ki povečujejo število živine pa ustrezno pozitivno točkovane. To zmanjševanje števila živine ni vedno dokončno, saj imamo primere, da se je paša obnovila, kljub temu, da je bila planina še nekaj let opuščena.

Od 230 planin, na katerih se še pase (privatne planine na Menini se ted združene v po eno planino za vsako ustrezno tuhinjsko vas), je število živine upadle kar na 180 planinah (78,2 %). Le na 50 (21,8 %) planinah se je število živine v navedenem razdobju povečalo na 5 ali 2,1 % od teh pa so ponovno začeli pasti. Ta podatek nam jasno kaže tendenco upadanja planinskega gospodarstva.

Upad je celo 80 % na sedmih planinah in prav te planine imajo najnižjo negativno točkovno vrednost - 30, in jih uvrščamo v I. kategorijo. Nad 50 % upad beleži kar 93 planin (23 %), ki imajo točkovno vrednost - 25; uvrščamo jih v 2. kategorijo. Največje število planin 59 ali 25,6 % je izgubile od 27 do 50 % živine in dobile točkovno vrednost - 20 (3. kategorija). Nadaljnje kategorije 4, 5, 6 obsegajo skupno 62 ali 26,9 % planin, ki beležijo o do 25 % upad števila živine in imajo ustrezno negativno vrednost od - 5 do - 15 točk.

Upad števila živine v planinah je splošen pojav in je odraz deagrarizacije, le v malo primerih je odraz tudi modernizacije kmetijstva. V primerih, kjer je kmetija prešla na travno-košni sistem in pospešila oselenitev dolinskih kmetijskih površin ali celo uvajanje krmnih rastlin na ornih površinah, ne potrebuje več ekstenzivne pašne in ne pošilja več toliko živine v planine (savinjsko območje). Ker je gospodarska preobrasba prisotna v vseh alpskih planinskih območjih se tudi upad števila živine pojavlja v vseh planinskih območjih in celo trdne planine kažejo ta proces (Tabela 8, karta 3).

Kategorije od 7 do 10 pa kažejo porast števila živine na planinah. Ta se giblje od 2 do nad 86 %. Na splošno je treba pripomniti, da še tako velika relativna rast absolutno izražena ni velika. Ustrezna procentualnemu porastu je tudi točkovna ocena od 5 do 20 točk. Najmočnejša je 7. kategorija, ki obsega 17 ali 7,4 % planin, vse ostale kategorije so manj obsežne.

Pri vseh teh planinah ne gre za sistematično povečevanje planinskega pašništva, temveč čisto za združevanje živine iz več vasi, ki se potem pase v eni pašni sezoni na več planinah. Tudi te planine so razmetane po vseh pašnih območjih brez pravega sistema (Tabela, karta).

Proizvodnja planin leta 1973.

Ta pokazatelj nam zvišuje točkovno vrednost vseh mlečno-predelovalnih planin, nikakor pa nam ne opredeli realno produkcijske vrednosti posebnih planin. Kajti mleko in mlečni izdelki so samo ena in niti ne največja komponenta planinske proizvodnje. Za drugo komponento prirast mesa v planini pa nimamo ustreznih podatkov. Pomembna je tudi uštednja dolinske krme. Vendar nam mlečno-predelovalna planina predstavlja najbolj organizirano obliko planinske enote, ki zaradi predelave mleka zahteva ustrezni planinski personal. Prav zaradi

pomanjkanja planinskega personala, ki so ga odtegnile neagrarne dejavnosti, se je število mlečno predelovalnih planin še izpred vojne neprestano zmanjševalo.

Leta 1973 je bilo v slovenski alpski regiji le še na 58 (25,2 %) planin, kjer pridobivajo mleko in ga ponekod tudi predelujejo. Sirarijo na Bohinjskem, Bolniskem, Bovškem, Kobaridskem in Kamniškem planinskem območju, na planinah Srednjih Karavank pa pridobivajo samo mleko.

Mlečno-predelovalne planine imajo glede na dinarsko vrednost mlečne produkcije od 5 do 25 točk (Tabela).

Delež živine, ki odhaja v planine.

Ta pokazatelj je pomemben ker nam ilustrira dejansko odvisnost dolinskih kmetij od planinske pašne. Kaže nam v kakšni meri je tradicionalni polikulturalni sistem še prisoten, ali v nasprotnem primeru kaže kako majhen delež živine je zaradi deagrarnizacije ali modernizacije kmetijstva še potegnjena v tradicionalno planšarjenje. Ta pokazatelj nam predstavlja delež živine v planini od celotnega števila živine v vasi ali več vaseh, ki pošiljajo živino na določeno planino. Starejši podatki nam pričajo, da je z nekaterih območij nekdanj odšlo v planine nad 90 % živine (Bohinj, Tolminske ali vsaj nad 50 % na Savinjskem). Danes je ta delež znatno manjši saj le redko presega 40 % in še to le na majhnih privatnih planinah, kjer se pase vsa jalova živina (Fuhinjske, Okroške, Češnjske planine), večji delež je le pri ovčjih planinah, kjer greje skoraj vse ovce za vso pašno dobo v planine. Visok delež goveje živine v planinah je zelo redek na pr. Gojska planina 78,6 %.

Ze ta pokazatelj smo oblikovali 6 kategorij z najnižjo kategorijo od 0,1 do 5 % do najvišje nad 40 % živine v planini, točkovna lestvica pa je od 5 do 30 točk (Tabela 3). Samo na 13 planinah se je prepaslo nad 40 % vse živine, te planine

so na Menini in nekatere zadrušne planine na območju Severnih Karavank.

Število ha travne ruše na GNŽ. Od travne ruše in kakovosti le-te je odvisno planinsko pašništvo. Tradicionalna polikulturalna orientacija alpskega kmetijstva je nujno terjala čimveč in neprestano povečevanje pašnih površin. Številni živinski fond je v veliki meri bil odvisen od planinskih pašnikov, ki so bili ponekod zelo oddaljeni od kmetij. Povejna doba je prinesla splošno zmanjšanje števila živine, krmna osnova v dolini se je ponekod povečala s oselenitvijo ali uvedbo krmnih rastlin. Drugod je tudi modernizacija dolinskega pašništva in prehod na hlevske živinorejo zmanjšal potrebo po planinskih pašnikih. V naši alpski regiji vlada zelo velika raznolikost glede na obseg in obremenjenost planinskih površin. Tudi administrativni posegi gozdarjev so ponekod skrčili obseg pašnih površin, tak primer je ukinitvev gozdne paše.

Odnos pašne živine do planinskih površin nam jasno pokaže to raznolikost, kakovost pašne ruše tu ni upoštevana. Ker do intenzifikacije planinskih pašnikov skoraj nikjer ni prišlo je ta pokazatelj tudi precej realen. Postavili smo 9 kategorij, od katerih imajo prve štiri pri katerih pride na GNŽ nad 20 pa do 4 ha pašnika negativno vrednost od - 30 do - 5 točk. To so v glavnem obsežne, čisto nekvalitetne planine, ki ne pre-pa-sejo dosti živine. Pozitivno oceno so dobile vse ostale kategorije, ki so močnejše izkoriščene in so po obsegu manjše. Na GNŽ odpade od 3,9 ha pa do 0,1 ha, točkovna vrednost teh kategorij je od 5 pa do 30 točk. 36 pašnih obratov spada v 9. kategorijo s do 0,5 ha pašnika na GNŽ, pri tej kategoriji je celo ponekod več planin združenih v enotni obrat, vendar je obremenitev kljub temu dosti velika. V prvi dve kategoriji s nad 20 ha in od 10 do 20 ha na GNŽ pa pride 12 planinskih obratov predvsem so te velike in slabo izkoriščene planine na Bovškem (tabela 8).

Planinski personal.

Tudi planinski personal smo upoštevali pri kmetijskem vrednotenju planin. Od planinskega personala zavisi planinske predelovalna orientacija. Odtegnitev te delovne sile v povejni dobi je začela izpodkopavati tradicionalno planšarstvo, ki se je ponekod moralo zaradi tega omejiti le na pašništvo. Pašni interesi le s težavo dobijo potrebne pastirje. Nekdaj glavna dejavnost mlade delovne sile, je ostala danes le še dodatni vir upokojujencev ali drugega dela nezmožnih ljudi. Mlečno predelovalne planine imajo večje število planšarjev, medtem ko pašne planine čisto ne morejo dobiti niti pastirja, kar vodi k najrazličnejšim oblikam organizacije pašništva. Planine s pastirjem predstavljajo še vedno pomembnejšo organizacijo zato smo jim dali po 10 točk, brez ozira koliko planšarjev je na planini. Planinam brez pastirjev pa smo dali - 10 točk, saj je pašništvo na teh planinah dejansko na nek način omejeno. Planin, ki bi bile tako modernizirane, da živina ne bi potrebovala nadzora nimamo veliko, to so nekatere manjše privatne ograjene planine na Menini na Tolminskem in združene planine v Severnih Karavankah. Leta 1973 so 103 planinski obrati imeli planinski personal, nekateri obrati so združevali več planin, podobno je bila združena tudi živina več vasi in je na ta način omiljen problem pastirjev. Brez pastirjev je bilo 73 planinskih obratov, pri tem je tudi več planin ponekod združenih v en obrat (Tabela 8).

Na osnovi navedenih pokazateljev smo izvedli kmetijsko valorizacijo planin. Valorizacija odraža dosedanji razvoj in trenutno stanje planinskega pašništva, ni absolutna in je veliko bolj poskus, ki bi ga sodilo marsikje dopolniti s kakšnim dodatnim kriterijem. Nadaljni trend razvoja bo brez dvoma še močnejše zdiferenciral obstoječe planine, toda iz pričujoče valorizacije se jasno vidi raznolika vrednost posameznih planin in ob dosedanji strukturi se precej jasno orisuje nadaljni razvoj planinskega gospodarstva. Na splošno lahko pričakujemo, da bo valorizacija čez nekaj let ob enaki kmetijski politiki in ob enakih merilih pokazala še znatnejši upad. Individualne

posebnosti posameznih planin so tu zabrisane, vendar za nadaljno intenzifikacijo planinskega pašništva bo potrebno preučiti povezavo dolinskih enot, vasi ali posameznih kmetij in ugotoviti realno agrotehnično in ekonomsko vrednost tradicionalne povezave. Intenzifikacija dolinskih travnih površin in ozelenitev boata v organizaciji pašništva morali sprožiti v bodoče še večjo selekcijo in mnoge planine bodo zgubile na agrarnem pomenu.

Težavno ovrednotenje planin je narekovalo oblikovanje osmih kategorij. Kot ena enota so bili ocenjeni vsi pašni obrati, ki so jih koristniki združili iz več planin v en obrat, največkrat zaradi smotrnejšega izkoriščanja ali pašnega personala, pa čeprav so pašne enote dislocirane. Tudi privatne planine na Menini so tu ovrednotene kot ena skupna vaška enota. Zaradi tega je število planin, ki jih je zajela valorizacija manjše (karta 4), skupno je valoriziranih 196 planinskih pašnih enot. Ta številka je dosti manjša od skupnega števila obratujočih planin.

Prvo kategorijo obsegajo planine, ki imajo negativno vrednost točk - 20. Takih planin je 15 ali 7,6 %. Za te planine lahko trdimo, da nimajo velike agrarne vrednosti, na njih se prepase najhno število živine, ki se je v zadnjih letih še močno skrčilo. Na njih pasejo največ zaradi stare tradicije, nekaj je ovčjih planin, ki v vsem slovenskem alpskem prostoru zginjajo. Le malo je vaških ali skupnih planin, te bodo v nekaj letih popolnoma opuščene, ker se ne splača nikakršno izboljševanje. Med temi je tudi več zasebnih planin in gospodarjenje na njih je odvisno od dejavnostne strukture družine. Gospodarstva z ostalimi člani bodo sigurno opustila pašno izkoriščanje. V slučaju modernizacije kmetije pa se lahko tudi ti mali pašni obrati intenzivirajo in dopolnijo dolinski obrat. V takih primerih je odločilnega pomena dostopnost. Mala kapaciteta planine je bila vedno ustrezna domači čredi.

Planine prve kategorije so na Savinjskem, Kamniškem in Jeserskem območju, nekaj jih je tudi na Tolminskem /Tabela 8, karta 4/. v območjih, so uvrščamo dobro dostopne planine Bohinjskega območja na Fužinarški planoti, Korni in Sp. Bohinjskih

Druga kategorija planin ima še negativno vsoto točk od - 15 do 0. Ta skupina vključuje 17 pašnih enot /8,7 %/. Tudi ta skupina planin nima nobenih večjih perspektiv za pašno čivljanje. Znanjševanje živine na njih je nesadržno. Najhne kapacitete in neugodni položaj sta pomembna vzroka upadanja pašništva. Nekatero zasebne planine na Savinjskem in območje v Kamniškem območju so v tej skupini. Več ovčarskih planin Dolinskega območja je zaradi upadanja ovčarstva na poti ukinitve. Dolinske planine v Zahodnih Karavankah, ki so jih včasih iskriščali tudi udeleženci iz Koroške, zaradi odročnosti, obmejne lege in slabi deagrarisacije celotne Doline nimajo perspektiv in spadajo v to kategorijo. So uvrščamo tudi nekaj manjših planin na Tolminskem in v Spodnjih Bohinjskih gorah, ki nima jo pogojev za intenzifikacijo, dokončna opustitev je samo še vprašanje časa /Tabela 8, karta 4/.

Tretja kategorija obsega 49 pašnih enot /25 %/, ovrednotili smo jih od 5 do 25 točk. Ta skupina vključuje najrazličnejše planine, posamezni elementi valorizacije se močno razlikujejo, skupek vseh meril pa jih ne dvigne prav visoko. V glavnem so vse planine večje, nekdanje areajske planine, zato odhaja nanje živina vseh vaških kmetnikov, ali da je šreda sadostna celo živina več vasi skupaj. Upad števila živine v zadnjih letih je skoraj pri vseh teh planinah nad 20 %. Delež živine v planinah od celotnega živinskega fonda je zelo različen, na redkih zasebnih planinah je snatan, pri večjih pa pod 10 %. Dostopnost teh planin je največkrat težavna. Veliko teh planin pripada območjem, kjer je proces deagrarisacije zaradi oddaljenosti industrijskih šarž šibkejši, zato je tradicionalni sistem trdnjši, podkropljen s predelavo mleka v planinah, vendar prav tako nataduje ustrezno s staranjem tradicionalnih kmetovalcev. Upravičeno se pričakuje, da bo velik del teh planin še vključen iz obratovanja, le redke vije planine

Četrta kategorija vključuje 18 pašnih enot /9,2 %/ s ocenjo bodo lahko oživile pašništvo ob ustrezni modernizaciji in ureditvi dostopnosti. Planine te kategorije srečujemo v vseh pašnih območjih, sem uvrščamo dobro dostopne planine bohinjskega območja na Fužinarski planoti, Korni in Sp. Bohinjskih gorah, planine sredi gozda na Meškiclji, med temi so tudi ovčje planine v Kravankah in Savinjskem območju. Zadržane planine v Severnih Karavankah in na Jzerskem se kot edine urejene in perspektivne uvrščajo v to kategorijo /Tabela 7, karta 4/.

Četrta kategorija je tista, ki obsega največ planin - 50 združenih enot /25,5 %/, ovrednotenih s 30 do 45 točkami. Ta vrednost še ne dosega polovice vrednosti najboljših planin in velja za prehodno kategorijo. Ob sedanjem trendu razvoja bo še marsikatera planina izločena. Upad živine je na teh planinah še sneten, delež živine, ki odhaja v planine močno varira, malo je mlečno predelovalnih planin. Od zasebnih planin so uvrščene sem največje in najbolj iskoriščene s Savinjskega območja in Menine. Planine Bevškega in Tolminskega območja so v glavnem mlečno in močno zastopane v tej kategoriji /tabela 7, karta 4/.

Četa kategorija obsega 30 združenih pašnih enot /15,3 %/ ocenjenih s 50 do 65 točkami. To so še posamezne pašne enote, ki so še organsko povezane s dolinskimi pašnimi skupnostmi. Mnoge planine so še povezane v večji in smotrnejši obrat. Bohinjske in Tolminske planine te skupine so izrazito mlečno-predelovalne, v vseh ostalih območjih pa pašne. Upad števila živine je na teh planinah tudi splošen, a ne velik. V tej kategoriji so planine, ki pripadajo močno deagrariziraniam vasetem, ker pa je živina združena iz več vasi in še redno odhaja na planinsko pašo. To so planine v Karavankah in na Pokljuki. Vse te planine bi s agronomskega in agrotehničnega vidika potrebovale smotrno ureditvene načrte. Nekaj zasebnih planin je tudi v tej skupini. Na Menini so planine posameznih vaščanov in jih obravnavamo kot enoten obrat, čeprav je iskoriščanje individualno, raznoliko in izrazito odvisno od strukture družine. Novejši uredjenosti sta samo sadrušni planini v Severnih Karavankah /Tabela 8, karta 4/.

Šesta kategorija vključuje 18 pašnih enot /9,2 %/ z oceno 70 do 80 točk. Te planine imajo znatno čredo, pri nekaterih pravitako opazimo zmanjšanje števila živine, vendar ostali pokazatelji dvigajo vrednost planin. Tu se pojavljajo nekatere novo urejene planine, ki močno oživljajo pašno dejavnost /Zgoške ravne, Jelenovo/. Privatnih planin ni dosti, če izvzamemo Tuhinjske planine, ki združene kažejo ugodno strukturo, posamezne pa kažejo značilne znake opuščanja zaradi neugodne družinske strukture in dejavnostne preseljitve.

Sedma kategorija obsega le 10 planinskih združenih enot /5,1 %/ s točkovno vrednostjo 85 do 95 točk. To so velike planine po obsegu in številu živine, ponekod spremejo nad 40 % dolinske živine. Po vsej strukturi obratovanja kažejo na izrazito pašno pomembnost, zato je zanje pomembna podrobna agronomska opredelitev, ki bi omogočila modernizacijo prepaše /Tabela 8, karta 4/.

Osmo kategorijo tvori 7 pašnih enot /3,6 %/ z 100 do 120 točkami. Število živine, predelava mleka in močna obremenitev pašne ruše dviga njihov pomen. Znatno delež živinskega fonda prihaja na pašo, vendar na nekaterih število tudi pojenjuje. Na izrazito pašnih planinah se uveljavljajo črede združenih koristnikov več vasi, mlečno predelovalne pa so značilno tradicionalne in dobijo živino iz ene vasi. Zaradi izrazite obremenitve travne ruše vse te planine potrebujejo melioracijo travnih površin in intenzifikacijo pasne organizacije /Tabela 8, karta 4/.

Pregled kmetijsko valoriziranih planin na osnovi navedenih kriterijev nam kaže, da ima le malo število planin realne možnosti za širokopotesno iskoriščanje. Tretjina vseh planinskih enot ima še vedno znatno število živine na planinah in perspektive za nadaljnji obstoj. Naglasiti je treba, da je planinsko pašništvo še vedno tradicionalno vezano na alpsko kmetijstvo,

v novi družbeno ekonomski preobrazbi pa ne doživlja jasnega dolgoročnega načrtovanja, ker v privatni organizaciji ne dobiva ustrezne stimulatívne podpore. Današnja organizacija goskega kmetijstva je v splošni zagati, in ti dislocirani pašni obrati so najmočnejše prizadeti s procesom deagrariacije. Ustrezna modernizacija dolinskega kmetijstva v intenzivno živinorejo z širjenjem ozelenitve, s kemizacijo travnih površin in s povečevanjem deleža krmnih rastlin, bo sprostila potrebe po planinski paši. Upravičeno pričakujemo, da bo večji del slabše valoriziranih planin normalno odpadel, kot bo odpadel ob počasnem napredovanju dosedajšnega procesa deagrariacije, ko z izginjanjem starega kmečkega prebivalstva ne-
sadržno usiha tradicionalno planšarstvo.

Perspektivne planine pa moramo presojati izključno po njihovem produkcijskem potencialu in jih z ustreznimi agromelioracijskimi in agrokemičnimi ukrepi dvigniti na ekonomsko donosen dislociran del dolinskega obrata ali zadruge. Pri vrednotenju vloge planinskih pašnikov v subekumenski coni moramo upoštevati njihov historično pomembnost v organizaciji kmetijstva in še veliko bolj kot zgolj kmetijsko pomembnost tudi splošno družbeno vlogok, ki jo gorska pokrajina predstavlja v obdobju družbenih kris. V preteklih desetletjih je ta pokrajina odigrala odločilno egzistenčno in varovalno vlogo, ki so jo strategji vse-ljudskega narodnega odpora prioritetno ocenili tudi za eventualne defenzívne in varovalne smotre v prihodnosti.

TURISTIČNA VALORIZACIJA PLANIN

Planinski pašni svet postaja v določeni obsežni vedno pomembnejši za rekreacijo. Na atraktivnost gorskih področij za rekreacijo vplivajo različni prirodni in tudi družbeni pogoji. Med prirodnimi faktorji je pomembna reliefna izoblikovanost, oskrba z vodo, rasporeditev travnih površin. Prirodna individualnost posameznih planin močno vpliva na stopajevanje turistične funkcije. Pri našem poskusu valorizacije planin s turističnega vidika smo se naslonili v glavnem na nekaj družbenih faktorjev, ki so še odraz turistične dejavnosti ali pa so začetni indikatorji turističnega oživiljanja. Kot pri kmetijski valorizaciji smo tudi tu izbrali le nekaj pokazateljev, jih točkovno ovrednotili in na osnovi sume opredelili turistično pomembnost planine. Zavedamo se, da bi več pokazateljev kompleksneje opredelilo turistično pomembnost, vendar nam pri-jujoča valorizacija ustvarja znatno sdiferenciranost potencialnih turističnih žarišč v gorski subekumeni. Rekreacijska vrednost planine je v veliki meri odvisna od gospodarske razvitosti celotne mikro- ali celo makroregije. S celotnim dvigom družbenega standarda, s napredovanjem urbanizacije se pomembnost in vrednost teh odročnih rekreacijskih žarišč hitro dviga.

Pri naši valorizaciji smo upoštevali naslednje kriterije: površino travne ruše, turistične objekte na planinah razdeljene po kategorijah, počitniške hišice, planinski domovi, hoteli in počitniški domovi; prometna dostopnost planin, število pastirskih stanov in hlevov na planini.

Travne površine. Za rekreacijo je velikega pomena delež travne ruše. Ta pokazatelj je priroden, v določeni meri mu lahko pripisemo družbeni karakter, vsaj v tistih področjih, kjer so planine nastale s krčenjem gozda. Seveda je kvaliteta travne

ruše tudi pomembna kakor tudi konfiguracija terena. Ruša planin nad gozdno mejo je slabša, ni strnjena, vendar visokogorski značaj planin privablja turiste. V gozdnih območjih so travne površine bolj pomembne. Naša opredeljitev tega pokazatelja obsega šest kategorij glede na obseg travne ruše in obsega vrednost od 5 do 30 točk. Ta razpon je odvisen le od obsega površin, ni pa upoštevana kvaliteta niti izoblikovanost terena, ki bistveno vpliva na turistično privlačnost. Sama travna ruša je pomemben pogoji, vendar šele ostali faktorji dvignejo njen pomen, posebne važnosti je prometna dostopnost. Naše planine so pretežno velike, zato je ta komponenta precej trdna, le številne zasebne planine imajo malo travnih površin in te planine še niso močno pritegnjene v turistično dejavnost, ni pa izključeno, da te ne bodo postale pomembna žarišča zasebne turistične dejavnosti. Vse je odvisno od družbenega standarda in prirednih vabljalivosti planin ter prometne dostopnosti (Tabela 9).

Počitniške hišice smo izbrali kot indikator turistično vabljlive planine. Saj je ponekod na planinah prav ta kategorija domov ustvarila pravo sekundarno-turistično naselje. Ponekod odloča subjektivno nagajenje za postavitev počitniške hišice, drugod pa proži varast splošni trend formiranja turističnih območij. Na intenzivnost procesa vplivajo tudi ostali ekonomski in socialni faktorji regije.

Ta pokazatelj smo opredelili v 7 kategorij s točkovno lestvico od 10 do 70 točk. Planine z eno ali dvema hišicama imajo 10 točk, 3 do pet hišic 20 točk, 5 - 10 hišic 30 točk, 10 do 15 hišic 40 točk, 15 - 20 hišic 50 točk, 20 - 30 hišic 60 točk in nad 30 hišic 70 točk.

V Slovenskem alpskem prostoru je že 45 planin (10,5 % vseh turistično valoriziranih) na katerih so postavili že skupno 276 počitniških hišic. Med posameznimi območji se velike razlike, do večje zgoščitve je prišlo na planinah, ki se razvijajo v

simske športne in rekreacijske območja. Največje število ima planina Goreljek kar 75 hišic (27,2 %), Zgoške ravne 29 ali 10,5 %. Posamezna območja po turistični atraktivnosti močno prekašajo druge. Bohinjsko območje prednjači s 137 počitniškimi hišicami na planinah (49,6 %); pašno območje Jezerskega in Kamniških Alp ima 54 ali 19,5 % počitniških hišic, Blejsko planinsko območje s Dobravami pa 40 ali 14,5 % počitniških hišic. Vsa ostala območja kažejo bolj sporedično nastopanje te kategorije (Tabela 9, karta 5).

Planinski domovi so prav tako žarišča posebne vrste planinske turistične dejavnosti, kot planinske postojanke so lahke osnova za rast intenzivnejšega rekreacijskega območja, česte pa ostajajo edini element, kjer ni pričakovati močnejše rasti. Za rekreacijski pokazatelj nam služi kapaciteta doma in izkoriščenost teh kapacitet. Kapacitete, ki so v planinskih domovih lahko obsežne, a po kvaliteti skromne, smo ocenili s 10 točkami za 1 do 20 ležišč; 20 točk za 21 - 50 ležišč, 30 točk za 51 - 70 ležišč in 40 točk za objekte s nad 70 ležišč. Ker so planinski domovi kategorija s cenenimi ležišči, a obratujejo ponavadi le v poletni dobi, je izkoriščenost penekod zelo minimalna, zato dopolnjujemo ta pokazatelj tudi s evrednotenjem izkoriščenosti. Lestvica obsega od 5 do 30 točk, ki jih prištevamo k točkam za kapacitete. Do 5 % izkoriščenosti prištejemo 5 točk, 5,1 - 10 % izkoriščenosti 10 točk, 10,1 do 20 % izkoriščenosti 20 % in nad 20 % izkoriščenost 30 točk.

Le malo je planinskih domov, ki imajo nad 20 % izkoriščenost, to so oni, kjer se poleg letne sezone priključuje še zimska sezona to je na planinah: na Araju, Uskovnici in Velem polju. Od 10 do 20 % izkoriščenost iskazujejo tudi planinski domovi v planinah s samsko sezono in ob pomembnih planinskih poteh pl. Kamniško sedlo, Velika planina, Mala planina, Vrata (Tabela 9, Karta 5).

Hoteli in počitniški domovi predstavljajo posebno kategorijo na planinah, ki najbolj dviga turistični in rekreacijski pomen planine in so pravi suanilci formiranja planinskih rekreacijskih centrov. Teh primerov je sicer še malo, vendar so že jasno izraženi v planinskem območju. Ovrednotenje je višje na osnovi kapacitete in iskoriščenosti, vsa ta območja so dobila ovrednotenje od 70 do 80 točk, le Mala planina in Medvedjek, kjer se razvija rekreacijski center Golte, imata manj 40 do 50 točk.

Izgradnja turističnih objektov proži širši interes družbe in zasebnikov po novih investicijah, ustvarjajo prava sekundarna naselja v planinski soni kot na pr. Velka planina, Vogel, Gerljek, Krvavec s Kriške planino in Jezerci (Tabela 9, Karta 5).

Prometna dostopnost je ena izmed osnovnih pomembnosti in pogojev za vključevanje planinskega območja v rekreacijsko zaledje dolinskih naselij. Kmetijske iskoriščanje je bilo vezano na zasilne poti, tudi planinske poti začočajo planincem, vendar so te vrstne komunikacije nevsdržne za kakršnokoli večje komercialno oživljanje. Gozdne ceste, ki imajo gospodarski pomen v alpski regiji, so omogočile avtomobilski dostop do nekaterih planin in takej je nastopile prediranje turistične dejavnosti na to območje. Ureditev žičnic je druga oblika prometnega dostopa, ki je prav tako sprežila rekreacijske in turistične funkcije. Zato je ovrednotenje prometne dostopnosti planine bistvenega pomena. Neposredni dostop do planine po kamionski cesti ali s žičnicami smo ovrednotili s 30 točkami, planine dostopne s peš hojo v 15 do 30 minutah je še vedno relativno dostopna in smo je ovrednotili s 20 točkami. Dostopnost planin s enourno peš hojo smo ocenili s 10 točkami. Oddaljenost planine od 1 do 2 uri dobi 10 do 5 točk. Planine oddaljene nad 2 uri smo ovrednotili s - 10 točkami.

Dostopnost je bistvenega pomena, vendar je le tedaj odločilna, če se ugodni tudi ostali prirodni faktorji konfiguracije, travna ruša in atraktivnost območja. Vsekakor planine, ki imajo ugodnejšo prometno dostopnost predstavljajo ob ustreznem družbeno-ekonomskem razvoju potencialno rekreacijske območje. Velikega pomena za odpiranje planinske regije je postopna gradnja gozdnih cest, ki imajo v glavnem gozdno gospodarski pomen, obenem pa dvigajo kmetijsko in turistično funkcijo planinskega sveta. Do sedaj je že 168 planin dostopnih po kamionskih cestah ali s kičnicami, to je kar 39,2 % vseh turistično valoriziranih planin, nadaljnih 51 ali 11,9 % je dostopnih v 15 do 30 minutah, kar je tudi stimulatивно za eventualno vključevanje planin v rekreacijsko dejavnost. Tako da je kar 51 % planin prometno dostopnih. 60 planin ali 14 % ima za sedaj slabe pogoje za prometno priključitev, oddaljene so nad 2 uri od komunikacij (Tabela 9).

Pastirski stanovi in hlevi so često začetni objekti, ki služijo turistom za prenočevanje in so tudi prve zgradbe, ki preidejo v roke tujih interesentov ter spremenijo funkcijo. Planine s planšarskimi zgradbami se zaradi te potencialne možnosti tudi pritegnjene v sistem valorizacije. Glede na število teh zgradb smo uporabili naslednje vrednotenje 5 točk za do 5 planšarskih stavb, 10 točk za 6 do 10 stanov in hlevov, 20 točk za 11 do 20 zgradb in 40 točk za več kot 20 zgradb. V zadnji kategoriji z nad 20 zgradbami na planini je 7 planin (Tabela 9).

Navedeni pokazatelji, ki jih vsebuje tabela 9. so nam služili za turistično kategorizacijo planin. Vsekakor ni to kompleksna in končna valorizacija, temveč začetni poskus, ki le upeštevata bistvene elemente, ki pritegujejo in stopnjujejo turistično dejavnost.

Celotni socialno ekonomski razvoj bo pokazal, kako bo v prihodnosti turistično zaživela alpska subekumena. Oblikovanje kate-

gorij na osnovi točkovne vrednosti zabriše posamezne specifičnosti nekaterih planin, ki posebej nudijo dobre pogoje za rekreacijsko dejavnost, za nekaj planin tudi nimamo vseh podatkov, kar povzroča nižje uvrstitve nekaterih planin. Manjka ponekod areal travne ruše, kar je sicer pomembni pokazatelj, vendar se navedene planine tudi v primeru popolnih podatkov ne bi uvrstile med turistične vabljive. Tudi prometna dostopnost, ki je sicer zelo pomembna, ponekod dviga turistično vrednost planine, čeprav nimajo nobenih drugih vabljivih elementov.

Valorizirane planine smo razvrstili v 10 kategorij glede na sumo točk. Prva kategorija so planine, ki imajo negativno vsoto točk ali 0 točk. V tej skupini je 18 planin 4,2 %. Te planine nimajo nobenih pogojev za oživljanje turistične dejavnosti, čisto so to že tudi opuščene planine, ki jih zarašča gozd ali so celo že pogozdene. Te planine so razmeščene po vseh alpskih planinskih območjih, največ jih je v Dolinskem in Savinjskem pašnem območju (Karta 6). Naslednje tri kategorije imajo še pozitivno število točk: II. kategorija od 5 do 15 točk in obsega 57 planin (13,3 %); III. kategorija od 20 do 35 točk vključuje 166 planin (38,8 %) ter IV. kategorija z 40 do 50 točkami zaveza 111 planin ali 26 %. Te kategorije so številčno najmočnejše saj obsegajo kar nad 78 % valoriziranih planin, vendar za vse lahko na splošno trdimo, da nimajo izrazite ugodnih pogojev (Tabela 10). Pri valorizaciji ponavadi pozitivno dominira en element vse ostale danosti pa so bolj negativne kot pozitivne (Tabela 9). Ponekod je ugodna dostopnost urejena z gozdnimi cestami, planina pa se je spremenila s pogozdovanjem v izrazit gozdarski obrat (številne planine na Jelovici in Pekljuki). Drugod se na teh planinah že pojavljajo planinski domovi kot turistična žarišča, kjer pa kljub temu ne moremo pričakovati močnejše turistične rasti (Leška pl., Begunjščica, Porezn, Grintovec, Korošica). Ta žarišča bodo ostala le shajališča planincev (Karta 6). Med temi planinami je tudi nekaj takih, ki imajo že nekaj

zasebnih počitniških hišic, obseg planinepa je neznaten in ni verjetno širjenje turistične funkcije (planina Dolžanka). Drug primer so planine, ki kažejo malo travne ruše in imajo neustrezen dostop, vendar je izletniška vabljivost velika in so v bližini urbanizirane zone, zato turistična dejavnost le močno narašča (Bašeljka planina).

Na splošno na planinah teh kategorij v trenutnem stanju ne moremo pričakovati enotnega turističnega oživljanja. Prihodnje gozdarsko gospodarjenje in urejanje gozdnih poti bi lahko približalo marsikatero planino hitro urbanizirajočim dolinskim območjem, kar bi sprožilo tudi interes po vključevanju nekaterih teh planin v rekreacijsko zono posameznih lokalnih centrov ali celo širše regijo. V takem primeru bi potrebna individualna valorizacija in ureditev planine.

Peta in šesta kategorija planin imata že znatno število točk od 55 do 65 in 70 do 85, kar kaže že na pomembno turistično vrednost, vendar tudi pri teh planinah še vedno dominira le eden izmed ugodnih elementov, ki pa v večini primerov še ni turistično izkoriščen. Potencialne možnosti razvoja so dane, vendar, je predpogoj ustrezen razvoj v dolinskem območju. v Slovenskem alpskem območju je 41 planin (9,6 %) pete kategorije in 18 planin (4,2 %) šeste kategorije. Razporeditev teh planin po pašnih območjih je precej enakomerna. Nekaj planin ima že planinske turistične objekte (Razor, Mangartska planina, Sp. Krna, Kofce, Jesenje), manj pa je takih, ki imajo počitniške hišice (Javornik, Zadnji Vogel, Karta 6).

Na Bovškem se v območju Kanina razvije pomembni simeke športni center Kanin, ki posredno vključuje delno tudi planinsko pašno območje pripadle ovčje planine Arnice. Pričakovati je izrazito pomembno oživitev subekumene, vendar nikakor ni pričakovati

oživitev pašne dejavnosti. Planina Krnica se po valorizaciji uvršča v peto kategorijo s novo cesto se je odprla dostopnost, toda ovčarske planine niso imele večjih pastirskih naselij, zato je hlev že pred turistično oživitvijo propadel. Območje ima pomen kot izrazito simske športni center.

Fosamezne planine vseh do sedaj navedenih kategorij razen prve imajo nekaj turistične pomembnih karakteristik, vendar jih splošni družbene geografski razvoj dolinskih regij ne bo sam od sebe vključil v sfero iskoriščenja in po dosedajšnem trendu jih bo večina prej propadla, preden bo družbena potreba terjala oživitev teh planin. Pomembno bi bilo v območjih planinskega isletništva stimulirati zasebne lastninske planšarskih stanov, da bi jih adaptirali in uredili cenene prenočitvene zmožljivosti. Na ta način bi se postopoma dvigala turistična dejavnost v planinah, predvsem na onih, kjer še redno pasejo in kjer pastirski stanovi predstavljajo pravo sezonsko gruščasto naselje. To bi ob ustreznih ekonomskih pogojih zagotavljalo oblikovanje in postopno oživljanje širše turistične subekumene in bo vodila k rasti še novih rekreacijskih žarišč.

Planine, ki smo jih uvrstili od sedme do desete kategorije, imajo pogoje za turistično-rekreativno dejavnost. Fosamezni elementi ustvarjajo specifičnost področja, na vseh pa se že uveljavlja turistična dejavnost, v višjih kategorijah močneje v nižjih pa je že evidentno oblikovanje turističnih žarišč. Turistično pomembne višje kategorije so maloštevilne. Takih planin je le 17 ali 3,9 %. Prostorsko niso enakomerno razporejene, saj so nekatera tradicionalna planinska območja brez takih žarišč kot na pr.: Bovško, Kobarško, Menina, Severovzhodne Karavanke, Baške grapa, Tolminsko ima planino Lon, ki ima prirodne pogoje za turistično oživljanje, vendar nima še nobenih znakov turistične dejavnosti (Tabela 9).

V sedmo kategorijo z 90 do 105 točk uvrščamo 6 planin (1,4 %). To so Vele polje, Zajamniki, Na Kraju, Soriška planina, Zgoške ravne in Grohat. Pokazatelji, ki smo jih izbrali za turistično valorizacijo uvrščajo te planine v eno skupino. Vendar so prirodni pogoji močno različni od visokogorskega ali destopnega položaja Velega polja do sredogorske lege Zgoških raven v območju planote Jelovice. Prirodne vabljalnosti so že zgodaj pritegnile planince, da so na njih zgradili planinske domove, ki so osnova turistične dejavnosti (Vele polje, Na Kraju, Grohat). Težavna prometna dostopnost zavira intenzivnejše oživljanje teh planin, čeprav so bile nekatere planine izbrane za potencialno namestitev zimske-športnih centrov. Za planino Vele polje so bili že izdelani načrti za prometno odprtje in izgradnjo turistične infrastrukture, vendar so previsoke investicije zavrle namero. Potencialno je to še vedno naše najvišje zimske-športno območje, kateremu je osnova planinsko pašni obrat. Začetke rekreacijske dejavnosti povdarjata 2 počitniški hišici in planinski dom, pastirski stenovi pa se osnova za nadaljno oblikovanje naselja. Dostopnost Velega polja bi dvignila planino tudi v času poletne pašne in planinske sezone.

Planina Na Kraju ima podobno potencialno vlogo kot Vogel. Izhodišče za to dejavnost sta hotel na Komni in planinska kočica. Povezava z Ličnico bi na Komni omogočila vzrast podobnega rekreacijskega in športnega središča kot na Voglu.

Planina Grohat v Savinjskem območju ima možnosti, da se razvije v manjši center. Planina prometno ni dostopna, vendar je planinski dom, ki daje turistično pomembnost planini, oddeljen le 15 minut od gozdne ceste.

Soriška planina je povdarila svoj pomen s počitniškim domom. Prometna dostopnost in ugodni smučarski tereni povzdigujejo rekreacijsko-športni pomen te planine, ki je ena najbližjih večjih urbanim centrom. Tudi za to planino so že izdelani razvojni načrti.

Planina Zajasniki se nahaja na robu Pokljuke, urejena je pod gozdno mejo aredi senožeti. Prometno ni direktno povezana, vendar je dostop enostaven od bližnjih gozdnih poti. Tu se pojavljajo že zasebne počitniške hišice in planina ima vse prirodne vabljalivosti, da postane manjše rekreacijsko središče. Lahko se vključi v širši rekreacijsko pomembni planinski planotast pas Pokljuke in Uskovnice, ki nudita široke možnosti turističnega razvoja (Karta 6).

Zgoške ravne ali Goška ravan so primer planine, ki je nastala iz senožet in gozdnih pašnih območij. Postavljena je sredi gozda na severovzhodnem delu Jelovice. Planina je dostopna po gozdni cesti, bližina močno urbaniziranih področij je dvignila turistično vabljalivost. Planina se je iz skromnega pašnega obrata spremenila v sezonsko turistično naselje zasebnih počitniških hišic, saj jih je že 29 in še planinski dom. Hišice so postavljene na rob gozda ali v gozd. Podoben proces gradnje počitniških hišic se javlja tudi na drugih senožetnih področjih Jelovice, ki jih ne vključujemo v planine (n.pr. Talež). Proces pospešujeta dostopnost po relativno gosti mreži gozdnih cest in bližina urbaniziranih vasi in urbanih središč. Upad primarne dejavnosti se kaže v zaraščanju pašnikov in senožet. Novi lastniki ne čistijo pašnika in na ta način se zmanjšuje turistična vabljalivost pašnih območij (Tabela 9, Karta 12).

Osmo kategorija obsega 5 planin (1,1 %) valorizirane so s 110 do 135 točkami. Prirodne vabljalivosti in dostopnost jim dvigajo vrednost. Turistična dejavnost je na treh Zelenici, Medvedjaški planini in Jezercih, brez turistične dejavnosti pa sta planini Vrata in Lom. Planine Vrata in Lom sta prometno dostopni in lahko na osnovi prirodnih elementov pričakujemo, da bosta postali vabljalivi za rekreacijsko funkcije.

Ostale tri planine so pa še pravi rekreacijski ali zimskešportni

centri. Zelenica v Srednjih Karavankah se je razvila v izrazit zimsko športni center povezan z žičnicami. Na sami planini je manj turističnih objektov (2 počitniški hišici). Hotel, ki je v sklopu tega zimsko športnega centra je ob ishodišču žičnice sunaj planinskega območja. Intenzivnejše rasti tega središča ni pričakovati.

Planina Jezerca na Krvavcu je del večjega rekreacijsko turističnega centra Krvavca, ki mu pripada tudi Kriška planina, uvrščena v 9. kategorijo. Ker se center razvije kot enota bomo njihovo vlogo skupno okarakterizirali. To je slovenski najstarejši visokogorski center. Središče so pašne krčevine v nadmorski višini 1440 - 1900 m. Travnatega sveta je okoli 210 ha, to je skoraj 75 % vsega areala. Primarna dejavnost je še vedno živa, Turistične športne dejavnost je vezana v glavnem na zimsko sezono, pomembna pa postaja rekreacijska dejavnost v letni sezoni. Prometno je področje dostopno s krožno-kabinsko žičnico. Nova gozdna pot pa je odprla planino Jezerca. Očiščevanje planin vršijo zaradi gradnje smučarskih vlek, ne pa za kmetijsko dejavnost. Turistična funkcija raste v območju obeh planin. Pastirski stanovi so dodatno prevzeli turistično dejavnost. Na planini Jezerca je 16 zasebnih počitniških hišic, 14 počitniških domov in planinska kočica. Na Kriški planini je 11 zasebnih počitniških hišic, 4 počitniški domovi, Dom na Krvavcu z depandanso spada v okvir te planine.

Kljub pašništvu je to že izrazite turistično območje. Pastirski stanovi so transformirani, novo naselje presega staro živinorejsko, žičnice stopnjujejo turistično funkcijo. Lastniške razmere so se spremenile tako, da je bilo dodeljenih 24 manjših gradbenih parcel družbenim organizacijam in prav toliko zasebnikom. Skupno je bilo 1,81 ha vključenih v zazidalno območje. Turistična naselja rastejo na robu pašnih površin ali

v gozdu, tako da ostaja travna ruša neokrnjena. Izdelan je razvojni načrt tega rekreacijsko-turističnega centra (Tabela 9, Karta 11).

Medvedjaška planina skupaj s planinami Stari stani, Ročko in Eleviške planine tvorijo skupno najmlajši turistični planinski center, ki je zrasel na obatoječem pašnem svetu zasebnih plenin. Ob stari pašni funkciji je zaživela zimskošportna dejavnost, oživlja pa tudi poletna rekreacija. Dostopnost je z gondolsko žičnico in gozdno potjo. Na omenjenih pašnih območjih so nastale nove prenočitvene kapacitete: hotel s 7 dependensami, planinski dom in 3 počitniške hišice. Razširjeno turistično območje bo vključilo še 5 sosednjih planin. Do sedaj je na planinah urejenih 5 vlečnic in ena sedežnica. Gradnja teh objektov je terjala očiščenje travne ruše in poseke. Za pašno dejavnost, ki je tu še vedno prisotna, pa ni bila očiščena ruša. Pastirski objekti, kolikor niso preurejeni, so precej propadli, saj primarna funkcija nezadržno nazaduje (Tabela 9, Karta 13).

Dveta kategorija obsega 3 planine (0,7 %), ocenjene z 155 do 175 točkami. Turistična dejavnost je na njih že zelo razvita, če ne dominantna, vendar je tudi agrarno pašna dejavnost še tudi živa. To so planine, ki so vključene že v priznano planinsko turistično območje kot je Kriška planina, ki smo jo obravnavali v okviru turističnega območja Krvavca. Nadalje Mala planina, ki je del večjega rekreacijsko turističnega planinskega območja Velike planine in jo bomo obravnavali kar kot skupno območje.

V to skupino se uvršča še planina Uskevica v Bohinju. Locirana na visoki planoti ima zelo ugodne pogoje za razvoj sezonskega rekreacijskega območja. Še dokaj trdna agrarna funkcija se dopolnjuje z intenzivno rastočo turistično dejavnostjo. Transformacija planinskega naselja je močna, nastajajo nove počitniške

hišice (22) in tudi planšarski stanovi služijo za turistične prenočninske kapacitete. Ta intenzivna preobrazba je vezana na urejeno prometno dostopnost, saj je planina dostopna po polurni hoji od gozdne poti. Direktnen prometni dostop pa bi rast turističnih kapacitet še povečal.

Planina ima pravi rekreacijski značaj, saj se ne uveljavlja kot komercialni turistični center temveč ima pretežno zasebne hišice in planinski dom. Zimske-športni pomen je za sedaj še nepoudarjen.

Isredni prirodni pogoji planotast svet, pašniki in senožeti, gorska okolica, čakajo samo na ustrezne pogoje, da se področje razvije v rekreacijski center. Ta bo povezoval in povzdignil tudi sosednje Praprotnico. Tudi Praprotnica kaže že začetke turističnega prebujanja. Na teh planinah bi bilo mogoče razviti izrazito povezovanje turistične in agrarne dejavnosti. To območje bi potrebovalo čimprej razvojni načrt, da se izogne neustreznemu degradiranju okolja (Karta 8).

V deseti kategoriji z 230 - 280 točkami so tri planine (0,7 %), odnosno planinska turistična območja. Kot prvo tako rekreacijsko planinsko območje je Velika planina z Malo planino. Čeprav sta ločeni jih lahko obravnavamo kot en kompleks. Planinski planotast svet, obilica travne ruše, so ugodni pogoji za rekreacijo in zimski šport. Prometna dostopnost z žičnico je povzročila rast počitniških domov in hišic. Kartiranje je pokazalo, da je na Veliki planini 82 počitniških domov in 19 zasebnih hišic. Razdeljenih je bilo skupno 113 parcel, od tega družbenemu sektorju 0,21 ha za stavbišča in še 1,04 ha pašnika ter 0,44 ha pašnika zasebnikom. To je dejansko 1,3 % vse površine planine. Ker se pa domovi neograjeni, je pašnik še vedno pašno izkoriščen in je skrčenje planine komaj 0,15 %. Dosti več je zaraščenih in neočiščenih površin v odročnih delih planine.

Na Mali planini je le nekaj počitniških domov in en preurejen stan, tudi zemljišč je bilo dodeljenih družbenemu sektorju 0,93 ha v glavnem pašnih.

Pri tem planinskem območju prihaja do sistematičnega varstva turističnega rekreacijskega naselja, opremljenega s infrastrukturo in sistemom žičnic za zimsko športno dejavnost. Tradicionalno planšarsko povezovanje turizma je omejena na zimsko sezono. Vendar bi prav v povezovanju stare in nove dejavnosti bila zagotovljena perspektiva tako planinskega kot dolinskega območja. Pri intenzivni rasti turističnih kapacitet na tem območju je pomembna načrtnost in ohranjanje ter zaščita specifičnosti okolja, kar je zagotovljeno z razvojnim načrtom (Karta 10, Tabela 9).

Zimsko športni center Vogel vključuje planino Prvi Vogel in široko razgibano gorsko območje. Prometna dostopnost s gondolsko žičnico je sprožila rast turističnih kapacitet in smučarskih vlek. Oživelo je tudi že propadlo planšarstvo. Zimsko športni center razvija predvsem prenočninske kapacitete. Raznim uporabnikom je bilo razdeljenih 26 parcel 3,78 ha ali 5,7 % planine. Od tega je 0,40 ha stavbišč in 3,38 ha pašnika. Družbeni sektor je dobil 20 parcel in zasebniki 8. Na tem območju je zraslo 10 počitniških domov in Hotel s še 4 objekti; poleg tega je še 8 počitniških hišic, od tega dva adaptirana pastirska stanova last domačinov. Kot širše rekreacijsko območje se lahko upošteva še planino Zadnji Vogel, ki ima še nekaj počitniških domov. (Tabela 9, Karta 9).

Goreljek je zadnja planina, ki je močno spremenila svoje dejavnost in se dvignila me turistično najvišje valorizirane planine. Na višini 1100 - 1200 m je prometno dobro dostopna in je zato že pred vojno začela kazati znake preobrasbe. V lastniški

strukturi se vidi ta premik. Planina meri 36,98 ha, a reznim uporabnikom je bilo dodeljenih 178 paštel v izmeri 36,87, seveda so te parcele tudi del širokega senošetnega sveta, ki ni vključen v planino. Zgodnja prometna dostopnost je sprožila gradnjo turističnega planinskega naselja, spočetka s predelavo pastirskih stanov, kasneje pa s postavitvijo novih.

Najmočnejše so se na planini uveljavili zasebniki, saj nanje odpade 149 parcel ali 28,62 ha od tega 0,14 ha stavbišč, Družbeni sektor ima le 29 parcel ali 8,25 ha zemljišč, od tega 0,26 ha stavbišč. Počitniških domov podjetij je 8. Večji objekti pa je hotel, ki mu pripada še 5 gostinskih in prenočitvenih objektov.

Zasebniki imajo že 75 počitniških hišic. Močan interes uporabnikov zunaj Bohinja povečuje sezonsko naselje. Zato je tu treba upoštevati tudi interese domačinov, ki posedujejo obsežne senošetne površine okoli planine, ki so pritegnjene v rekreacijsko cono. Tudi tu lahko pride do koristnega kombiniranja primarne in turistične funkcije in postopne sanacije kmetijskih obratov. Kmetje bi tudi poskrbeli za očiščenje senošet, ki se sedaj močno zaraščajo, očiščene senošeti so pomembni element sredi te gospodne planinske regije:

Za celotno področje od Gereljeka do Uskovnice bi bilo nujno urediti razvojni plan, saj je to široka zona pašnega in senošetnega planotastega sveta, kjer turistična dejavnost močno napreduje. Tako bi se planine Gereljek, Jelje, Konjske doline, Zajamniki, Kraprotnica in Uskovnica združile v eno obsežno rekreacijsko območje (Karta 7 in 6; Tabela 9).

PERSPEKTIVE PLANINSKEGA GOSPODARSTVA IN VARSTVO PRIRODNEGA OKOLJA

Na osnovi dosedanjega razvoja in stanja planinskega gospodarstva se nam postavlja vprašanje, kakšne perspektive ima v prihodnosti tradicionalna živinoreja in kaj bo s sezonsko poseljenimi in izkoriščenimi gorskimi pašnimi območji v Sloveniji. Današnje stanje planinskega pašništva je rezultat povejnega družbeno-gospodarskega razvoja in celotne povejne agrarne politike. Ta je prinesla spremembe v lastništvu planinsko pašnih površin, omejila zasebno posest kmetijskih obratov na agrarni maksimum, razpustila tradicionalno organiziranost pašnih srednj in odtegnila številno ceneno delovno silo iz planinskih obratov.

Vse te je povzročile spremembe v gospodarjenju dolinskih obratov in še močnejše vplivale na spremembe v gorskih področjih, ki se temeljila na organski povezavi doline s gorskim pašnim svetom.

Ker se od vsega začetka povejne preobrazbe glede na povezanost planinskega pašništva s razvijajočimi industrijskimi centri javljajo znatne razlike v intenziteti socialnih in gospodarskih sprememb med bližnjimi in oddaljenimi gravitacijskimi območji, se kažejo spremembe tudi v tradicionalnem planinskem pašništvu v različnih oblikah ali stopnjah.

Na splošno lahko trdimo, da so se spremembe negativno odrazile v živinoreji: v upadanju števila planinske živine, v upadu planinskega personala, v ukinitvi planin in predelevanja aleka na planini, v saraščanju planinskih arealov ter v propadanju pastirskih naselij.

Te negativne posledice niso izraz kmetijske politike, temveč splošne družbeno gospodarske preobrazbe, ki je bistveno prisadela tradicionalno planšarstvo, ki je bilo nujno potrebno korenite selekcije in modernizacije.

Ker se koncept modernizacije zasebnega kmetijstva le počasi uveljavlja v gorskem območju, vidimo, da perspektive planšarstva niso še utrjene in se bo nasadujoči trend še vedno nadaljeval. Seveda bodo še naprej obstajale velike regionalne razlike v intenziteti in oblikah.

Modernizacija dolinskih obratov s prehodom na dosledni travno-košnji sistem s popolnoma opuščeno polikulturo in s intenzifikacijo travnih površin (travnikov in senošeti blizu doma) bo šele pokazala, kolike je planinska pašna še potrebna moderniziranemu kmetu.

Izložene bodo vse planine, ki še po današnji valorizaciji kažejo negativne ali slabe pašne možnosti in se danes le izraz tradicionalne preživle strukture dialociranega obrata. Takih planin je kar precej (Tabela 8) na vseh planinskih območjih. Večino opuščenih planin je iz naravnovarstvenih načel potrebno pogozditi, ker spontan proces saraščanja je dolgotrajen, s pogozdovanjem se pa zavre tudi eventualno erozije tal. V primerih, da se opuščene planine zaradi vabljivih rekreacijskih danosti pritegnjene v nove turistične funkcije, je potrebno travne ruše le vzdrževati in onemogočiti rast bujnega plevela in grmičja, kar bi postopoma zmanjšale privlačnost okolja.

Tudi ob moderniziranih pašnekošnjih obratih se lahko ohrani tradicionalna dolinske višinske povezave, če je racionalna. Za te morajo biti dani ugodni prirodni in gospodarski pogoji (dostopnost, sadostna travna ruša, pastirski objekti in seveda kapital za modernizacijo obrata, ureditev čredink in komisacije pašnikov). V takih primerih je nujna subvencija širše družbe. Pri urejanju teh območij je potrebno čiščenje travne ruše in varovanje pašnih površin pred erozijo. Mnogo takih planinskih pašnih obratov lahko nastane v območju individualnih planin (na Menini, Ševinjskem območju), ustrezne pogoje pa imajo nekatere

planine v Bohinju, na Tolminskem in Srednjih Karavankah.

Organizacija obstojne kmetije zahteva zadostne površine na našem Meninskem območju ali Savinjskem, kjer bi več opuščenihs zasebnih planin služilo kot urejene šredinke ene same pašne-košnje kmetije.

Za obsejne in dostopne planine je nujno potrebno izdelati modernizacijske načrte in jih pospeševati ter subvencionirati tudi prek pašnih interesentov v primeru, če kmečka zadruga ni zainteresirana za modernizacijo planin. V konceptu vseljudskega odpora bi prav te ekonomske obstojne enote morale dobiti širšo družbene in materialne podpore. V primeru modernizacije se vse večje planine s urejenim dostopom tudi potencialna rekreacijska območja, v kolikor še niso vključena v te dejavnost.

V območjih mlečne predelovalnih planin se značilna planšarska naselja, ki močno propadajo. S razvojnimi načrti in subvencioniranjem bi veljalo stimulirati lastnike, da bi jih vdrževali in adaptirali.

Tretja kategorija planin pridobiva poleg primerne pašne funkcije še rekreacijsko turistično in športno. Te planine niso številne, toda njih število je odvisno od hitre rasti urbanizirane družbe in od kupne moči te družbe. Danes je komaj 17 takih planin. S poskusno valorizacijo smo ugotovili še več latentnih primerov, ki čakajo na ustrezne pogoje razvoja. Intenziteta turistične dejavnosti je odvisna od več dejavnikov; prometna dostopnost je v dobi avtomobilizma zelo pomemben faktor. Ker je veliko število planin v območju goveda in govedno gospodarstvo teži k eksploataciji le-tega, je dosti verjetnosti, da bo marsikakšna planina v bližnji prihodnosti dostopna in bo s tem dobila odločilno možnost za nadaljnji turistični razvoj. Vsa naša planinska turistična območja se dosegla tek

razvoj ob cesti ali žičnici.

Turistična dejavnost je relativno mlad proces v našem planinskem svetu in kaže, da bo ponekod številčno zelo presegla pašno dejavnost. Ta dejavnost prinaša tudi nekatere negativne pojave v dosedanje neonesnaženo področje. Zato je pri planiranem razvoju nujno potrebno posvetiti velike pozornosti varstvu okolja. Planinski svet naj bi postal refugij za urbanizirana in industrializirana območja. Primeri z drugih alpskih turističnih področij nam zgovorno povedo o tem problemu.

Priravno zelo ugodna je kombinacija pašne in turistične dejavnosti. Vzdrževane pašne območje je turistično vabljivo; opuščeni pašniki, ki se saraščajo, zmanjšujejo vabljivost.

Smiselno je tudi preurejanje plančarskih stanov v preproste prenočitvene kapacitete. Na ta način se zagotovi obstoj primarni pašni dejavnosti in vzdrževanju pastirskih hišic. Dosedanji proces kaže na močno transformacijo teh bivališč, vendar le v rokah drugih lastnikov, ne domačinov. Društveno stimuliranje adaptiranja teh bivališč bo vsaj delno vezalo domačo delovno silo na regijo, ki še pripada depeplacijski sferi.

Delež v varstvu okolja predstavlja skladna gradnja novih turističnih objektov, ki so sinhronizirano vgrajeni v prirodno okolje. Mogoče je ravno ta delež v varstvu okolja danes še najbolj upoštevan v turističnih planinskih območjih.

Negativne posledice na teh območjih se kažejo v nekontrolirani rasti počitniških hišic, v neurejeni vodni oskrbi, v neurejenih komunalnih napravah, v neurejenem odlaganju odpadkov itd. Prav te nekontrolirane pomanjkljivosti lahko v kratkem času onesnažijo okolje in degradirajo turistično območje. Novo urejene komunikacije prežijo ponekod erozije tal, plazove in devastirajo okolje.

Zato je nujno potrebno kompleksno urejati mlada turistična območja in na njih urediti ustrezno infrastrukturo.

V priredno ustreznih območjih je potrebno načrtno stimulirati širše rekreacijske zone, kjer bi se kombinirali primarna in sekundarna dejavnost. Predpogoj je prometna dostopnost. Take širše rekreacijske zone bi se lahko oblikovale na Pokljuki in Uskovnici in bi vključile več planin: na Fužinarski planoti, v srednjih Karavankah, v Kamniških Alpah in Menini planini.

Naš planinski svet zgublja tradicionalno funkcije. Od družbe in stopnje družbenega razvoja pa je odvisno, kako bo vključila ta potencialni rekreacijsko-športni prostor v podobno organsko pevesavo. Brez dvoma bo gozd prekril številne pašne enote in le izbrana območja bodo kos zadovoljevati stare in nove potrebe urbanizirane družbe, seveda ob snatni in zavestni podpori družbe pri razvijanju novih turističnih kapacitet.

13. S. Jordan: Planine v Karavankah, Geografski vestnik, Ljubljana 1950

LITERATURA IN VIRI 1943

14. S. Klemenčič: Planine ob delonji Bilji, Geografski vestnik, Ljubljana 1950

1. W. Gasser-Stüger: Die besondere Stellung der Gebirgswirtschaft in der Gesamtwirtschaft Schweizer Arbeitergemeinschaft für Bergbauern, Brugg 1956
2. K. Ruppert: Betrachtungen zur alingeographischen Situation in den deutschen Alpen, Alingeographie, Forschungsberichte, Wiesbaden
3. G. Merandini: Die alingeographische Situation in den italienischen Alpen, Alingeographie, Forschungsberichte Wiesbaden
4. E. Winkler: Die Alingeographie in der Schweiz, Alingeographie, Forschungsberichte, Wiesbaden
5. J. Loup: Geographie der Almen in den französischen Alpen, Alingeographie, Forschungsberichte Wiesbaden
6. H. Berger: Die alingeographische Situation in Österreich, Alingeographie, Forschungsberichte Wiesbaden
7. V. Klemenčič: Probleme der Almwirtschaft in Jugoslawien, Alingeographie, Forschungsberichte Wiesbaden
8. K. Ruppert: Wirtschaftsgeographische Probleme der Almwirtschaft in den Deutschen Alpen, Der Almbauer 19.1967
9. K. Ruppert, J. Maier: Das Bergbauerngebiet der deutschen Alpen, Berichte zur Regionalforschung 7, München 1971
10. W. Deuss: Aspekte einer Raumordnung in den Alpen, Berichte zur Regionalforschung 1, München 1970
11. A. Melik: Planine v Julijskih Alpah, Dela I SAZU, Ljubljana 1950
12. V. Fajgelj: Planine v vzhodnem delu Savinjskih Alp, Geografski vestnik, Ljubljana 1953

13. B. Jordan: Planine v Karavankah, Geografski vestnik, Ljubljana 1945, Institut za geografijo Ljubljana
14. S. Ilešič: Planine ob dolnji Zilji, Geografski vestnik, 23. Allgemeographiljubljana 1950, riichte 4, Wiesbaden 1960
15. E. Čerček: Planine v južnih Karniških Alpah, Geografski vestnik, Ljubljana 1948-49, Forschungsberrichte
16. M. Vojvoda: Spreminjanje gospodarskih funkcij in fiziognomije sezonsko poseljenega pasu v Slovenskih Alpah, Institut za geografijo Univerze v Ljubljani 1967 (tipkopija) zbirna na Slovenskem, Geografski vestnik, Ljubljana 1967
17. A. Melik: Slovenski Alpski svet, Slovenska Matica, Ljubljana 1954, Alpski pašniki, Socialistično kmetijstvo
18. S. Ilešič: Problemi geografske razporeditve ob primeru Slovenije, Geografski vestnik, Ljubljana 1956, Geografski vestnik, Ljubljana 1956
19. J. Glanert: Zur Besiedlung der Steiner Alpen und Ost-Karavanken, Deutsches Archiv für Landes und Volksforschung I. 1937, Ljubljana 1960
20. M. Marsone: I pascoli alpini dell' alto e medio Isoneo, v Gorizia, 1932, Filozofska fakulteta, Ljubljana
21. M. Vojvoda: Razvoj kulturne pokrajine v Bohinju, doktorska disertacija, Institut za geografijo 1965 (ciklostil), Ljubljana 1965
22. V. Debevec: Planinsko gospodarstvo na ožjem Tolminskem, Oddelek za geografijo, diplomsko delo, Ljubljana 1966, Ljubljana 1961
23. A. Melik: Izvenalpske planine na Slovenskem, Geografski zbornik, Ljubljana 1956, Ljubljana 1961
24. A. Melik: Morfologija in izraba tal v Bohinju, Geografski vestnik, Ljubljana 1927, delo Rudolfske revije
25. V. Klemenčič: Pokrajina med Snežnikom in Slavnikom, SAZU, Ljubljana, 1959, in gospodarstvo na
26. V. Leben: Heno, gospodarstva povezava s sosedstvom, Geografski vestnik, Ljubljana 1950

27. M. Jeršič: Družbena geografija Blejskega kota, doktorska disertacija, Inštitut za geografijo Ljubljana 1965 (ciklostil)
28. Almageographie, Forschungsberichte 4, Wiesbaden 1964
29. V. Klemenčič: Die Geographische Probleme der Almwirtschaft in Jugoslawien, Almageographie, Forschungsberichte 4, Wiesbaden 1964
30. J. Spiller-Mays: Planšarstvo in kmetijstvo na naših planinah, Ljubljana 1926
31. A. Firc: Gospodarski pojem planine na Slovenskem, Geografski vestnik, Ljubljana 1954
32. M. Šušteršič: Naši planinski pašniki, Socialistično kmetijstvo št. 2/3, Ljubljana 1955
33. D. Gizej: Planšarska paša in šivali, Socialistično kmetijstvo, Ljubljana 1955
34. M. Kos: O nekaterih planinah v Bohinju in okoli Bleda, Geografski vestnik, Ljubljana 1960
35. V. Novak: Črkup in ureditev slušnostnih pašnih previc v Bohinju, Zbornik Filozofske fakultete, Ljubljana 1955
36. V. Klemenčič: Agrarna geografija Tuhinske doline, Geografski zbornik, Ljubljana 1952
37. Poročilo o razmejitvi pašnega in gošdnega gospodarstva na delu območja občine Kranj, OLO Svet za gospodarstvo, Kranj 1961
38. Poročilo o razmejitvi pašnega in gošdnega gospodarstva za območje občine Trlič, Kranj 1961
39. Poročilo o razmejitvi pašnega in gošdnega gospodarstva v Zgornje Savski dolini in delu Redovljiške ravnine, Kranj 1961
40. Poročilo o razmejitvi pašnega in gošdnega gospodarstva na Pokljuki, Mežaklji, Krni in Severnih Bohinjskih planinah, Kranj 1960

41. Poročilo o razvejitvi pašnega in gozdnega gospodarstva na Jelovici in Južnih Bohinjskih gorah, Kranj 1959
42. Ureditveni načrt za planine Kmetijske zadruga Tržič, Kmetijski zavod Kranj, Kranj 1961
43. Ureditveni načrt pašnikov v Zgoranje savsi dolini, Jesenice 1965
44. Ureditveni načrt za Fužinarske, Srenjske in Čošnjiške planine, Kranj 1963
45. Poročilo o terenskem in pisarniškem delu za izdelavo ureditvenega načrta za planini Ferčarce s Mikulico v letu 1957
46. Kmetijski razvojni plan Kmetijske zadruga Škofja Loka, Kranj 1960
47. Planinska statistika za leto 1923, Komisar za agrarne operacije v Ljubljani (tipkopis)
48. Različne odločbe za prenos planinskih površin v last SLP v občini Tolmin, Čezirje
49. Podatki iz katastrskih uredov in Zemljiška knjiga
50. Kmetijski popis SRS 1960
51. Popis prebivalstva 1961
52. Podatki pridobljeni s anketiranjem na kmetijskih zadrukah, pri kmetijskih občinskih referentih, pri zasebnih kmetovalcih in pri planinskem osebju
53. Planinska statistika za živino v planinah, pridobljena pri kmetijskih zadrukah Bovec, Tolmin, Bohinj, Bled in pri številnih pašnih odberih po vaseh
54. Poročilo Hidrometeorološke službe, Ljubljana 1962

SEZNAM TABEL

	Za stranjo
Tabela 1: Površina planinskih območij	8
Tabela 2: Število planin po planinskih območjih	11
Tabela 3: Delež živine, ki odhaja v planine po območjih	18
Tabela 4: Gibanje števila živine 1966-1973 po planinskih območjih	15
Tabela 4a: Število GNŽ na planine po območjih l. 1966 in 1973	20
Tabela 5: Število ha na 1 GNŽ po območjih leta 1966 in 1973	23
Tabela 6: Proizvodnja planin po območjih leta 1973	26
Tabela 7: Število GNŽ na zaposleno osebo leta 1966 in 1973 ter število planin po območjih, kjer se živina pase brez stalnega nadzorstva	38
Tabela 8: Valorizacija planin z živinorejskega vidika	76
Tabela 9: Dolinsko planinsko območje, Planinsko območje Blejskega kota in Dobrav, Bohinjsko planinsko območje, Planinsko območje Baške grape, Planinsko območje Selške doline, Tolminsko planinsko območje, Kobariško planinsko območje, Bovško planinsko območje, Planinsko območje Srednjih Karavank, Planinsko območje Jezerskega in Kamniških Alp, Planinsko območje Menine, Savinjsko planinsko območje, Planinsko območje Severovzhodnih Karavank	za tabele 8
Tabela 10: Planine po turistični kategorizaciji	" " 9

SEZNAM KART

Št. št.	Št. št.	Št. št.	Planinski pers.	Skupaj točk
Karta 1:	Planinsko gospodarstvo slovenskega alpskega sveta 1973 - opuščene in obstoječe planine			
Karta 2:	Planinsko gospodarstvo slovenskega alpskega sveta 1973 - - število živine v GNŽ			
Karta 3:	Planinsko gospodarstvo slovenskega alpskega sveta 1966-1973 - gibanje števila živine			
Karta 4:	Planinsko gospodarstvo slovenskega alpskega sveta 1973 - valorizacija planin			
Karta 5:	Planinsko gospodarstvo slovenskega alpskega sveta 1973 - - počitniške hišice, počitniški domovi in planinski domovi na planini			
Karta 6:	Planinsko gospodarstvo slovenskega alpskega sveta 1973 - valorizacija planin iz turističnega vidika			
Karta 7:	Goreljek			
Karta 8:	Uskovnica in preprotnica			
Karta 9:	Vogel			
Karta 10:	Velika planina			
Karta 11:	Krvavec			
Karta 12:	Goška raven			
Karta 13:	Golte			

TABELA 86. 8.

VALORIZACIJA PLANIN Z ŽIVINOREJSKEGA VIDIKA

BOHINJSKO PLANINSKO OBMOČJE

Ime planine	Štev. GNŽ 1. 1973		Gibanje št. živine 1966-1973	Proizvodnja		Dela živine, ki odhaja v planino		Število ha/GNŽ		Planinski pers.		Skupaj točk	
	GNŽ	št. točk		Razred	št. točk	v din	št. točk	%	št. točk	ha/GNŽ	št. točk		Štev.
Pečana	19-36	15	P 53-77 %	- 20	-	-	14,1 %	15	4,63	- 5	1	10	10
Bitenjska pl. Ribičeva pl.	19-36	15	P 27-50 %	- 20	-	-	23,5 %	20	0,34	30	1	10	55
Za Črne gore	1- 9	5	P 53-77 %	- 25	-	-	1,5 %	5	4,54	- 5	ni past.	- 10	- 30
Poljana	10-17	10	ponovno paseje	-	-	-	4,2 %	5	1,19	15	"	- 10	20
Suha	10-17	10	P 27-50 %	- 20	-	-	2,9 %	5	2,86	10	ni past.	- 10	- 5
Storec raven	11-17	11	ponovno paseje	-	-	-	1,9 %	5	0,30	30	"	- 10	35
Prvi Vogel	37-50	20	P 27-50 %	- 20	6600,00	5	7,7 %	10	5,26	- 10	3	10	15
Zadni Vogel									12,04	- 20			
Ukanc	19-36	15	P 53-77 %	- 25	-	-	8,4 %	10	ni podat.	-	4	10	-
Govnjač	37-50	20	P 53-77 %	- 25	5940,00	5	7,6 %	10	4,86	- 5	1	10	15
Na Kraju	37-50	20	P 27-50 %	- 20	-	-	6,2 %	10	4,86	- 5	2	10	15
Las	77-100	30	R 15-30 %	10	22.000.-	10	23,7 %	20	2,62	10	3	10	90
Ovčarija	10-17	10	ponovno paseje	-	-	-	5,1 %	10	3,66	5	2	10	35
Debno polje	19-36	15	P 53-77 %	- 25	-	-	9,4 %	10	3,66	5	2	10	15
Viševnik	19-36	15	P 53-77 %	- 25	-	-	8,8 %	10	3,66	5	2	10	15
Vodični vrh									0,73	20			
Kostenica	19-36	15	P 27-50 %	- 20	-	-	6,1 %	10	3,83	5	1	10	20
Blate	19-36	15	P 53-77 %	- 25	-	-	7,9 %	10	0,67	20	2	10	30
Gruntojca	77-100	30	P 0-8 %	5	16.500.-	10	20,9 %	20	0,43	30	4	10	95
Konjščica	37-50	20	P 53-77 %	- 25	19.800.-	10	30,7 %	25	3,67	5	6	10	45
Uskovaica													
Prapretnica	37-50	20	P 27-50 %	- 20	16.500.-	10	35,8 %	25	1,80	15	5	10	60
Zajamniki	10-17	10	P 53-77 %	- 25	1.980.-	5	3,0 %	5	1,20	15	1	10	20
Konj.dolina	19-36	15	P 20-25 %	- 15	3.300.-	5	3,0 %	5	0,34	30	ni past.	- 10	30
Jelje	19-36	15	P 53-77 %	- 25	3.300.-	5	4,6 %	5	0,17	30	2	10	40
Goreljek	155-257	35	P 0-8 %	- 5	106.673,60	25	26,6 %	20	0,14	30	8	10	115
Javornik	77-100	30	P 20-25 %	- 15	29.240,00	10	40,8 %	30	0,46	30	3	10	95

POLJANSKO PLANINSKO OBMOČJE

Slono Medrije	52-69	25	P 11-19 %	- 10	105.600.-	25	8,4 %	10	3,79	5	2x5	10	65
										10			
Lapač	17-36	15	P 27-50 %	- 20	38.610.-	15	3,8 %	5	1,95	15	3	10	40
Pretovi	37-50	20	P 20-25 %	- 15	58.212,00	20	6,9 %	10	1,07	15	4	10	60
Školj	17-36	15	P 20-25 %	- 15	30.360,00	15	3,4 %	5	0,70	20	2	10	50

Ime planine	Stev. GNŽ 1. 1973		Gibanje št. živine 1966 - 1973		Proizvodnja planine v din	Delež živine, ki odhaja v planino	Število ha/GNŽ		Planinski person.		Skupaj točk		
	GNŽ	St. točk	Priliv	St. točk			ha/GNŽ	St. točk	Stev.	St. točk			
Žaga	17-36	15	P 27-50 %	- 20	52.272,00	20	5,6 %	10	2,01	10	1	10	45
Zagrnič	17-36	15	R 2-12 %	5	-	-	3,0 %	5	0,61	20	ni past.	-10	35
Na steni	1-9	5	P 11-19 %	- 10	-	-	1,5 %	5	0,81	20	ni past.	-10	10
Zavrhon	1-9	5	R 15-30 %	10	-	-	1,6 %	5	0,50	30	ni past.	-10	40
Zavrhon	1-9	5	P 0-8 %	- 5	-	-	0,9 %	5	0,50	30	ni past.	-10	25
Laška reč	19-36	15	P 20-25 %	- 15	-	-	3,0 %	5	2,50	15	ni past.	-10	10
Črče	10-17	10	P 20-25 %	- 15	-	-	1,8 %	5	0,90	20	ni past.	-10	10
Mala Črča	1-9	5	P 11-19 %	- 10	-	-	0,9 %	5	2,72	10	ni past.	-10	0
Dolga Črča	1-9	5	P 53-77 %	- 25	-	-	1,5 %	5	0,86	20	ni past.	-10	-5
Na Javernici	10-17	10	R 15-30 %	10	19.800,00	10	3,2 %	5	0,44	30	ni past.	10	75
Srednica	19-36	15	P 20-25 %	- 15	-	-	3,5 %	5	1,02	15	ni past.	-10	10
Poleg	37-50	20	R 20-25 %	20	110.000,00	25	6,2 %	10	4,38	-5	4	10	80
Lašca	10-17	10	P 20-25 %	- 30	-	-	3,3 %	5	4,76	-5	ni past.	-10	-30
Pod Osojnice	10-17	10	P 20-25 %	- 30	-	-	3,3 %	5	10,02	-20	ni past.	-10	-45
Na Podih	19-36	15	P 53-77 %	- 25	37.422,00	15	6,0 %	10	1,36	15	3	10	40
Na Kol.	19-36	15	P 53-77 %	- 25	37.422,00	15	6,0 %	10	3,78	5	3	10	30
Bazor	77-100	30	P 53-77 %	- 25	95.900,00	20	17,1 %	15	3,33	5	5	10	55
Stador	77-100	30	P 53-77 %	- 25	95.900,00	20	17,1 %	15	0,55	20	5	10	70
Kul	155-257	35	P 0-8 %	- 5	177.870,00	25	25,8 %	20	0,63	20	7	10	105
Lon	155-257	35	P 0-8 %	- 5	177.870,00	25	25,8 %	20	2,70	18	7	10	100
Rut. Temno br.	52-69	25	P 27-50	- 20	71.280,00	20	12,6 %	15	3,00	10	4	10	60
Kovačičeva pl.	19-36	15	P 20-25	- 15	49.500,00	15	4,6 %	5	0,28	30	2	10	60

KOBARIŠKO PLANINSKO OBNOČJE

Sujidska pl.	37-50	20	P 53-77 %	- 25	53.580,00	20	3,1 %	5	5,30	-10	2	10	20
Za prikrajem	52-69	25	P 27-50 %	- 20	82.518,00	20	15,8 %	15	1,97	15	2	10	65
Zaplečen	52-69	25	P 27-50 %	- 20	75.753,00	20	11,8 %	15	5,39	- 10	2	10	40
Zaslep	37-50	20	P 53-77 %	- 25	92.400,00	20	3,8 %	5	3,16	5	4	10	35
Kalina	52-69	25	P 27-50 %	- 20	59.500,00	20	4,9 %	5	4,27	- 5	4	10	35
Kuhinja	52-69	25	P 27-50 %	- 20	83.600,00	20	4,4 %	5	3,76	5	4	10	45
Leševica	19-36	15	P 53-77 %	- 25	70.950,00	20	2,4 %	5	3,72	5	3	10	30

Ime planine	Štev. GNŽ 1. 1973		Gibanje št. sivine 1966-1973		Proizvodnja planine		Delež sivine, ki odhaja v planino		Številoha/GNŽ		Planinski pers.		Skupaj točk
	GNŽ	Št. točk	Razred	Št. točk	v din	Št. točk	%	Št. točk	ha/GNŽ	Št. točk	Štev.	Št. točk	
PLANINSKO OBMOČJE BAŠKE PLANOTE													
Zakotel	1-9	5	P 53-77 %	- 25	9.240,00	5	12,9 %	15	2,50	10	1	10	20
Grant.pl.	10-17	10	P 53-77 %	- 25	-	-	15,5 %	15	9,90	-15	ni past.	-10	-25
PLANINSKO OBMOČJE SELŠKE DOLINE													
Soriška pl.	37-50	30	R 2-12 %	5	-	-	11,0 %	15	2,57	20	1	10	60
Golica	19-36	15	P 27-50 %	- 20	-	-	10,9 %	15	0,97	20	1	10	40
Martinj.vrh	10-17	10	P 11-19 %	- 10	-	-	7,1 %	10	1,13	15	1	10	35
BOVŠKO PLANINSKO OBMOČJE													
Mangart.pl.	19-36	15	R 2-12 %	5	79.719,00	20	1,4 %	5	17,84	- 30	4	10	25
Predolina	52-69	25	P 27-50 %	- 20	43.626,00	15	2,9 %	5	4,07	- 5	3	10	30
Golebar									39,07	- 30		5	
Za skale	19-36	15	P 27-50 %	- 20	67.200,00	20	25,1 %	20	23,17	- 30	4	10	15
Duplje	19-36	15	P 27-50 %	- 20	51.600,00	20	25,4 %	20	23,46	- 30	4	10	15
Bošica	52-69	25	P 27-50 %	- 20	106.800,00	25	27,3 %	20	1,28	15	3	10	75
Za jezerom	77-100	30	R 2-12 %	5	-	-	24,8 %	20	1,93	15	1	10	80
Planica	10-17	10	P 53-77 %	- 25	-	-	21,1 %	20	6,67	-10	ni past.	-10	- 15
Slene													
Klin	19-36	15	P 27-50 %	- 20	-	-	24,0 %	20	1,56	15	ni past.	- 10	20
Mali Tamar									0,57	20			25
St.Tamar/Vršič/													
Police	10-17	10	P 53-77 %	- 25	-	-	9,3 %	10	2,45	10	ni past.	-10	-5
Črni vrh													
Naplanini	37-50	20	P 20-25 %	- 15	-	-	11,7 %	15	1,31	15	1	10	45
Vrata	10-17	10	P 0-8 %	- 5	-	-	5,8 %	10	9,00	-15	ni past.	-10	-10
Železnica	10-17	10	P 27-50 %	- 20	-	-	6,5 %	10	2,64	10	ni past.	-10	0
Blekova pl.	10-17	10	P 20-25 %	- 15	-	-	6,9 %	10	1,10	15	ni past.	-10	10
Za lepim vrhom	19-36	15	P 20-25 %	- 15	-	-	10,1 %	15	0,99	20	ni past.	-10	25
Grajčica													
Bašca	1-9	5	P 20-25 %	- 15	-	-	3,7 %	5	1,45	15	ni past.	-10	0
Tršarica	10-17	10	P 20-25 %	- 15	-	-	8,8 %	10	1,74	15	ni past.	-10	10

Ime planine	Štev. GNŽ l. 1973		Gibanje št. živine 1966 - 1973		Proizvodnja planine		Delež živine, ki odhaja v pašnino		Število ha/GNŽ		Planinski person.		Skupaj točk
	GNŽ	Št.točk	Pred	Št.točk	v din	Št.točk	%	Št.točk	ha/GNŽ	Št.točk	Štev.	Št.točk	
Rošca	10-17	10	P 53-77 %	- 25	-	-	5,5	10	0,98	20	ni past.	- 10	5
Krušenjska pl. Jesenjska pl. Rošca	50-69	25	P 53-77 %	- 25	-	-	36,5 %	25	0,88 1,24	20 15	1	10	50
Pod Golice	19-36	15	P 0-8 %	- 5	-	-	42,7 %	30	4,22	- 5	ni past.	- 10	25
Belaka pl.	52-69	25	P 0-8 %	- 5	66.000,00	2,0	27,1 %	20	0,73	20	3	10	90
Rešička pl.	19-36	15	P 11-19 %	- 10	-	-	15,7 %	15	0,16	30	1	10	60
Velika raven	37-50	20	P 11-19 %	- 10	-	-	8,2 %	10	0,08	30	ni past.	- 10	40
Kranjska dol.	19-36	15	P 15-30 %	10	44.000,00	15	5,6 %	10	0,40	30	2	10	90
Repešn.rovt	10-17	10	P 53-77 %	- 25	22.000,00	10	2,7 %	5	2,06	10	1	10	20
Pekel Klek	77-100	30	P 57-57 %	15	-	-	17,7 %	15	0,41	30	1	10	100
Frškova pl.	10-17	10	P 20-25 %	- 15	-	-	3,4 %	5	0,08	30	ni past.	- 10	20
Spodnja Komna Zgor.Komna	37-50	20	P 53-77 %	- 25	-	-	26,8 %	20	1,23 2,12	15 10	1	10	40 15
Sp.Kozjek Zg.Kozjek	19-36	15	P 27-50 %	- 20	-	-	26,1 %	20	5,43 18,24	-10 -20	1	10	15
Vrtača Čisovec Olvanica Lipanca	37-50	20	P 53-77 %	- 25	-	-	15,7 %	15	0,15	30	1	10	50 50
Tanar	10-17	10	P 2-12 %	5	-	-	4,3 %	5	0,69	20	ni past.	- 10	30
Selska pl.	37-50	20	P 2-12 %	5	-	-	18,3 %	15	0,09	30	1	10	80
Ribenska pl. Grofova pl.	19-36	15	P 27-50 %	- 20	-	-	2,8 %	5	0,75	20	ni past.	- 10	10
Zgoške ravne	19-36	15	P nad 86 %	20	-	-	8,2 %	10	0,59	20	1	10	75
Belaka pl. Pusti rovt Svečnica Medji dol-Sobe	77-100	30	P 2-12 %	5	-	-	17,1 %	15	0,45	30	1	10	90
Belšica Stenare Potočkapl.	52-69	25	P 2-12 %	5	-	-	17,1 %	15	0,61 0,45	20 30	ni pastp	- 10	55 65

Ime planine	Štev. GNŽ l. 1973		Udeležba št. živine 1966-1973		Proizvodnja planine		Delež živine, ki odhaja v planino		Število ha/GNŽ		Planinski pers.		Skupaj točk
	GNŽ	Št. točk	nasred	Št. točk	v din	Št. točk	%	Št. točk	naGNŽ	Št.točk	Štev.	Št.točk	
Žirovska pl. Zabreška pl.	19-36	15	P 20-25 %	-15	-	-	6,4 %	10	2,46	10	1	10	30
Doslovska pl. Smoln.planina Kalenica	52-69	25	P 15-30 %	10	-	-	35,7 %	25	0,19 1,47	30 15	1	10	100
Preval	19-36	15	P 27-50 %	-20	-	-	1,6 %	5	3,49	5	1	10	15
Begunjščica	19-36	15	P 27-50 %	-20	-	-	6,4 %	10	0,24	30	1	10	45
Palgorska pl. Sežanska pl.	52-69	20	P 27-57 %	15	7.700,00	5	1,9 %	5	0,43	30	1	10	85
Breška pl. Bistriška pl.	19-36	15	P 11-19 %	-10	9.240,00	5	1,4 %	5	0,27	30	1	10	55
Korošica	37-50	20	P 27-57 %	15	10.780,00	10	2,3 %	5	1,51	15	1	10	75
Šija	52-69	25	P 15-30 %	10	11.000,00	10	3,4 %	5	2,26	10	2	10	70
Kofre	37-50	20	P 20-25 %	-15	12.220,00	10	1,9 %	5	1,37	15	1	10	45
Pungrat	52-69	25	P 20-25 %	-15	-	-	3,5 %	5	1,54	15	1	10	40
Tegajše	52-69	25	P 0-3 %	-5	-	-	3,5 %	5	1,38	15	1	10	50
Sp.in sg. Konjščica	19-36	15	pasvno pasajo	-	22.000,00	10	1,2 %	5	0,44	30	1	10	70
Javornik	52-69	25	P 15-30 %	10	-	-	2,8 %	5	1,16	15	1	10	65
Vel.in Mala Poljana Javornik	19-36	15	P 20-25 %	-15	-	-	1,9 %	5	0,86	20	1	10	35

PLANINSKO OBMOČJE JEZERSKEGA IN KAMNINE ALP

Jenkove tr.	10-17	10	P 20-25 %	-5	-	-	zadr. planina	2,08	10	ni past.	-10	5	
Rebeška pl.	10-17	10	P 20-25 %	-15	-	-	7,0 %	10	1,14	15	ni past.	-10	10
Jenkova pl.	1-9	5	P 20-80 %	-30	-	-	5,1 %	10	15,65	-20	ni past.	-10	-45
Anzlevo	37-50	20	P 27-50 %	-20	-	-	zadr. planina	0,81	20	1	10	10	
Jezerca	19-36	15	P 27-77 %	-25	12.320,00	10	3,8 %	5	4,18	-5	1	10	10
Kriška pl.	37-50	20	P 27-77 %	-25	20.000,00	10	3,5 %	10	2,78	10	2	10	35
Kokoško sedlo	1-9	5	P 27-50 %	-20	-	-	3,3 %	5	12,50	-20	ni past.	-10	-40
Grintovec	1-9	5	P 27-77 %	-25	-	-	11,1 %	15	16,00	-20	ni past.	-10	-35
Robec	10-17	10	P 20-50 %	-20	-	-	13,2 %	15	1,05	15	ni past.	-10	10
Košuta-Zavrata	1-9	5	P 27-50 %	-20	-	-	53,6 %	30	66,53	-30	1	10	-5
Dol.Zrnik	37-50	20	P 20-25 %	-15	-	-	4,8 %	5	1,20	15	1	10	35

Ime planine	Stev. GNZ 1. 1973		Učnanje st. živine 1966-1973		Proisvodnja planine		Delež živine, ki odhaja v planino		Število ha/GNŽ		Planinski pers.		Skupaj točk
	GNZ	St.točk	Razred	St. točk	v din	St.točk	%	St.točk	ha/GNŽ	St.točk	Stev.	St.točk	
Velika planina	155-257	35	R 2-12 %	5	220.000,00	25	37,6 %	25	0,91	20	36	10	120
Malsplanina	77-100	30	R 2-12 %	5	114.400,00	25	12,5 %	15	1,17	15	17	10	100
Kisovec	77-100	30	R 27-50 %	-20	94.600,00	20	78,6 %	30	2,23	15	18	10	85
Gojška ppenina	77-100	30	R 53-77 %	-20	-	-	1,0 %	5	6,53	- 10	1	10	-15
Konjščica	1-9	5	R 53-77 %	-20	-	-	19,8 %	15	1,16	15	1	10	75
Lánovska pl.	52-69	25	R 15-30 %	10	-	-	92,6 %	30	1,17	15	1	10	70
Bilna pl.	52-69	25	R 11-19 %	-10	-	-	6,3 %	10	0,54	20	1	10	60
Lipovec	10-17	10	R 15-30 %	10	-	-	25,2 %	20	1,91	15	ni past.	-10	70
Tuhinjske pl.	77-100	30	R 37-57 %	15	-	-	63,2 %	30	2,45	10	ni past.	-10	35
Ravenska pl.	10-17	10	R 0 - 8 %	- 5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Selske pl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Girkniške pl.	10-17	10	R 20-25 %	-15	-	-	48,2 %	30	0,74	20	ni past.	-10	35
Goliške pl.	19-36	15	R 15-30 %	10	-	-	100,0 %	30	2,82	10	ni past.	-10	55
Čeknjiške pl.	52-69	25	R 0 - 8 %	-5	-	-	95,0 %	30	2,66	10	ni past.	-10	50
Otroške pl.	19-36	15	R 11-19 %	- 10	-	-	67,7 %	30	1,28	15	ni past.	-10	40
Slapnikova pl.	1-9	5	R 0 - 8 %	- 5	-	-	4,8 %	5	1,31	15	ni past.	10	30
Kozji hrbet	10-17	10	R 0 - 8 %	- 5	-	-	33,8 %	25	0,80	20	ni past.	-10	40
Na ravneh	52-69	25	R 27-50 %	-20	-	-	13,3 %	15	1,27	15	1	10	45
Travnik	19-36	15	R 27-50 %	-20	-	-	5,0 %	5	1,63	15	1	10	25
Gospodnji stan	52-69	25	R 53-77 %	-25	-	-	8,7 %	10	3,72	5	1	10	25
Ovčji stan	1 - 9	5	R nad 80 %	-30	-	-	3,3 %	5	3,72	5	ni past.	- 10	-25
Globače	52-69	25	R 53-77 %	-25	-	-	8,7 %	10	0,42	30	ni past.	- 10	30
Šavnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Piljevo	19-36	15	R 20-25 %	-15	-	-	11,0 %	15	0,73	20	1	10	45

SAVINJSKO PLANINSKO OBMOČJE

Seliška pl.	1 - 9	5	R 53-77 %	-25	-	-	1,1 %	5	1,94	15	ni past.	- 10	-10
Rakova planina	10-17	10	R nad 86 %	20	-	-	4,3 %	5	1,13	15	1	10	60
Sp.Špelova pl.	19-36	15	R 27-50 %	-20	-	-	7,1 %	10	0,51	20	1	10	35
Zg.Špelova pl.	19-36	15	R 27-50 %	-20	-	-	0,77	10	0,77	20	1	10	35

Ime planine	Število živine l. 1973		Gibanje števil. živine 1966-1973		Proisvod. planine v din	Delež živine, ki odhaja v planine		Število ha/GNŽ		Planin. person.		Skupaj točk
	Razred GNŽ	Št. točk	Razred	Št. točk		%	Št. točk	ha/GNŽ	Št. točk.	Štev.	Št. točk	
Lepenatka	52-69	25	P 27-50 %	- 20	-	9,8 %	10	2,42	10	1	10	35
Kašna planina	10-17	10	P 53-77 %	- 25	-	1,9 %	5	3,42	5	1	10	5
Grafičano	19-36	15	P 20-25%	- 15	-	18,4 %	15	0,41	30	1	10	55
Grohot V. polje	10-17	10	P 53-77 %	- 25	-	8,6 %	10	5,84 4,24	- 10 - 5	ni past.	- 10	- 25
Olševa	19-36	15	P 0-5 %	- 5	-	63,4 %	30	7,50	- 15	ni past.	- 10	15
Strehalca	1- 9	5	P 53-77 %	- 25	-	5,4 %	10	4,84	- 5	ni past.	- 10	- 25
Robanova pl.	10-17	10	R 37-57 %	15	17.600,00	14,1 %	15	0,22	30	1	10	90
Ravne	10-17	10	P 53-77 %	- 25	-	13,2 %	15	3,29	5	ni past.	- 10	- 5
Arta planina	1- 9	5	P nad 80 %	- 30	-	17,6 %	15	10,00	- 15	ni past.	- 10	- 35
Javorje Zelnarica	19-36	15	P 27-50 %	- 20	-	17,4 %	15	1,84	15	1	10	35
Loka	19-36	15	P 27-50 %	- 20	-	6,9 %	10	0,43	30	ni past.	- 10	25
Mrčiše Vedol	19-36	15	P 0-8 %	- 5	-	27,8%	20	0,51 0,35	20 30	1	10	70
Travnik	19-36	15	P 27-50 %	- 20	-	8,3 %	10	1,79	15	1	10	30
Glebrtova pl.	10-17	10	R nad 86 %	20	-	3,6 %	5	1,42	15	ni past.	- 10	40
Deknerska pl.	1- 9	5	P 27-50 %	- 20	-	3,6 %	5	4,29	- 5	ni past.	- 10	- 25
Krčava pl.	1- 9	5	R nad 86 %	20	-	2,5 %	5	1,33	15	ni past.	- 10	35
Rebnikova pl. Peška pl.	10-17	10	P 27-50 %	- 20	-	7,5 %	10	2,37	10	ni past.	- 10	0
Knes	1- 9	5	P nad 80 %	- 30	-	2,5 %	5	7,32	- 15	ni past.	- 10	- 45
Kogelnikova pl.	1- 9	5	P 27-50 %	- 20	-	1,8 %	5	4,39	- 5	ni past.	- 10	- 25
SAVINJSKO PLANINSKO OBMOČJE												
Medvedjak Stari stani	37-50	20	P 27-50 %	- 20	-	17,6 %	15	0,67 1,29	20 15	1	10	45
Grnoka pl. Planica	1- 9	5	P 53-77 %	- 25	-	4,6 %	5	0,44	30	ni past.	- 10	- 10
Prepretnica	10-17	10	R 37-57 %	15	-	8,8 %	10	1,46	15	ni past.	- 10	40

Ime Planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Vršič																	
Stari Tamar	18,69	10	-	-	61	5,1%	40	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	85	VI
Mala Pišnica-			-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	10	I
Mali Tamar	95,26	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	55	V
Klin	6,57	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	40	IV
Police	14,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	0	I
Črni vrh	10,50	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	0	I
Na planini	54,19	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	1	5	30	III
Vrata	118,33	25	-	-	160	11,9%	60	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	115	VIII
Mertljeva planina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	30	III ^X
Železnica	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o - 1 ^h	10	1	5	30	III
Blekova pl.	12,32	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	15	II
Za lepim vrhom	1,19	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o - 1 ^h	10	1	5	20	III
Bašca	13,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15 ^o - 30 ^o	20	1	5	35	III
Grajščica	31,72	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	20	III
Trčarica	18,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	15	II
Ulbingova planina	2,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	-	-	5	I
Mikulica	18,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15 ^o - 30 ^o	20	-	-	30	III
Vošca	15,00	10	1	10	-	-	-	-	-	-	-	15 ^o - 30 ^o	20	3	5	45	IV

DOLINSKO PLANINSKO OBMOČJE

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Jepica	15,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^h - 1 ^h	10	-	-	20	III
Rošca	70,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	-	-	10	II
Hrušenjska pl.	50,66	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	2	5	30	III
Jeseniška pl.	73,70	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	1	5	30	III
Pod Golico	84,34	20	1	10	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	25	III
Velika pl.	365,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	60	V
Prisank	127,06	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	30	III

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Belska planina	50,00	15	8	30	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	4	5	80	VI
Grajska planina	4,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15°	30	5	5	40	IV
Rečiška planina	4,00	5	2	10	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	50	IV
Lipanca	55,00	20	-	-	10 ni poslov.10	-	-	-	-	-	-	15°-30°	20	1	5	55	V
Brdo	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30°-1 ^h	10	1	5	30	III
Velika raven	3,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	40	IV
Kranjska dolina	14,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	3	5	45	IV
Repečnikov rovt	35,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15°-30°	20	3	5	40	IV
Meja dol.	3,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	40	IV
Pekel	40,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15°-30°	20	1	5	35	III
Klek			-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	4	5	40	IV
Frčkova planina	1.00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	2	5	40	IV
Spodnja Krma	35,00	15	1	10	29	3,1 %	25	-	-	-	-	"	30	1	5	85	VI
Zgornja Krma	60,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	1	5	15	II

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XVI	XVII	
Mežaklja	3,38	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	- 5	II
Zgornji Kozjak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	35	III ^X
Spodnji Kozjak	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	1	5	35	III ^X
Oblek	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	-	-	20	III ^X
Vrtača	5,50	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	40	IV.
Čisovec	3,81	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	40	IV.
Obranica	4,50	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	2	5	40	IV. pogoz
Brezovec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	30	III ^X
Strmole	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	30	I ^X pogoz
Ricmanova planina	6,0	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30'-1 ^h	10	-	-	15	II
Oblakova planina	9,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	2	5	40	IV
Tamar	7,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30'-1 ^h	10	2	5	20	III.
Selska pl.	3,96	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	3	5	40	IV
Vršan	11,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	-	-	30	III.
Čmarjeva planina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	-	-	30	III
Ribenska planina	15,11	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	45	IV

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Grofova planina	16,79	10	-3	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	0	-	40	IV.
Dežmanova planina	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	-	-	35	III.
Vodice	1,59	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	35	III.
Mošenjska planina	31,41	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	-	-	35	III
Zgoške ravne	20,91	10	29	60	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	105	VII
Kocijanarica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	30	I ^x
Bodlajka	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	30	I ^x
Martinček	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	30	III
Seška plan.-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	-	-	30	I
Radovljiška planina	4,04	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	40	IV
Lipniška planina	2,23	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	40	IV

Ime Površ.trav.ruše Počit.hiš. Plan.dom Hoteli depandanse in poč.dom. Prom. Hlevi in Skup. Kateg
 planine ha št.tč. štev.št.tč.št.lež.iskor.št.tč. štev. št.lež. iskor.št.tč. destop. stanovi točk gorij
 dost.št.tč.št.št.tč.

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVI
Pečana	110,99	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30'-1 ^h	10	11	20	55	V.
Bitenjska planina	11,31	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30			45	IV
Ribčeva planina	14,57	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	8	10		45 IV.
Za Šavnikom	39,60	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-		45 IV.
Za malim vrhom	2,30	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	-	-		25 III.
Za Črno goro	20,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	6	10		25 III.
Za Liscem	4,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30'-1 ^h	10	-	-		15 II. ^x
Za Osredki	2,50	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30'-1 ^h	10	-	-		15 II. ^x
Poljana	20,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30'-1 ^h	10	-	-		20 III.
Suha	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30'-1 ^h	10	1	5		30 III.
Bareča dolina	0,50	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam. cesta		30	-	-	35 III. ^x
Stareč raven	2,96	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam. cesta		30	10	10	45 IV.
Prvi Vogel	200,00	25		13	13,2%	30						gond. žičnica	30				X.
Zadnji Vogel	457,52	30	8	50		8	2,6%	15	14	200	27,0	80		23	40	290	60 VI.
Za Migovcem			-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	-	-		-10 I.
Govnjač	340,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2	-10	3	5	10	II.
Na Kraju			1	10	152	21,4%	70	-	-	-	-	nad 2	-10	7	10	95	VII.

Tabela 9

BOHINJSKO PLANINSKO OBNOČJE

Ime Planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Razor	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	-	-	-10	I ^x
Lepa																	
Komna	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	-	-	-10	I. ^x
Lopučnica	50,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	1	5	10	II.
Pri Jezeru	230,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	8	10	15	II.
Laz			-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	10	10	15	II.
Ovčarija	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	6	10	10	II.
Dedno polje	300,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	11	20	20	III.
Viševnik			-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	6	10	10	II.
Krstenica	120,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	10	10	40	IV.
Vodični vrh	60,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	9	10	20	III.
Pri Jezerih			-	-	115	12,2	60	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	8	10	60	V. ^x
Ute			-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	-	-	10	I.
Hebed	4,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	-	-	10	II. ^x
Blato	20,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^h -1 ^h	10	9	10	10	II.
Grintojca	35,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	10	11	20	45	IV.
Vrtača			-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	-	-	5	II.
Trstje			-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	1	5	15	5 II.
Spodnji Tosec	150,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	-	-	5	II.
Zgornji Tosec			-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	2	5	10	II.
Pod Mi- šeljim vrh.	40,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	5	5	90	VII.

Ima planina	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Velo polje	50,00	15	2	10	56	35,1 %	70	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	5	5	90	VII.
Konjščica	170,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	10	10	65	V.
Uskovnica	170,00	25	22	60	45	16,9 %	40	-	-	-	-	15°-30°	20	37	40	255	175 IX.
Praprot- nica			3	20	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	12	20		80 VI.
Zajamniki	20,00	10	3	20	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	21	40	100	VII.
Konjska dolina	6,00	5	2	10	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	6	10	55	V.
Jelje	4,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	14	20	55	V.
Goreljek	20,00	10	nad 30	70	-	-	-	6	219	20,25%	80	kam.cesta	30	31	40	230	X.
Javornik	40,00	15	1	10	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	13	20	75	VI.

X niso popolni podatki

PLANINSKO OBNOČJE SELŠKE DOLINE

Tabela 9

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	
Porezen	150,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	2	5	35	III
Blegoš	50,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	1	5	50	IV.
Soriška pl.	122,00	25	1	10	59	1,7%	35	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	105	VII.
Zg. Danjarska plan.	70,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	-	-	30	III
Sp. Danjarska plan.	60,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	-	-	30	III.
Klom	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	2	5	50	IV.
Kališnik	1,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	35	III.
Golica	28,71	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30'	20	3	5	40	IV.
Martinj vrh	19,13	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	50	IV.
Prtolvška planina	15,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30'	20	-	-	30	III
DOLINSKO PLANINSKO OBNOČJE																	
Za jezerom	149,07	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	60	V
Ovčja stran	2,99	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 - 2 ^h	5	-	-	10	II
V kotlu + Planica	100,00	20	-	-	68	6,2	40	-	-	-	-	1 - 2 ^h	5	5 (v Košju (Planica) - (15+80))		II+VI	
Sleme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	5	II
Za Cipornikom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 - 2 ^h	5	-	-	5	II

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Ravenca	60,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	35 ^o -1 ^h	10	-	-	30	III
V prodeh	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15 ^o -30 ^o	20	-	-	20	II ^x
Zakotel	22,50	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	3	5	20	III
Rutarske planine	25,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o -1 ^h	10	10	10	30	III
Grantarska planina	107,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o -1 ^h	10	2	5	40	IV
Stožiška planina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	2	5	- 5	I
Ponikve	32,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	50	IV
Jeseniška planina	46,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	3	5	50	IV
Trtenska planina	48,0	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	20	II
Otavnik	50,0	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	2	5	25	III

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Rut- Temno brdo	163,47	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	11	20	75	VI.
Upala	44,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	2	5	30	III.
Griš	84,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	2	5	30	III.
Kolevrat	57,69	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	7	10	35	III.
Kovačičeva planina	8,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	11	20	35	III.

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Na Školju	5,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	9	-	-	-	5	II.
Na Vrh	5,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	II. ^X
V glavi	3,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	II. ^X
Na vrhu	5,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5	II. ^X
Polog	206,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	6	10	70	VI.
Lašca	54,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	11	20	60	V.
Naprodih	39,62	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	8	10	55	V.
Pod																	
Osojnico	113,77	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	4	5	60	V.
Dobrenj- ščica	262,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	-	-	35	III.
Na Zgor- njih Pre- sljih	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	-	III ^X
Na Rašlju	12,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	2	5	35	III
Čavji vrh	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	3	5	-	I. ^X
Na Kalcu	110,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	4	5	20	III.
Plazje	170,10	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	15	II.
Razor	270,06	30	-	-	58	8,2%	40	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	2	5	80	VI.
Stador	45,00	15	1	10	-	-	-	-	-	-	-	30'-1 ^h	10	2	5	40	IV.
Lom	310,00	30	1	10	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	23	40	110	VIII.
Kuk	72,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	4	5	55	V.

TOLMINSKO PLANINSKO OBMOČJE

Ime planine	Površ.trav.ruše		Pošit.hiš. Plan. dom				Hoteli dependance in poš.dom.Prom. Nlevi in Skup.Kate-											
	ha	št.tč.	Štev.št.tč.	Št.lež.izkor.št.tč.	Štev.št.tč.	Št.lež.izkor.št.tč.	Štev.št.tč.	Št.lež.izkor.št.tč.	Štev.št.tč.	Št.lež.izkor.št.tč.	Štev.št.tč.	Št.lež.izkor.št.tč.	Štev.št.tč.	Št.lež.izkor.št.tč.	Štev.št.tč.	Št.lež.izkor.št.tč.	Štev.št.tč.	Št.lež.izkor.št.tč.
I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII		
Sleme	242,69	30	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	9	10	45	IV.		
Lapač	37,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	"	5	7	10	30	III.		
Pretovej	52,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	"	5	7	10	35	III.		
Školj	17,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	"	5	6	10	25	III.		
Žaga (Zastenar)	71,75	20	-	-	-	-	-	-	-	-	15 ^o -30 ^o	20	3	5	45	IV.		
Modreja	173,60	25	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o -1 ^h	10	3	5	40	IV.		
Zagrmič	11,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	"	10	2	5	25	III.		
Na steni	6,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	kan.cesta	30	-	-	35	III.		
Za vrhom	7,17	5	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15 ^o	30	-	-	30	III.		
Za vrhom			-	-	-	-	-	-	-	-	do 15 ^o	30	-	-	30	III.		
Laška seč	31,19	15	-	-	-	-	-	-	-	-	15 ^o -30 ^o	20	3	5	40	IV.		
Črče	11,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	"	20	2	5	35	III.		
Mala Črča	15,93	10	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15 ^o	30	-	-	40	IV.		
Dolga Črča	6,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	"	10	2	5	20	III.		
Na Javorici	16,81	5	-	-	-	-	-	-	-	-	"	10	2	5	20	III.		
Javorica	4,94	5	-	-	-	-	-	-	-	-	"	10	2	5	20	III.		
Srednica	22,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	kan.cesta	30	-	-	40	IV.		

Ime planine	Površ.trav. ruše		Počit. hiš. Plan. dom					Hoteli dependance in poš.dom. Prom. Nlevi Skup.Kateg										
	ha	št.tč.	Štev.št.tč.	Št.lež.izkor.št.	tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.	Štev. št.lež.izkor.št.tč.			
Mija	63,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	10	10	35	III	
Mija	180,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	8	10	40	IV	
Krejska planina	103,27	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	30	III	
Sužidska planina	214,16	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	9	10	45	IV.	
Svinska planina	85,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	5	5	55	V.	
Idrska planina	42,46	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	4	5	50	IV	
Sleme	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	7	10	40	IV	
Dolec	29,78	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-	10	3	5	10	II
Zakrajema	30,44	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	17	20	75	VI	
Zaplečam	329,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	65	V.	
Na polju	306,78	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-	10	2	5	25	III
Zaslap	132,54	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	12	20	55	V	
Slapnik	165,67	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30'	20	10	10	55	V	
Kuhinja	215,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	13	20	80	VI	
Kašina	280,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	13	20	80	VI	
Leskovic	101,43	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	11	20	85	V.	

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Polevnik	416,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h 5	2	5	40	IV
Predolina	190,52	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h 10	2	5	40	IV
Golobar	211,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h 5	1	5	40	IV
V plazeh	263,28	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h 10	-	-	40	IV
Za skalo	461,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	2	5	25	III
Črni vrh	466,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h 5	-	-	35	III
Duplje	473,81	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	2	5	25	III
Zagreben	564,10	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h 5	2	5	40	IV
Drnohla	496,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h 10	2	5	45	IV
Božica	85,73	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	3	5	55	V
Vodenca	19,76	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30' 20	-	-	30	III
Kukla	232,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h 10	-	-	40	IV
Jama	621,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	-	-	20	III
Bobanj	315,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	2	5	10	II
Globoka			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h 5	2	5	25	III
Nad Sočo	543,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	-	-	20	III
Zadnjica	132,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	-	-	55	V

Ime planine	Površ.trav.ruše Počit.hiš. Plan. dom						Hoteli dependance in poč.dom.					Prom. Hlevi in Skup.Ka- dostop.stan. točk teko- dost.št. tš.št.tš. riže					
	ha	št. tš.	Štev. št.tš.	Št.lež. iskor.št. tš.	tš.	Štev. št.lež.iskor. št.tš.											
	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Rutaraka planina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	5	II ^x
Zapotok	226,01	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	5	2	5	40	IV
Veverica	326,30	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	5	-	-	35	III.
Zajavor	326,30	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	5	2	5	40	IV.
Trebi- ščina	838,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30'	20	3	5	55	V.
Lepoče	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam. cesta	30	-	-	30	II.
Mangart. planina	471,10	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	3	5	65	V.
Koritni- ca	137,37	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	2	5	60	V
Možnica	599,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	-	-	60	V
Za Robom	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 - 2 ^h	5	-	-	5	II ^x
Bala	256,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	5	2	5	40	IV
Bukovec	218,47	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	5	-	-	35	III
Goričica	280,52	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	-	-	20	III
Krnica	212,10	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	60	V.
Gozdec	284,00	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	1	5	45	IV.

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	
Belska planina	22,19		10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	2	5	25	III
Pusti rovt	25,00		10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	2	5	25	III
Svečica	70,00		20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	25	III
Za Navre	2,00		5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	35	III
Stamare	25,00		10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	1	5	20	III
Belščica	32,00		15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	1	5	25	III
Mevlji dol Seče	35,00		15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	1	5	30	III
Potoška Planina	29,46		15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	2	5	30	III
Pod Stolem	20,00		10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	-	-	20	III
Žirovniška planina	122,97		25	2	5	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	65	V
Doslovšpa planina	14,77		10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30'	20	2	5	35	III
Smokuška planina	11,47		10	6	10	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	55	V
Zabreška planina	56,26		20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	2	5	55	V
Šija pri Zelenici	80,00		20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	10	-	-	10	II

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	
Zelenica	112,00	25	2	5	66	8,2%	40	2	87	40,1%	70	nad 2 ^h	-10	1	5	135	VIII	
Poljška pl.	20,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	40	IV
Planina	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	45	IV
Preval	80,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	1	5	30	III	
Begunjšč.	4,55	5	-	-	57	2,7%	35	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	1	5	50	IV	
Podgorska planina	12,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	1	5	20	III	
Sešanska planina	20,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	2	5	35	III	
Breška planina	6,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	-	-	25	III	
Biatřiška planina			2	5	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	40	IV	
Korošica	70,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	3	5	30	III	
Šija	150,00	25	2	5	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	3	5	65	V	
Kofce	60,00	20	-	-	28	9,2%	30	-	-	-	-	15'-30'	20	2	5	75	VI	
Dolžanka	2,00	5	4	5	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	40	IV	
Žali potok	4,00-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15'-30'	20	-	-	25	III	
Pungrat	80,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	55	V	
Tegošče	77,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	2	5	55	V	
Krnica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30'	20	-	-	20	I ^x	
Dolga njiva	80,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	2	5	35	III	

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Breznica	5,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	30	-	-	35	III
Medvodje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	30	-	-	30	I ^x
Fevča	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o -1 ^h	10	-	-	10	II ^x
Blejka planina	-	-	1	10	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o -1 ^h	10	-	-	20	I. ^x
Spodnja Konjščica	11,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15 ^o	30	3	5	40	IV.
Zgornja Konjščica			-	-	-	-	-	-	-	-	-	15 ^o -30 ^o	20	-	-	25	III.
Javornik	75,00	20	1	10	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o -1 ^h	10	2	5	45	IV.
Jesenje	2,00	5	-	-	63	3,2%	35	-	-	-	-	kam.cesta 30	30	-	-	70	VI.
Velika Poljana	10,00	5	2	10	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	1	5	25	III.
Mala Poljana	50,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	2	5	25	III.
Javornik	20,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	2	5	20	III.
Bašeljaska planina	-	-	5	20	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	25	I. ^x

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Jenkove trate	20,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	40	IV
Rakeževa planina	13,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^h -1 ^h	10	1	5	25	III
Gradišni-kova plan.	15,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15 ^h -30 ^h	20	-	-	30	III
Dolga njiva Zaplota	30,00	15	-	-	54	7,9 %	40	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	2	5	50	IV
Komatevra	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	35	III ^x
Virnikova planina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.ces.	30	1	5	35	I. ^x
Roblekova planina	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15 ^h -30 ^h	20	-	-	20	I ^x
Ankovapl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	30	I ^x
Štularjeva planina	4,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^h -1 ^h	10	2	5	20	I ^x
Skubrov vrh	8,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^h -1 ^h	10	-	-	15	II.
Mlinarjevo sedlo	3,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15 ^h	30	-	-	35	III.
Jezerca	100,00	20	16	50	-	-	-	14	234	19,3 %	70	gond.žič.	30	2	5	140	VIII.
Kriška pl.	110,00	25	11	40	165	6,8 %	50					gond.žič.	30	1	5	185	IX\$

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Dolga Njiva	50,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	5	II
Kokrško sedlo	50,00	15	-	-	52	19,1%	50	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	55	V
Grintavec	80,00	20	-	-	55	6,7%	40	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	50	IV
Robre	14,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	-	-	40	IV
Zavratnik	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	35	III
Košutna Zavrata	628,71	30	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	4	5	25	III
Mokrica	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	10	I ^x
Dol - Rženik	50,00	15	3	20	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	5	5	30	III
Kamniško sedlo	50,00	15	-	-	46	16,1%	40	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	45	IV
Velika pl.	234,94	30	19	50	28	14,9 %	40	52	576	13,1%	70	gond. žič.30-	-	56	40	280	X\$
Mala pl.	112,68	25	1	10	60	15,7%	50	3	45	13,1%	40	1 ^h - 2 ^h	5	24	40	155	IX
Kisovec			3	20	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	4	5	30	III
Gojška pl.	123,10	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	22	40	55	V
Konjščica	40,84	15	2	10	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	4	5	20	III.
Jenkova pl.	36,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	-10	1	5	10	II
Anelovo	35,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	50	IV

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	
Limovska planina	68,83	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	2	5	55	V	
Biba pl.	65,80	20	-	-	27	0,4 %	25	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	1	5	80	VI	
Lipovec	8,90	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 - 2 ^h	5	2	5	15	II
Tuhinjska planina	180,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	4	5	60	V	
Ravenska planina	32,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	-	-	45	IV	
Selska plan	44,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15'	30	-	-	45	IV
Cirkuška planina	9,01	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30'	20	-	-	25	III
Goliška pl.	91,56	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	2	5	55	V	
Češnjska	150,50	25	2	10	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	1	5	70	VI	
Okoroškepl.	33,47	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	2	5	50	IV	
Slapnikova planina	10,50	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30'	20	1	5	35	III
Kosji hrbet	13,54	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta 30	-	-	40	IV	
Na ravnah	71,37	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	1	5	30	III
Travnik	50,35	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	1	5	30	III
Gospod.stan	245,73	30	-	-	54	3,0%	35	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	2	5	35	III
Ovčji stan	--	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	30	III

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Jevšec	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h 5	-	-	5	II ^x
Zlamarca	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h 5	-	-	5	II ^x
Logarjeva planina	100,00	20	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	kan.cesta 30	-	-	60	V
Klemenčja jama	2,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h 5	-	-	10	II
Plesnikova planina	5,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o - 1 ^h 10	-	-	15	II
Icmanikova planina	5,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o - 1 ^h 10	-	-	15	II
Na letah	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	1	5	10	II
Strehalca	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	1	5	10	II
Robanova planina	3,00	5	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	kan.cesta 30	2	5	50	IV
Korošica	-	-	-	-	55	8,0 %	40	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	2	5	40	IV
Petkove njive	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	2	5	0	I
Stare štole	200,00	25	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	2	5	0	I
Vodotočje	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	2	5	0	I
Molička peč	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h - 10	2	5	0	I
Podvežak	5,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h 5	2	5	15	II
Vodole	2,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 ^o - 1 ^h 10	2	5	20	III

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	
Jezerca			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15-30° kam.cesta	20	2	5	35	III
Ravne	50,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	20	2	5	35	III
Poljšak	2,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	nad 2 ^h	- 10	-	-	5	I
Belska planina	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h -2 ^h	5	-	-	10	II
Arta plan.	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1-2 ^h _m	5	-	-	20	III
Bukovnik. planina	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15°-30°	20	-	-	25	III
Javorje	35,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15°-30°	20	2	5	30	III
Zelnarica			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15°-30°	20	-	-	30	III
Loka	8,00	5	-	-	33	2,8 %	25	-	-	-	-	-	15°-30°	20	-	-	50	IV
Močiše	15,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	40	IV
Vodol	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	40	IV
Sedelc	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	-	-	30	III ^x
Travnik	50,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	2	5	50	IV
Globrtova planina	15,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	1	5	45	IV
Terčkova planina	9,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	1	5	40	IV
Tratnikova planina	15,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	2	5	45	IV

Ime planina	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII	
Deknerska planina	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	40	IV
Kumprjčka planina	8,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	1	5	50	IV
Murčeva pl.	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	1	5	40	IV
Dežnikovapl.	12,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15°	30	2	5	45	IV
Drolekova	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	40	IV
Robnikova	36,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	2	5	45	IV
Počka pl.			-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	1	5	40	IV
Rožmanova planina	15,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	2	5	45	IV
Rotkova planina	0,00	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15° - 30 ^m	20	-	-	20	III
Komen	100,00	20	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15° - 30°	20	-	-	40	IV
Krnes	34,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	20	2	5	40	IV
Ramšakova planina	9,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	40	IV
Repelska pl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	-	-	30	III
Karlova pl.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	-	-	30	III
Kogelnikova planina	18,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	1	5	45	IV
Rigeljska planina	9,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	30	1	5	40	IV

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Planica	10,00	5	1	10	-	-	-	-	-	-	-	30° - 1 ^h	10	3	5	30	III
Neslundčeva planina	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	10	3	5	20	III
Rastočnikova planina	8,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	10	2	5	20	III
Zg. Golt. planina	6,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	10	2	5	20	III
Podforška planina	5,00	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	"	10	2	5	20	III
Potočka pl. 4,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15° - 30°	20	2	5	30	III
Hriberška planina	5,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30° - 1 ^h	10	2	5	20	III
Pleška pl. 4,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15°	30	2	5	40	IV
Konečka pl. 6,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15°	30	2	5	40	IV
Naraloška planina	3,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30° - 1 ^h	10	-	-	15	II
Sp. Golt. kova pl.	4,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30° - 1 ^h	10	-	-	15	II
Zagradiškapl. 15,00	10	1	10	-	-	-	-	-	-	-	-	1 ^h - 2 ^h	5	-	-	25	III
Zaloška pl. 10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	do 15°	30	-	-	35	III
Leskovška	2,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15° - 30°	20	2	5	30	III

Ime planine	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	XIII	XIV	XV	XVI	XVII
Smrekovec	60,00	20	-	-	62	2,7 %	35	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	85	VI.
Krumpaška planina	16,00	10	1	10	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	1	5	55	V.
Zg.Brložnik	50,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	-	-	25	III
Encova pl.	0,00	0	-	-	-	-	-	-	-	-	-	cesta v gradnji	30	-	-	30	III

PLANINSKO OBMOČJE SEVEROVZHODNIH KARAVANK

Graška gora	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	2	5	30	III
Plešivec	60,00	20	1	10	24 ^x	9,67 %	30	-	-	-	-	kam.ces.	30	2	5	55	V ^x
Jelenovo	50,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	50	IX
Piška gora	15,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	40	IV
Macijej -	41,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	cesta v gr.	30	3	5	50	IV
Olieva	12,00	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	40	IV
Prosenc-Jež	26,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	-	-	45	IV.
Konč.planina	47,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 - 2 ^h	5	2	5	25	III
Fajmutova pl.	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30' - 1 ^h	10	1	5	30	III
Kordeževa pl.	30,00	15	-	-	-	-	-	-	-	-	-	15' - 30'	20	-	-	35	III
Florinova pl.	5,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	kam.cesta	30	2	5	40	IV.
Začnikova pl.	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 - 2 uri	5	1	5	15	II
Burjakova pl.	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	30 - 1uri	10	5	5	20	III.
Mihelja pl.	10,00	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1 - 2 uri	5	-	-	10	II.

OBMOČJE	ŠTEVILO PLANIN	I pod 0	II 5-15	III 20-35	IV 40-50	V 55-65	VI 70-85	VII 90-105	VIII 110-135	IX 155-175	X 230-280	PROCENT PLANIN PO OBM.
Bohinjsko plan. območje	46	4	16	7	6	4	3	3	-	1	2	10,8 %
Tolminsko plan. območje	40	1	5	20	7	4	3	-	1	-	-	9,4 %
Kobariško plan. območje	16	-	1	3	4	5	3	-	-	-	-	3,7 %
Bovško planin. območje	32	-	3	11	11	7	-	-	-	-	-	7,5 %
Planinsko območje Baške grape	11	1	1	5	4	-	-	-	-	-	-	2,6 %
Planinsko blejskega kota + dobav	41	1	2	17	17	1	2	1	-	-	-	9,6 %
Planinsko selške doline	10	-	-	5	4	-	-	1	-	-	-	2,3 %
Dolinsko planinsko območje	31	4	7	12	3	2	-	1	-	-	-	7,3 %
Planinsko območje srednjih karavank	44	-	2	26	7	6	2	-	2	2	-	10,3 %
Jezerskega in Kamniških alp	29	1	3	13	6	2	-	-	1	2	1	6,8 %
Menine	19	-	1	8	5	3	2	-	-	-	-	4,4 %
Savinjsko plan.obm.	94	6	14	34	32	5	1	1	1	-	-	22,0 %
Plan. obm.severovzh. karavank	14	-	2	5	6	1	-	-	-	-	-	3,3 %
	427	18	57	166	111	41	18	6	5	3	3	100 %
	100%	4,2%	13,3	38,8	26,0	9,6	4,2	1,4	1,1	0,7	0,7	

